حکومەتی هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی وەزیران
وەزارەتی شارەوانی و گەشتوگوزار
نووسینگەی وەزیر

حكومة اقليم كوردستان - العراق
مجلس الوزراء
وزارة البلديات والسياحة
مكتب الوزير

Kurdistan Regional Government - Iraq
Ministry of Municipality & Tourism
Minister's Office

ژمارە: ٥٢٦

ڕێکەوت: ٢٧ / ٨ / ٢٠٢٣

بۆ/ دەستەی گەشتوگوزار

بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئاو و ئاوەڕۆ

بەڕێوەبەرایەتی گشتی شوێنەوار و کەلەپوور

بەڕێوەبەرایەتی گشتی شارەوانیەکانی(هەولێر، سلێمانی، دهۆك، هەڵەبجە، سۆران، ڕاپەرین، زاخۆ، گەرمیان)

سەرۆکایەتی شارەوانی (هەولێر، سلێمانی، دهۆك، هەڵەبجە، کەلار، زاخۆ، سۆران، ڕانیە)

بەڕێوەبەرایەتی نەخشەدانانی ئاوەدانی (هەولێر، سلێمانی، دهۆك، هەڵەبجە، سۆران، ڕاپەرین،گەرمیان، زاخۆ، سۆران)

بابەت/ گشتاندن

هاوپێچ وێنەیەك لە نووسراوی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران/ سەرۆکایەتی دیوان ژمارە (١٠٤٢١ لە ٢٠٢٣/٨/٢٢) لەگەڵ هاوپێچەکەی نووسراوی وەزارەتی پلاندانان ژمارە (٢٣٤٦ لە ٢٠٢٣/٨/٧) لەگەڵ بەراییەکان تایبەت بە ڕێنمایی جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەش لەنێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (ppp Regulation) بۆتان دەنێرین بۆ ئاگاداری و کاری پێویست.

لەگەڵ ڕێزدا...

ساسان عەونی

وەزیری شارەوانی و گەشتوگوزار

٢٠٢٣/٨/

وێنەیەک بۆ/

- نووسینگەی وەزیر.
- بەڕێز بریکاری وەزارەت/ بۆ ئاگاداریتان/ لەگەڵ ڕێزدا.
- بەڕێزان ڕاوێژکارانی وەزارەت/ بۆ ئاگاداریتان/ لەگەڵ ڕێزدا.
- بەڕێوەبەرایەتیە گشتییەکانی ناو دیوانی وەزارەت/ بۆ کاری پێویست/ لەگەڵ ڕێزدا.
- بەڕێوەبەرایەتییەکانی ناو دیوانی وەزارەت/ بۆ کاری پێویست/ لەگەڵ ڕێزدا.

حكومەتی هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی وەزیران
سەرۆکایەتی دیوان
فەرمانگەی کاروباری کارگێری و دارایی

حكومة إقليم كوردستان - العراق
مجلس الوزراء
رئاسة الديوان
دائرة الشؤون الادارية و المالية

ژمارە: ١٠٤٢١ العدد:

ڕێکەوت: ٣١/ خەرمانان / ٢٧٢٣ی کوردی التأريخ: ٢٢ / ٨ / ٢٠٢٣

و. شارەوانی گەشت و گوزار

بۆ/ گشت وەزارەت و دەستە و فەرمانگە و دامودەزگاکانی نەبەستراو بە وەزارەت

بابەت/ گشتاندن

هاوپێچ، وێنەیەکتان لە نووسراوی وەزارەتی پلاندانان ژمارە (٢٣٤٦) لە ٢٠٢٣/٨/٧ لەگەڵ بەراییەکەی تایبەت بە ڕێنمایی جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەش لە نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (PPP Regulation) بۆ دەنێرین، بۆ ئاگاداری و کاری پێویست.

لەگەڵ ڕێزدا...

د. ئومێد صباح عثمان
سەرۆکی دیوان

وێنەیەک بۆ:

- نووسینگەی ڕێزدار جەنابی سەرۆک وەزیران/ بۆ ئاگاداریتان/ لەگەڵ ڕێزدا.
- نووسینگەی سەرۆکی دیوانی ئەنجومەنی وەزیران/ بۆ ئاگاداری/ لەگەڵ ڕێزدا.
- وەزارەتی داد/ بەڕێوەبەرایەتی ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان/ لەگەڵ وێنەیەک لە نووسراوی سەرەوە بەمەبەستی بڵاوکردنەوەی/ لەگەڵ ڕێزدا.
- وەزارەتی پلاندانان/ نووسراوتان لەسەرەوە/ بۆ ئاگاداری و کاری پێویست/ لەگەڵ ڕێزدا.
- فەرمانگەی هەماهەنگی و بەدواداچوون/ بەمەبەستی بەدواداچوون/ لەگەڵ ڕێزدا.
- فەرمانگەی بەدواداچوونی پرۆژەکان.
- فەرمانگەی پلاندانان.
- فەرمانگەی کاروباری کارگێری و دارایی.
- دۆسیەی گشتی.
- خولاو.

ژمارە:
ڕێکەوت: / / ٢٧

رقم:
تاريخ: / / ٢٠٢٢

وێنەیەک بۆ:

- گشت وەزارەتەکان ( )/ نووسینگەی وەزیر ... لەگەڵ وێنەیەک لە هاوپێچ، تکایە بۆ جێبەجێکردنی ... لەگەڵ ڕێزدا
- وەزارەتی داد/ بەڕێوەبەرایەتی ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان/ لەگەڵ وێنەیەک لە هاوپێچ لەسەر (CD)، تکایە بۆ بڵاوکردنەوەی ... لەگەڵ ڕێزدا
- گشت پارێزگاکان ( )/ نووسینگەی پارێزگار
- گشت ئیدارە سەربەخۆکان ( )/ نووسینگەی سەرپەرشتیار
- دیوانی چاودێری دارایی/ نووسینگەی سەرۆکی دیوان
- دەستەی دەسپاکی هەرێم/ نووسینگەی سەرۆکی دەستە
- دەستەی وەبەرهێنان/ نووسینگەی سەرۆکی دەستە
- دەستەی پاراستن و چاککردنی ژینگە / نووسینگەی سەرۆکی دەستە
- دەستەی مافی مرۆڤ/ نووسینگەی سەرۆکی دەستە

(بۆ سەرجەمی سەرەوە: لەگەڵ وێنەیەک لە هاوپێچ تکایە بۆ جێبەجێکردنی ... لەگەڵ ڕێزدا)

- نووسینگەی بەڕێز وەزیر
- نووسینگەی بەڕێز بریکاری وەزارەت
- دەستەی ئاماری هەرێم
- دەستەی کۆنترۆڵی جۆری
- ڕاوێژکاران

(بۆ سەرجەمی سەرەوە: لەگەڵ وێنەیەک لە هاوپێچ ... لەگەڵ ڕێزدا)

- بەڕێوەبەرایەتی یەکەی هاوبەش/ لەگەڵ بەراییەکان / بۆ بڵاوکردنەوەی ڕێنماییەکە لە وێبسایتی وەزارەت تکایە
- ب. گ. کارگێری و دارایی/ گرێبەست، یاسایی، ژمێریاری، وردبینی
- خولاو

حکومەتی هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی وەزیران
وەزارەتی پلاندانان
بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان
بەڕێوەبەرایەتی گرێبەستە گشتیەکان

حكومة إقليم كوردستان - العراق
مجلس الوزراء
وزارة التخطيط
المديرية العامة للديوان
مديرية التعاقدات العامة

ژمارە: ٢٢٤٦
ڕێکەوت: ١٦ / ٨ / ٢٠٢٣

رقم:
تاريخ: ٧ / ٨ / ٢٠٢٣

بۆ/ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران/ سەرۆکایەتی دیوان

بابەت/ گشتاندنی ڕێنمایی

جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (PPP)

پاڵپشت بە بەندی (یەکەم) لە ماددەی (٥) لە (پەیڕەوی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت لە هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١٠) ساڵی ٢٠٢١) کە لە ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان ژمارە (٢٨٤) لە ڕێکەوتی ٢٠٢١/٤/١٣ بڵاوکراوەتەوە، وە ئاماژە بە نووسراوتان ژمارە (٢٦١٢) لە ڕێکەوتی ٢٠٢٣/٦/٢١، بە هاوپێچ وێنەیەک لە (ڕێنمایی جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەش لە نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت - PPP Regulation) ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٢٣ بە زمانی کوردی بۆتان ڕەوانە دەکەین کە پاش (٣٠ ڕۆژ) لە بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی (وەقایعی کوردستان) دەکەوێتە بواری جێبەجێکردنەوە.

بۆ زانیاری بەڕێزتان بەڕێوەبەرایەتیەک بە ناوی (یەکەی پرۆژەکانی هاوبەش لە نێوان هەردوو کەرتی گشتی و تایبەت – PPP Unit) لە وەزارەتمان پێکهێنراوە بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری پەیوەندیدار بە پرۆژەکانی هاوبەش لە نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت، وە هەماهەنگیکردن لەگەڵ (ئەنجومەنی باڵای هاوبەش) و سەرجەم دەسەڵاتەکانی گرێبەستکردن لە حکومەتی هەرێم.

... لەگەڵ ڕێزدا

هاوپێچ

ڕێنمایی جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەش
لە نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت

د. دارا رشید محمود
وەزیری پلاندانان

شەقامی 60 مەتری نزیک سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران - هەولێر - هەرێمی کوردستان- عێراق
نیمەیل:

شارع ٦٠ م قريب من رئاسة مجلس الوزراء - اربيل- إقليم كوردستان- العراق
ز. تەلەفۆن: ٠٦٦٢٢٣٠١٧٠

60M Str. near Council of Ministers-
Erbil-Kurdistan Region-Iraq
www.gov.krd/mop

ماددەی ١٥: دەستەی وەبەرهێنان Board of Investment ٢١

ماددەی ١٦: جیاوازی نێوان پڕۆژەکانی دەستەی وەبەرهێنان و پڕۆژەکانی هاوبەشی Distinction between BOI and projects PPP ٢١

ماددەی ١٧: وەزارەتی پلاندانان Ministry of Planning ٢٢

ماددەی ١٨: وەزارەتی دارایی و ئابووری Ministry of Finance and Economy ٢٢

بەشی سێیەم

ڕێڕەوی پرۆسەی گرێبەستکردنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت

PPP Procurement Process Flow

ماددەی ١٩: دیاریکردنی پڕۆژە Project Identification ٢٤

ماددەی ٢٠: ئامادەکردنی شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵکی پڕۆژە Preparation of project pre-feasibility ٢٤

ماددەی ٢١: پشکنینی بەرایی پڕۆژەی هاوبەشی Preliminary PPP Screening ٢٥

ماددەی ٢٢: ڕەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەسەر جێبەجێکردنی پڕۆژە بەشێوازی هاوبەشی Approval of project for PPP by HC ٢٦

ماددەی ٢٣: ئامادەکردنی لێکۆڵینەوەی وردکاری کەڵک Preparation of a Detailed Feasibility Study ٢٧

ماددەی ٢٤: ناوەڕۆکی لێکۆڵینەوەی وردکاری کەڵک Contents of a detailed Feasibility Study ٢٧

ماددەی ٢٥: ڕاوێژکاری گرێبەستکردن Transaction Advisors ٣١

ماددەی ٢٦: ئەنجامدانی پێداچوونەوە تەکنیکییەکان و پێداچوونەوە هاوتەریبەکان ٣٢

ماددەی ٢٧: پێداچوونەوەی لێکۆڵینەوەی کەڵک لەلایەن لیژنەی تەکنیکی Review of Feasibility Study by Technical Committee ٣٣

ماددەی ٢٨: پێداچوونەوەی وەزارەتی دارایی و ئابووری Review by Ministry of Finance and Economy ٣٣

ماددەی ٢٩: پێداچوونەوەی دەستەی وەبەرهێنان Review by Board of Investment ٣٥

ماددەی ٣٠: کات و ماوەکان بۆ ڕەزامەندی و پەسەندکردنی ئامادەکارییەکانی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت Timelines for Approval in PPP Preparation ٣٥

ڕێنمایی جێبەجێکردنی پڕۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت(PPP)

بەشی یەکەم

حوکمە گشتییەکان General Provision

ماددەی ١: پێناسەکان Definitions.. ١

ماددەی ٢: مەبەست و هۆکار Purpose and Rationale ٦

ماددەی ٣: چوارچێوەی پیادەکردنی ڕێنمایی جێبەجێکردنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت Scope of application of PPP Regulations ٦

ماددەی ٤: کەرتەکانی پیادەکردن Sectors of operation ٨

ماددەی ٥: مەودا (چوارچێوە)ی پیادەنەکردن Scope of non-application ٨

ماددەی ٦: مامەڵەکردن لەگەڵ پڕۆژەکانی هاوبەشی پێش ئەم ڕێنماییە .Treatment of prior partnership projects........٩

ماددەی ٧: ئاستەکانی جێبەجێکردنی پڕۆژەکانی هاوبەشی PPP processing thresholds ٩

بەشی دووەم

هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی وکەرتی تایبەت وپەیکەری دامەزراوەیی،ڕۆڵ وئەرکە پەیوەستەکان PPP Institutional Structure, Roles, and Functions

ماددەی ٨: ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت(PPP High Council) لێرەبەدوا ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی ١١

ماددەی ٩: ئەرک و دەسەڵاتەکانی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی Functions of the PPP High Council...........................١١

ماددەی ١٠: یەکەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (PPP Unit) لێرەبەدوا یەکەی هاوبەشی ١٣

ماددەی ١١: ئەرکەکانی یەکەی هاوبەشی Functions of the PPP Unit ١٣

ماددەی ١٢: دەسەڵاتی گرێبەستکردن Contracting Authority ١٦

ماددەی ١٣:بەڕێوەبەری پڕۆژە لە دەسەڵاتی گرێبەستکردنProject Officer/Manager at the Contracting Authority....١٨

ماددەی ١٤: لیژنەی تەکنیکی Technical Committee ١٩

ماددەی ٤٨:پێکهێنانی تیمی بەڕێوەبردنی ڕێککەوتنی هاوبەشیAppointment of a PPP Contract Management team......٥٧
ماددەی ٤٩: بەڕێوەبردنی جێبەجێکردنی پرۆژە Management of project implementation ٥٨
ماددەی ٥٠: مەرجەکانی پێشکەشکردنی ڕاپۆرت Reporting Requirements ٥٩
ماددەی ٥١: بەڕێوەبردنی مەترسی Risk Management ٥٩
ماددەی ٥٢: مەرجەکانی ڕاگەیاندن و ئاشکراکردنی زانیاری Disclosure Requirements ٦٠
ماددەی ٥٣: بەرکاربوونی ڕێنماییەکە و هەڵوەشاندنەوەی ڕێنماییەکانی ئێستا Effectiveness and cancellation of existing regulations ٦١

پاشکۆکان

پاشکۆی ١: فۆرمی شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک بۆ پرۆژەکانی هاوبەشی ٦٣
پاشکۆی ٢: فۆرمی ئامرازی پشکنین بۆ پرۆژەکانی هاوبەشی ٦٤
پاشکۆی ٣: فۆرمی لێکۆڵینەوەی کەڵک بۆ پرۆژەکانی هاوبەشی ٦٦
پاشکۆی ٤ - أ: فۆرمی داواکاری بۆ شیاندن (RFQ) بۆ پرۆژکانی هاوبەشی ٦٨
پاشکۆی ٤ - ب: فۆرمی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر (RFP) بۆ پرۆژەکانی هاوبەشی ٦٩
پاشکۆی ٥: فۆرمی ڕاپۆرتی هەڵسەنگاندنی تەندەر بۆ پرۆژەکانی هاوبەشی ٧١
پاشکۆی ٦: فۆرمی ڕاپۆرتی چاودێری جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی ٧٢
پاشکۆی ٧ - أ: خشتەی پرۆسەی ئامادەکاریی و گرێبەستکردنی پرۆژەی هاوبەشی ٧٥
پاشکۆی ٧ - ب: هێڵکاری پرۆسەی ئامادەکردن و گرێبەستکردنی پرۆژەی هاوبەشی ٧٧

ماددەی ٣١: ئامادەکردنی بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە Preparation of Bid Documents ٣٦
ماددەی ٣٢: داواکاری بۆ شیاندن ((Issuance of Request for Qualifications (RFQ ٣٧
ماددەی ٣٣: هەڵسەنگاندنی داواکاری بۆ شیاندن Evaluation of RFQ applications.. ٣٩
ماددەی ٣٤: دەرکردنی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر Issuance of RFP document ٤٠
ماددەی ٣٥: ناوەڕۆکی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر Content of RFP document ٤١
ماددەی ٣٦: پەیوەندیکردن لەگەڵ پێشکەشکارانی تەندەر Communication with Bidders ٤٢
ماددەی ٣٧: کردنەوە و هەڵسەنگاندنی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر Opening and Evaluation of RFP Documents ٤٣
ماددەی ٣٨: دانوستانەکان لەگەڵ پێشکەشکاری تەندەری پەسەندکراو Negotiations with preferred bidder ٤٦
ماددەی ٣٩: دانوستانی ڕاستەوخۆ Direct negotiations ٤٨
ماددەی ٤٠: ئۆفەری بانگهێشتنەکراو (unsolicited proposals (USP ٤٩
ماددەی ٤١: ڕێکارەکانی ئۆفەری بانگهێشتنەکراو Processing of Unsolicited Proposals ٤٩
ماددەی ٤٢: ڕێککەوتنی پرۆژەی هاوبەشی PPP Project Agreement ٥٢
ماددەی ٤٣: پەسەندکردنی ڕەشنووسی ڕێککەوتنی هاوبەشی Approval of draft PPP Agreement ٥٣
ماددەی ٤٤: واژۆکردنی ڕێککەوتنی پرۆژە PPP Agreement signature ٥٤
ماددەی ٤٥: کات و ماوەکانی گرێبەستی هاوبەشی Timelines for PPP procurement ٥٤

بەشی چوارەم

جێبەجێکردنی پرۆژەی هاوبەشی و بەڕێوەبردنی ڕێککەوتن

PPP Project Implementation and Agreement Management

ماددەی ٤٦: پێکهێنانی کۆمپانیای پرۆژەی هاوبەشی Incorporation of PPP Project Company ٥٦
ماددەی ٤٧: ماف و ئەرکەکانی هاوبەشی تایبەت Rights and Obligations of the Private Partner.. ٥٦

لایەنی تایبەت دەدات. لەبەرئەوە بۆ مەبەستی ئەم ڕێنماییە، گرێبەستەکانی وەک بونیاتنان (نۆژەنکردنەوە)، بەکارخستن و ڕادەستکردن گرێبەستی ئیمتیازن، بەمەرجێک ڕادەستکردنی خاوەندارێتی هەبێت.

پێنجەم: یەکێتی دارایی (Consortium) گردبوونەوەیەکی هاریکاریی دوو دامەزراوە یان زیاتر لەسەر بنەمای ڕێککەوتنێکی گرێبەستکاری (ڕێککەوتنی یەکێتی دارایی) یەکدەگرن بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەرێک بۆ جێبەجێکردنی پڕۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت.

شەشەم: بەرپرسیارێتی دارایی لەناکاو (Contingent liabilities): ئەو بەرپرسیارێتییە داراییانەی بەهۆی ڕوداوە نادیارەکانی ئایندە دەکەونە ئەستۆی حکومەت (واتا لەوانەیە ڕووبدەن و لەوانەیە ڕوونەدەن) و لە دەرەوەی کۆنترۆڵی حکومەتدان. سەبارەت بە بەرپرسیارێتییە داراییە لەناکاوەکان، ئەگەری ڕوودان (هۆکاری ڕوودان)، بەهاکەی و کاتی پارەدان ڕوون نییە و نەزانراون یان لەوانەیە نەکرێت بەوردی پێشبینی بکرێن. وەک ئەو گەرەنتیانەی دەدرێن بەرامبەر مەترسییەکی دیاریکراو، بۆ نموونە، نرخی ئاڵوگۆڕ، هەڵئاوسان، نرخەکان، هێزی زاڵکار (قوة قاهرة)، هەڵوەشاندنەوەی پارەدان، گەرەنتی قەرز، هتد...

حەفتەم: دەسەڵاتی گرێبەستکردن (Contracting authority): هەر دامەزراوەیەکی گشتی بەرپرس لە ڕێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت.

هەشتەم: دانوستانی ڕاستەوخۆ (Direct Negotiation): ڕوودەدات کاتێک دەسەڵاتی گرێبەستکردن پڕۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت دەسپێرێت بەبێ بەکارهێنانی ڕێکاری کێبڕکێکاری.

نۆیەم: کارابوونی ڕێککەوتنی دارایی (Financial Close): بریتیە لە وادەی کارابوونی ڕێککەوتنی دارایی گرێدراو لەنێوان کۆمپانیای پڕۆژە و قەرزدەر، بۆ مەبەستی دەستپێکردنی داراییکردنی پڕۆژەکە و ڕادەستکردنی بڕی ڕێککەوتن لەسەرکراو، بەپێی ڕێژە دیاریکراوەکان لە بەڵگەنامەکانی گرێبەستکردنی پڕۆژە و ڕێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت.

دەیەم: پابەندیی دارایی (Fiscal commitment): بریتیە لە پابەندیی دارایی ڕاستەوخۆ کە دەکەوێتە ئەستۆی حکومەت لە ئەنجامی پاڵپشتیکردنی جێبەجێکردنی پڕۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت. بەشێوەی پابەندیی چەندێتی (بە ژمارە) دیاریکراو دەبن، وەک پارەدان بۆ داراییکردنی پێکهاتەیەک ، قۆناغێک یان بڕگەیەکی پڕۆژەکە کە زۆر گرنگە بۆ بونیاتنان، بەکارخستن و تەواوکردنی.

یازدەیەم: حکومەت (Government): مەبەست حکومەتی هەرێمی کوردستان و وەزارەت و فەرمانگە و دامەزراوەکانیەتی.

پاڵپشت بە بەندی (یەکەم) لە ماددەی (٧) لە پەیڕەوی هاوبەش لە نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت لە هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١٠) ساڵی ٢٠٢١، ئەم ڕێنماییەی خوارەوەمان دەرکرد:

ڕێنمایی ژمارە (١) ساڵی ٢٠٢٣

ڕێنمایی جێبەجێکردنی پڕۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (PPP Regulation)

بەشی یەکەم

حوکمە گشتییەکان (General Provision)

ماددەی ١: پێناسەکان (Definitions)

لەم ڕێنماییەدا ئەم چەمکانە هەڵگری پێناسەی بەرامبەریانن:

یەکەم: تێچوو شیاوی (Affordability): ئەو پابەندییە داراییانەی دەکەوێتە ئەستۆی دەسەڵاتی گرێبەستکردن، لە ئەنجامی ڕێکەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی وکەرتی تایبەت شیاوی دابینکردنن:

١.لە چوارچێوەی بودجەی ئێستای دەسەڵاتی گرێبەستکردندا تەرخانکردنی بۆ کراوە.

٢.تەرخانکراوە بۆ دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەپێی تەرخانکردنەکانی بودجەی ساڵانی داهاتوو.

دووەم: باشترین و کۆتا ئۆفەر ((Best and final offer (BAFO): ئەو ڕێکارەیە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پێی هەڵدەستێت بۆ بانگهێشتکردنی خاوەن ئەو ئۆفەرانەی وەڵامدەرەوەن بۆ پێشکەشکردنی باشترین و کۆتا ئۆفەریان.

سێیەم: پێشکەشکاری تەندەر (Bidder): هەر کەسایەتیەکی یاسایی (سروشتی یان مەعنەوی)، یان تێکەڵەیەک لەمانە، کە بەشێوەیەکی فەرمی ڕێککەوتن دەکات یان دەچێتە ڕێککەوتنی کاراوە لەشێوەی یەکێتی بازرگانی بەمەبەستی دەربڕینی خواستی بەشداریکردن لە پڕۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت.

چوارم: ئیمتیاز (Concession): جۆرێکە لە هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت، کە حکومەت ماف دەدات بە کەرتی تایبەت بۆ بونیاتنان، بەکارخستن و وەرگرتنی کرێی یان رسومی بەکارهێنانی کاڵا، ژێرخان یان خزمەتگوزاریەکی گشتی. لەم ڕێنماییەدا، ئیمتیاز بە فراوانی پێناسەکراوە بۆ لەخۆگرتنی گرێبەستەکانی هاوبەشی کە لایەنی تایبەت لەڕێگەی کرێی بەکارهێنەرانەوە قەرەبوو دەکرێتەوە هەروەها ئەو جۆرەی گرێبەستی هاوبەشی کە حکومەت پارەی

حەڤدەیەم: **مولكی دەسـەڵاتی گرێبەسـتكردن (Procuring entity's property)**: واتا هەموو مولكی گوێزراوە و نەگوێزراوەی دەسەڵاتی گرێبەستكردن و هەموو ماف و مولكدارییە هزرییەكان كە بەخشراون بە دەسەڵاتی گرێبەستكردن.

هەژدەیەم: **كۆمپانیای پڕۆژە (Project Company)**: واتا كۆمپانیا یان ئامرازی تایبەت كە بەپێی یاسا دامەزراوە بۆ مەبەستی گرێبەستكردن و جێبەجێكردنی پڕۆژەی هاوبەشی، كە بەپێی ڕێنمایی هاوبەشی نێوان كەرتی گشتی و كەرتی تایبەت گرێبەستكردن بۆ پڕۆژەكە ئەنجام دەدرێت، (كە لە بڕگەی بیست و پێنجەمی ئەم ماددەیە ئاماژەی پێكراوە).

نۆزدەیەم: **بەڕێوەبەری پڕۆژە (Project Manager)**: كەسی ڕاسپێردراو لە دەسەڵاتی گرێبەستكردن بۆ بەڕێوەبردنی پڕۆژەی هاوبەشـی، كە نوێنەرایەتی دەسـەڵاتی گرێبەسـتكردن دەكات لە هەموو كۆبوونەوەكان و دانوسـتانەكانی پەیوەسـت بە پڕۆژەكە، هەروەها هەماهەنگی دەكات لەگەڵ هەموو لایەنەكان سەبارەت بە

ئامادەكاری، گرێبەستكردن و جێبەجێكردنی پڕۆژەكە.

بیسـتەم: **سـندوق (ڕێكار)ی پاڵپشـتیی ئامادەكردنی پڕۆژەی هاوبەشـی (PPP Project Preparation Facility (PPF)**) : ئاماژەیە بۆ تەرخانكردنەكانی حكومەت بۆ داراییكردنی لێكۆڵینەوەی كەڵك بۆ ئەو پڕۆژانەی پەسـەندكراون بۆ گرێبەسـتكردن بەشـێوەی هاوبەشی. بۆ پارەداركردنی سـندوقەكە، حكومەت، ڕێكخراوە نێودەوڵەتییەكان و بەخشـەرەكان دەتوانن بەخشـین و ئیمتیازی داراییكردن بدەن، بەمەبەستی پەرەپێدانی لیستی پڕۆژەكانی هاوبەشی.

بیست ویەكەم: **هاوبەشی نێوان كەرتی گشتی وكەرتی تایبەت (Public-Private Partnership (PPP)) (لێرەبەدوا پڕۆژەكانی هاوبەشی)**: بریتیە لە ڕێكخستنی گرێبەستكاریانە لەنێوان دەسەڵاتی گرێبەسـتكردن لەلایەک و لایەنێكی كەرتی تایبەت لەلایەكی تر، بەمەبەسـتی دابینكردنی قەوارە (بنەچە)ی گشتی و ژێرخان و/یان خزمەتگوزاریی گشتی، كە تێیدا ئەمانەی خوارەوە ئەنجام دەدرێن:

أ. وەبەرهێنـان یـان بەڕێوەبردن یـان هەر دووكیـان لەلایەن كەرتی تایبەتەوە ئەنجام دەدرێـت بۆ ماوەیەكی دیاریكراو.

ب. دابەشكردنی ڕوون و ئاشكرای مەترسییەكان لەنێوان كەرتی تایبەت و دامەزراوەی گشتی.

ج. ڕەچاوكردنی ئەمانە:

١. تەرخانكردنی تێچوو لە خەزێنەی گشتی.

٢. كەرتی تایبەت كرێ لە بەكارهێنەران یان خزمەتخوازان وەردەگرێت بەرامبەر خزمەتگوزاریی دابینكراو.

٣. تێكەڵەیەک لە تەرخانكردنی گشتی و وەرگرتنی كرێ و رسوم.

دوازدەیەم: کرێ (Lease): ئاماژەیە بۆ ئەو جۆرە لە هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت، کە حکومەت گرێبەستی درێژخایەن دەکات لەگەڵ لایەنێکی تایبەت بۆ بەڕێوەبردنی ژێرخانی ئێستا و بەگەڕخستنی خزمەتگوزاری گشتی، کە مەترسییەکان دەخرێنە ئەستۆی لایەنی تایبەت و قەرەبوو کرنەوەی لایەنی تایبەت لەسەر بنەمای ئەدا و بەڕێوەبردنی ژێرخان یان خزمەتگوزارییەکە دەبێت (پارەدانی حکومی و / یان بەکارهێنەران). بە پێی ئەم ڕێنماییە، پێویستە بەگشتی پرۆژەی هاوبەشی بەشێوەی کرێ (Lease) بۆ مەبەستی پارەدارکردنی (monetizing) ژێرخانێکی ئێستا بێت کە بونیاتنانی نوێ یان نۆژەنکردنەوە پێویست نابێت.

سێزدەیەم: بەڵگەنامەی کارنامەی پرۆژە ((Project profile document (PPD): بریتیە لە پێشنیاری وەبەرهێنان کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پێشکەشی دەکات بە یەکەی هاوبەشی، بەمەبەستی پێشنیار کردنی پرۆژەیەک بۆ گرێبەستکردن بەشێوەی هاوبەشی، کارنامەکە پێکدێت لە روونکردنەوەیەکی کورتی پرۆژە، خەملاندنی تێچووەکان، شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک (تحليل ماقبل دراسة الجدوى–Pre-feasibility Analysis)، دابەشکردنی مەترسییەکان و ئاماژەدان بە باشترین بەها بەرامبەر پارە (value for money).

چواردەیەم: ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (PPP High Council) (لێرە بەدوا ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی): ئەنجومەنێکی حکومی باڵایە کە سەرپەرشتیکردن ئەنجام دەدات و کۆتا بڕیار دەدات لەسەر قۆناغە سەرەکییەکانی پرۆسەکانی ئامادەکردن، گرێبەستکردن و جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت.

پازدەیەم: یەکەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت (PPP Unit) (لێرە بەدوا یەکەی هاوبەشی): یەکەیەکی هەماهەنگیکارە کە ڕۆڵی سکرتاریەت دەگێڕێت بۆ ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، سەربە وەزارەتی پلاندانانە و ئامانجی پاڵپشتیکردنی وەزارەت و فەرمانگە پەیوەندیدارەکانە بۆ ئامادەکردن و جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت، هەروەها پێشکەشکردنی هاوکاری تەکنیکی. یەکەی هاوبەشی، پێکدەهێنرێت بۆ ئەوەی ببێتە سەنتەری شارەزایی و پسپۆڕییەکان .

شازدەیەم: لایەنی تایبەت (Private party) یان وەبەرهێنەر/هاوبەشی تایبەت: مەبەست لە دامەزراوەیەکی ناوخۆیی یان بیانی یان کۆمەڵێک دامەزراوەی تایبەت (کە کەسایەتی مەعنەوییان هەیە بەپێی یاسا) کە پێکەوە یەکێتی دارایی (Consortium) پێکدەهێنن و دەبنە لایەنێک لە ڕێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت.

بیست وهەشتەم: ئۆفەری بانگهێشتنەکراو **(Unsolicited Proposal)**: واتا ئۆفەر بۆ جێبەجێکردنی پڕۆژەی هاوبەشی، کە لایەنێکی تایبەت بە دەستپێشخەری خۆی پێشکەشی دەکات، نەک وەک وەڵامدانەوەی داواکاری دەسەڵاتی گرێبەستکردن:

أ. "ئۆفەری بانگهێشتنەکراوی بەرایی" **(Initial unsolicited proposal)** واتا بەڵگەنامەی یەکەمی پێشکەشکراو بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەمەبەستی بەدەستهێنانی ڕەزامەندیی بەرایی.

ب. "ڕەزامەندی بەرایی" **(Preliminary Approval)** واتا ڕەزامەندیی دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەسەر بنەمای ئۆفەری بانگهێشتنەکراوی بەرایی، ئەمەش ڕێخۆش دەکات بۆ پێشکەشکار، ئۆفەری بانگهێشتنەکراوی کۆتایی پێشکەش بکات.

ج. "ئۆفەری بانگهێشتنەکراوی کۆتایی" **(Final Unsolicited Proposal)** واتا ئۆفەری بانگهێشتنەکراوی کۆتایی پێشکەشکراو لەلایەن پێشکەشکار پاش وەرگرتنی ڕەزامەندیی بەرایی.

بیست ونۆیەم: بەها بەرامبەر پارە (باشترین بەها بەرامبەر پارەی گشتی) (Value for money): واتا تەرخانکردنەکانی دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەپێی ڕێککەوتنی هاوبەشی، کە دەبنە هۆی بەدیهێنانی سوودی پەتی بۆ دەسەڵاتی گرێبەستکردن، ئەمەش پێناسە دەکرێت بەپێی تێچوو، نرخ، کواڵیتی، بڕ، کات، گواستنەوەی مەترسی یان تێکەڵەیەک لەمانە.

ماددەی ٢ : مەبەست و هۆکار (Purpose and Rationale)

مەبەست لە دەرکردنی ئەم ڕێنماییە بریتیە لە دابینکردنی ڕوونکردنەوەی پێویست سەبارەت بە ڕێکخستنە دامەزراوەییەکان و ڕێکارەکانی جێبەجێکردنی پڕۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت، هەر لە سەرەتای پرۆسە و گەڵاڵەکردنی بیرۆکەی پڕۆژە تا دەگاتە کۆتایی، هەروەها دیاریکردنی ڕۆڵ و ئەرک و بەرپرسیاریتی و مافەکانی هەموو لایەنە بەشدارەکان لە ڕێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت لەمیانەی سووڕی ژیانی پڕۆژەکەدا.

ماددەی ٣: چوارچێوەی پیادەکردنی ڕێنمایی جێبەجێکردنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (Scope of application of PPP Regulations)

یەکەم: ڕێنمایی جێبەجێکردنی پڕۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت لەسەر ئەو ڕێککەوتنانەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت پیادە دەکرێت کە پەیوەستن بە قەوارە و هەبووەکانی ئێستا:

أ. **گرێبەستی بەڕێوەبردن (Managementcontract)**: کاتێک دەسەڵاتی گرێبەستکردن مافی بەڕێوەبردنی قەوارە یان ژێرخان یان هەبوویەکی تر دەسپێرێت بە هاوبەشێک بۆ ماوەیەکی

د. بەگشتی لایەنی تایبەت بەرپرسیارێتی یاسایی لەئەستۆیە سەبارەت بە مەترسییە پەیوەستەکان بە جێبەجێکردن و ئەدا، ئەمەش بەپێی مەرجەکانی ڕێککەوتنەکە.

بیست ودووەم: ڕێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (Public private partnership agreement) (لێرەبەدوا ڕێککەوتنی هاوبەشی): واتا گرێبەستی نووسراو بۆ تۆمارکردنی مەرجەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت وەک ڕێککەوتنی لەسەر کراوە لەنێوان دەسەڵاتی گرێبەستکردن و لایەنی تایبەت.

بیست وسێیەم: داواکاری بۆ شیاندن (Request for qualification): واتا بانگهێشتنامەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ کۆمپانیا پاڵێوراوەکان (شۆرت لیست کراوەکان)، بۆ دەربڕینی خواست لە پڕۆژەی هاوبەشی و پێشکەشکردنی زانیاری لەسەر پسپۆڕیی و لیهاتووییەکانی کۆمپانیا بۆ ئەنجامدانی ئەم جۆرە پڕۆژەیە.

بیست وچوارەم: داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر (Request for proposal): بریتیە لە بانگهێشتنامەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ کۆمپانیا هەڵبژێردراوەکان لەسەر بنەمای داواکاری شیاندن کە پێشکەشیان کردوە، بۆ بەشداریکردن لە پڕۆژەی هاوبەشی و پێشکەشکردنی ئۆفەری تەکنیکی و دارایی بۆ ئەم جۆرە پڕۆژەیە.

بیست وپێنجەم: کۆمپانیای تایبەت بە پڕۆژە (Special purpose vehicle): کۆمپانیای تایبەت بە پڕۆژە،
کە لایەنی تایبەت پێکیدەهێنێت و تەرخان دەکرێت بۆ مەبەستی جێبەجێکردنی پڕۆژەی هاوبەشی و گرێدانی ڕێککەوتنی هاوبەشی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان. پاش تۆمارکردنی کۆمپانیا بەپێی یاسا، کۆمپانیای تایبەت بە پڕۆژە (**SPV**) ناودەبرێت بە کۆمپانیای پڕۆژە.

بیست وشەشەم: لیژنەی تەکنیکی (Technical Committee): لیژنەی تایبەت بە پڕۆژە کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پێکیدەهێنێت بە ڕاوێژکردن لەگەڵ یەکەی هاوبەشی، بۆ ئاسانکاری بۆ پێداچوونەوە و پەسەندکردنی چالاکییەکانی پرۆسەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت.

بیست وحەفتەم: ڕاوێژکاری گرێبەستکردن (Transaction advisor): کەسێکی سروشتی یان مەعنەوی کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن یان وەزارەتی پەیوەندیدار دیارییان دەکات و خاوەن پسپۆڕیی و ئەزموونی گونجاون بۆ پێشکەشکردنی ڕاوێژ بە وەزارەتی پەیوەندیدار لەسەر پڕۆژەکانی هاوبەشی، هەروەها سەبارەت بە ئامادەکاری و گەڵاڵەکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی.

ماددەی ٤: کەرتەکانی پیادەکردن (Sectors of operation)

کەرتە شیاوەکان بۆ جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی ئەمانەی خوارەوە لەخۆدەگرێ:

__یەکەم:__ گواستنەوە: رێگەوبان و هێڵی ئاسن و فرۆکەخانە و پرد و تونێل و رێرەوی ئاویی و خاڵە سنوورییەکان و بەندەری دەریایی و هۆیە جیاوازەکانی گواستنەوە.

__دووەم:__ وزە: وەک وزەی ئاویی و گاز و خۆر و با و گەرمی و کارەبایی و زیندەگاز (بایۆگاز) و رووەکی.

__سێیەم:__ قەوارە کۆمەڵایەتییەکان: نیشتەجێکردن و باڵەخانە حکومییەکان و قوتابخانە و نەخۆشخانە و سەنتەری چارەسەری پسپۆڕیی و سەنتەرە کەلتوری و وەرزشییەکان و شوێنەکانی کات بەسەربردن (ترفیهي).

__چوارەم:__ گەشتوگوزار: وەک شوێنەوارە مێژووییەکان و هۆتێل لە پارک و ناوچە پارێزراوەکان (ناشناڵ پارک) یان لە شوێنە گەشتیاری و کەلتوریە گشتییەکان.

__پێنجەم:__ ئاو و ئاوەڕۆ و خزمەتگوزارییەکانی خاوێنکردنەوە: وەک کارگەکانی چارەسەرکردنی ئاوەڕۆ و خاشاکی قورس و گەیاندنی ئاوی پاکژ.

__شەشەم:__ تەکنەلۆجیای زانیاری و گەیاندن (پەیوەندییەکان).

__حەفتەم:__ بەنداوەکان (بەنداوی یەک مەبەست یان فرەمەبەست وەک گەشتوگوزار و ئاودێری و وزەی کارەبا).

__هەشتەم:__ هەر کەرتێکی تر بڕیاری لەسەر بدرێت لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، لەوانە پڕۆژە فرەمەبەستەکانی وەک پەرەپێدانی ناوچە ئابوورییە ئازادەکان و هەر پرۆژەیەکی تری پەرەپێدان یان نۆژەنکردنەوەی ژێرخانی گشتی و یان خزمەتگوزاریی گشتی.

ماددەی٥: مەودا (چوارچێوە)ی پیادەنەکردن (Scope of non-application)

رێنمایی جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت لەسەر ئەمانە پیادەناکرێت:

__یەکەم:__ ئەو گرێبەستانەی دەکەونە ژێر حوکمەکانی جێبەجێکردنی رێنمایی گرێبەستە گشتییەکان ژمارە (٢) ساڵی ٢٠١٦ .

__دووەم:__ بەتایبەتکردن (خصخصة - **privatization**) یان پاکتاوکردن (تصفية - **divestiture**)ی قەوارەکان یان هەر جۆرە ژێرخانێک کە موڵکی حکومەتن و موڵکداری تەواو دەدرێت بە کەرتی تایبەت.

دیاریکراو بەپێی ڕێکەوتن کە زیاتر بێت لە حەوت (٧) ساڵ، بەپێی ڕێککەوتنەکە، هاوبەشی تایبەت مەترسییەکان لەئەستۆ دەگرێت و پارەدان پەیوەست دەبێت بە پابەندبوونی لایەنی تایبەت بە پێوەرەکانی خزمەتگوزاری و ئەدا.

ب. **کرێ (Lease)** کاتێک لایەنی تایبەت کرێ دەدات بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن و قەوارەکە بەڕێوەدەبات و بەکاردەخات و چاکدەکاتەوە (صیانة) و لەبەرامبەردا کرێ وەردەگرێت لە بەکاربەرانی خزمەتگوزارییە دابینکراوەکان بۆ ماوەیەکی دیاریکراو کە لە (١٥) پانزە ساڵ زیاتر نەبێت.

ج. **جۆرێکی ئیمتیاز (concession)** بۆ ماوەیەک لە (٣٠) سی ساڵ زیاتر نەبێت و لایەنی تایبەت نوژەنکردنەوە، چاککردنەوە (صیانة)، نوێکردنەوە و بەرەوپێشبردنی قەوارەکە ئەنجام دەدات.

<u>دووەم:</u> ڕێنمایی جێبەجێکردنی پڕۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت لەسەر ئەو ڕێککەوتنانەی هاوبەشی پیادە دەکرێت کە پەیوەستن بە بونیاتنان و چاککردنەوە (صیانة)ی قەوارەی نوێ:

أ. ئیمتیازی نەخشەسازی (دیزاین)، بونیاتنان، داراییکردن، بەکارخستن و چاککردنەوە **((DBFO) Design-Build-Finance-Operate-Maintain)**: کاتێک لایەنی تایبەت هەڵدەستێت بە نەخشەسازی، بونیاتنان، داراییکردن، چاککردنەوە و بەکارخستنی پڕۆژەی ژێرخان یان قەوارەیەکی تر بۆ پێشکەشکردنی خزمەتگوزارییەکان. لەوانەیە لایەنی تایبەت پارە وەربگرێت لەڕێگەی کرێی بەکارهێنەر یان لەڕێگەی تەرخانکردنی حکومیی بەرامبەر ئەنجامدانی کارە دیاریکراوەکان و بەپێی مەرجەکانی ئەدا.

ب. ئیمتیازی نەخشەسازی (دیزاین)، بونیاتنان، داراییکردن، بەکارخستن **((DBFO) -Design- Build-Finance-Operate)** کاتێک چاککردنەوە (صیانة) بە گرێبەستی لاوەکیی **(subcontract)** و بەجیا دەسپێردرێت، یان نەخشەسازی، بونیاتنان، داراییکردن، چاککردنەوە **((Design-Build-Finance-Maintain (DBFM)** کە لەوانەیە حکومەت خۆی بەکارخستنی قەوارەکە ئەنجام بدات و خزمەتگوزاری دابین بکات یان بە گرێبەستی جودا ئەو ئەرکە بسپێرێت بە لایەنی تایبەت.

ج. هەر جۆرە گرێبەستێکی تر کە لەوانەیە پێشنیار بکرێت لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، کە بەپێی ئەوە لایەنێکی حکومیی هاوبەشی دەکات لەگەڵ لایەنێکی تایبەت بۆ دابینکردنی ژێرخان یان خزمەتگوزاری و لایەنی تایبەت دارایی پڕۆژەکە دەکات و یان هەندێک لە مەترسییەکان لەئەستۆ دەگرێت.

دەکرێت جێبەجێ بکرێن بەشێوەیەکی ئاسانتر و خێراتر. بۆ ئەم مەبەستە، ئەم ئاستانەی کات و تێچوو وەک دابڕکاری (عتبة - **thresholds**) دیاریکراون، پێویستە رێنوێنی پرۆسەکانی ئامادەکاری و جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی بکەن:

یەکەم : پرۆژەی هاوبەشی، کە کۆی تێچووی زیاتر نەبێت لە (٥) پێنج ملیۆن دۆلاری ئەمریکی بۆ پارێزگاکان و ماوەی پرۆژەکە (٥-٧) ساڵ بێت، هەروەها پرۆژەی هاوبەشی کە تێچووەکەی زیاتر نەبێت لە (١٠) دە ملیۆن دۆلاری ئەمریکی بۆ وەزارەتەکان و ماوەی پرۆژەکە (٧-١٠) ساڵ بێت، پێویستە بەپێی خشتەیەکی خێراتر، کە وەزارەتی پلاندانان و وەزارەتی پەیوەندیدار بە دەسەڵاتی گرێبەستکردنی پرۆژەکە بەرەزامەندی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی دادەنێن، رێکارەکانی تەواو بکرێت، ئەمەش بەپێی هەلومەرجی دیاریکراو و سروشتی بەپەلەی ئەو پێداویستیانەی پرۆژەکە دابینیان دەکات، پێویستە ئەمە تەبا بێت لەگەڵ یاسای بودجەی هەرێمی کوردستان.

دووەم : لەکاتی بڕیاردان لەسەر خێراکردنی رێکارەکان و خشتەی کات، وەزارەتی پلاندانان و ئەنجومەنی وەزیران و وەزارەتی پەیوەندیدار بە پرۆژەکە، پێویستە دڵنیایی بکەن لەوەی:

أ. پرۆژەی پێشنیارکراو گونجاوە بۆ گرێبەستکردن بەشێوەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

ب. لێکۆڵینەوەی کەڵک (دراسة جدوى – **Feasibility Study**) – تەنانەت ئەگەر بە کورتیش بێت – ئەنجامدراوە و بەلای کەمەوە یەک پسپۆڕی تەکنیکی لە دەرەوەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن هەڵسەنگاندنی کردووە بۆ ئەنجامەکانی لێکۆڵینەوەی کەڵک پێش گرێبەستکردن.

سێیەم : هەموو پرۆژەکانی تری هاوبەشی پابەند دەبن بە رێکار و کات و ماوە دیاریکراوەکان کە لە بەشی سێیەمی ئەم رێنماییەدا هاتووە.

سێیەم: بانەوانیی (مساطحة)ی نەریتی و رێکخستنی گرێبەستکاری بەپێی یاسای بەرکار لە هەرێمی کوردستان، کە نابێتە هۆی گواستنەوەی مەترسی بۆ کەرتی تایبەت و پارەدان پەیوەست نییە بە بەرهەم (ئەنجامەوە).

چوارەم: گرێبەستکردنی بەڕێوەبردنی ئاسایی بۆ دابینکردنی خزمەتگوزاری بەرامبەر کرێ، کە لایەنی تایبەت هیچ مەترسیەک لەئەستۆناگرێت، ناکەونە چوارچێوەی پیادەکردنی ئەم رێنماییە. پڕۆژە وەک هاوبەشی هەژماردەکرێت، تەنها کاتێک مەترسی بگوێزرێتەوە بەپێی پەیوەندیەکی گرێبەستکاری درێژخایەن کە پێکهاتەیەکی تێدابێت بۆ پارەدان لەسەر بنەمای ئەدا یان بەپێی مەترسی خواست.

پێنجەم: تۆڕە لاوەکییەکانی کارەبای ناوچە گوندییەکان کە رێککەوتنی فرۆشتن (off-take agreement)یان

نییە، ناکەونە چوارچێوەی پیادەکرنی ئەم رێنماییە و پێویستە لەلایەن ئەو بەرهەمهێنەرانەوە بەڕێوەببرێن کە وەزارەتی کارەبا دیاریان دەکات.

ماددەی٦ : مامەڵەکردن لەگەڵ پرۆژەکانی هاوبەشی پێش ئەم رێنماییە (Treatment of prior partnership projects)

جێبەجێکردنی ئەو رێککەوتن و مۆڵەتانەی پەیوەستن بە موڵکی دەوڵەت بەپێی شێوازی هاوبەشی کە پێش جێبەجێکردنی ئەم رێنماییە گەڵاڵەکراون، پێویستە بەردەوام بن بەپێی مەرجەکانی ئەو رێککەوتنانە هەتا بەسەرچوونی ماوەی دیاریکراو لە رێککەوتنەکان یا هەتا کۆتایهێنان بە گرێبەست (لەبەر بەرژەوەندی گشتی). پاش جێبەجێکردنی ئەم رێنماییە، نابێت هیچ هەموارکردنێک ئەنجام بدرێت لە رێککەوتن یان مۆڵەتی ئەم جۆرە پرۆژانە، هەروەها نابێت نوێبکرێنەوە یان درێژبکرێنەوە بەپێچەوانەی ئەم رێنماییەوە. دەکرێت رێککەوتن یان مۆڵەتی بەسەرچوو یەک جار درێژبکرێتەوە بەپێی حوکمەکانی ئەم رێنماییە بۆ ماوەیەک زیاتر نەبێت لە یەک ساڵ وەک قۆناغی گواستنەوە، ئەمەش پاش رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی. پاش بەسەرچوونی رێککەوتن یان مۆڵەت، خاوەندارێتی هەموو موڵکە راستەقینەکان، باڵەخانە و قەوارەکان کە بەپێی رێککەوتنەکان یان مۆڵەتەکان دروستکراون، دەگەڕێتەوە بۆ حکومەت بەپێی مەرجەکانی رێککەوتن یان مۆڵەتەکان، یان مافی موڵکداری دەگوێزرێتەوە بۆ حکومەت پاش بەسەرچوونی ئەم رێککەوتن و مۆڵەتانە یان نوێکردنەوەیان بەپێی مەرجەکانی رێککەوتن و مۆڵەتەکان.

ماددەی ٧ : ئاستەکانی جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی (PPP processing thresholds)

پێویستە پرۆسەی پرۆژەکانی هاوبەشی جیاوازبن، بەپێی تێچووی خەمڵێنراوی پرۆژە، ئەمەش بۆ دڵنیابوون لەوەی پرۆژە تێچوو بەرزەکان هەڵسەنگاندنی پێویستیان بۆ دەکرێت، بەڵام پرۆژە بچوکەکان

د- ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی دەتوانێت فەرمانی گواستنەوەی تەرخانکردنی دارایی پێویست بدات بۆ بودجەی دەسەڵاتی گرێبەستکردنی پەیوەندیدار.

دووەم: بڕیاردانی کۆتایی لەسەر لێکۆڵینەوەی کەڵک لەسەر بنەمای هەڵسەنگاندنی لیژنەی تەکنیکی و پێداچوونەوەی هاوتەریبی وەزارەتی پلاندانان و وەزارەتی دارایی و ئابووری و دەستەی وەبەرهێنان.

سێیەم: پەسەندکردنی لیستی پوخت (شۆرت لیست)ی پێشکەشکارانی تەندەر و پێشکەشکارانی تەندەری پەسەند بۆ جێبەجێکردنی پڕۆژەی هاوبەشی، لەسەر بنەمای داواکاری بۆ شیاندن (Request for Qualifications) و هەڵسەنگاندن و راسپاردەکانی لیژنەی تەکنیکی، هەروەها ئاگادارکردنەوەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ دەستپێکردنی رێکارەکانی گرێبەستکردن.

چوارەم: پەسەندکردنی پێشکەشکاری تەندەری هەڵبژێردراو یان خوازراو، لەسەر بنەمای هەڵسەنگاندنی تەندەر لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردن و لەسەر راسپاردەی لیژنەی تەکنیکی.

پێنجەم: بڕیاردان لەسەر ئەنجامی دانوستانەکان:

أ. چوونە قۆناغی رێککەوتن بەپێی ئەو گۆڕانکاریانەی رێککەوتنیان لەسەر کراوە.

ب. هەموارکردنی مەودای پڕۆژەکە و بەردەوامبوون لە دانوستان.

ج. داوا لە پێشکەشکارانی تەندەری هەڵبژێردراو بکات باشترین و کۆتا ئۆفەری خۆیان پێشکەش بکەن.

د. کۆتایی پێهێنان بە دانوستانەکان.

شەشەم: وەرگرتنی راپۆرت لەسەر جێبەجێکردن و پێشکەوتنەکانی پڕۆژەکانی هاوبەشی، کە کۆمپانیای پڕۆژە پێشکەشی دەسەڵاتی گرێبەستکردنی کردوە.

حەفتەم: دڵنیایی کردن لەوەی هەموو پڕۆژەکانی هاوبەشی پابەندن بە حوکمەکانی ئەم رێنماییە و هەموو وەزارەتە پەیوەندیدارەکان پابەندن پێوەیان.

هەشتەم: لەکاتی هەبوونی ئۆفەری بانگهێشتنەکراو (unsolicited proposals)، لاری نەبوون دەدات لەسەر ئۆفەری بەرایی، لێکۆڵینەوەی کەڵکی پڕۆژەی پێشنیار کراو و هاوبەشی هەڵبژێردراو.

نۆیەم: سەرکردایەتیکردنی دووبارە دانوستانکردنەوە ئەگەر لایەنەکان بڕیاریاندا دووبارە دانوستان بکەنەوە لەسەر مەرجەکانی رێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

دەیەم: بڕیادان لەسەر پێکهێنانی سندوقی پاڵپشتی ئامادەکردنی پڕۆژەی هاوبەشی (PPP Project Preparation Facility (PPF)) بە مەبەستی داراییکردنی لێکۆڵینەوەی کەڵکی ئەو پێشنیاری پڕۆژانەی پەسەندکراون بۆ گرێبەستکردن بەشێوەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

بەشی دووەم
هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت و پەیکەری دامەزراوەیی، ڕۆڵ و ئەرکە پەیوەستەکان
(PPP Institutional Structure, Roles, and Functions)

ماددەی ٨: ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (PPP High Council) (لێرەبەدوا ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی)

ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی پێکدێت لە :

١. سەرۆک وەزیران (سەرۆکی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی)
٢. جێگری سەرۆک وەزیران (جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی)
٣. وەزیری پلاندانان
٤. وەزیری دارایی و ئابووری
٥. سەرۆکی دیوانی ئەنجومەنی وەزیران
٦. سەرۆکی دەستەی وەبەرهێنان
٧. وەزیر یان سەرۆکی دامەزراوەی نەبەستراو بە وەزارەت، کە پڕۆژەکەی لەژێر هەڵسەنگاندندایە.

ماددەی ٩: ئەرک و دەسەڵاتەکانی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی (Functions of the PPP High Council)

ئەرکەکانی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بریتین لەمانەی خوارەوە:

<u>یەکەم:</u> پڕۆژە پاڵێوراوەکانی هاوبەشی، کە دەسەڵاتەکانی گرێبەستکردن پێشکەشیان کردوون بە یەکەی هاوبەشی و یەکەی هاوبەشی پۆلبەندی کردوون، بڕیاریان لێ دەدرێت بچنە قۆناغی لێکۆڵینەوەی کەڵک یان نا:

أ- دەکرێت ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی پڕۆژەیەکی پێشنیارکراو پەسەندبکات بۆ جێبەجێکردن وەک پڕۆژەی هاوبەشی.

ب- دەکرێت ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی پڕۆژەی پێشنیارکراو بگەڕێنێتەوە بۆ دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەسەر بنەمای ئەوەی پڕۆژەی پێشنیارکراو گونجاو نییە بۆ گرێبەستکردن وەک پڕۆژەی هاوبەشی.

ج- ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بڕیاردەدات لە تەرخانکردنی دارایی بۆ ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵک بۆ پڕۆژەی هاوبەشی پەسەندکراو.

هەشتەم: ئامادەکردنی لیستی پرۆژە پێشنیارکراوەکان لەگەڵ ئەنجامی پشکنین، بەشێوەی وەرزیی و پێشکەشکردنی بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لە (٣) سێ تا (٤) چوار کۆمەڵەدا هەموو ساڵێ، بۆ مەبەستی بڕیاردان لەسەر ئەو پرۆژانەی بەشێوەی هاوبەشی جێبەجێ بکرێن.

نۆیەم: هاوکاریکردنی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لە ئەرکەکانیدا وەک بڕیاردەری کۆتایی لەسەر هەڵبژاردن و دانانی ئەولەویەت بۆ پرۆژەکانی هاوبەشی و کام لەمانە پارەی بۆ تەرخان بکرێت بۆ ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵک و گەیاندنی ئەنجامەکان بە دەسەڵاتی گرێبەستکردنی پەیوەندیدار.

دەیەم: بۆ ئەو پرۆژانەی پەسەندنەکراون بۆ جێبەجێکردن بەشێوەی هاوبەشی، پاڵپشتی دەسەڵاتی گرێبەست دەکات بۆ هەموارکردنی پێشنیارەکە و دووبارە پێشکەشکردنەوە ئەگەر پێویستی کرد.

یازدەیەم: دانانی خشتەی کات بۆ پێشکەشکردنی پێشنیارەکان لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردن و ئاگادارکردنەوەی دەسەڵاتەکانی گرێبەستکردن لە کات و وادەکان بۆ هەر ساڵێک، یادهێنانەوەیان پێش بەسەرچوونی وادەی پێشکەشکردن.

دوازدەیەم: پێشکەشکردنی ڕێنوێنی، لیستی پسپۆڕان، و پێشکەشکردنی پاڵپشتی تەکنیکی بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ ئامادەکردنی لێکۆڵینەوەی کەڵک.

سێزدەیەم: پاش وەرگرتنی لێکۆڵینەوەی کەڵک، ناردنی بۆ لیژنەی تەکنیکی بۆ هەڵسەنگاندن.

چواردەیەم: ناردنی ڕاپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵک بۆ پێداچوونەوەی هاوتەریبی وەزارەتی دارایی و ئابووری و دەستەی وەبەرهێنان، پێویستە یەکەی هاوبەشی دڵنیایی بکات لەوەی بەرپرسانی باڵای وەزارەتی پلاندانان پێداچوونەوە دەکەن بۆ هەموو بەڵگەنامەکان و پەسەندیان دەکەن.

پازدەیەم: ئامادەکردنی بەستە (پاکیج)ی هەڵسەنگاندنەکان، کە پێکدێت لە لێکۆڵینەوەی کەڵک، هەڵسەنگاندنی لیژنەی تەکنیکی، پێداچوونەوەی وەزارەتی پلاندانان (ناوخۆیی)، وەزارەتی دارایی و ئابووری و دەستەی وەبەرهێنان و پێداچوونەوەی یەکە خۆی و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

شازدەیەم: پێشنیارکردنی کۆبوونەوەی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بۆ بڕیاردان لەسەر لێکۆڵینەوەی کەڵک و بڕیاردان لە گواستنەوە یان نەگواستنەوە بۆ قۆناغی گرێبەستکردن.

حەڤدەیەم: پاڵپشتیکردنی لیژنەی تەکنیکی لە پرۆسەی داواکاری بۆ دەربڕینی خواست، وەرگرتنی لیستی پوختی پێشکەشکارانی تەندەر و ناردنی بۆ لیژنەی تەکنیکی، بەرزکردنەوەی لیستەکە و ڕاسپاردەکانی لیژنەی تەکنیکی بۆ ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، پاش ڕەزامەندیی ئەنجومەن، داوا لە دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەکات بانگهێشت بۆ پێشکەشکردنی تەندەر بنێرن بەمەبەستی هەڵبژاردنی پێشکەشکارانی تەندەر.

ماددەی ١٠: یەکەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (PPP Unit) (لێرەبەدوا یەکەی هاوبەشی)

ڕێکخستنی دامەزراوەیی یەکەی هاوبەشی بەم شێوەیە دەبێت:

١. بەڕێوەبەری یەکەی هاوبەشی
٢. پسپۆڕی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت
٣. پسپۆڕی شیکاری دارایی
٤. پارێزەر (پسپۆڕی یاسایی)
٥. کارمەندی پاڵپشتی

ماددەی ١١: ئەرکەکانی یەکەی هاوبەشی Functions of the PPP Unit

یەکەی هاوبەشی ئەم ئەرک و بەرپرسیارێتیانەی دەبێت:

یەکەم: دەرکردنی ڕێکارەکانی گرێبەستکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی، بەشێوەیەکی خولیی، بەمەبەستی هاندان و بەخشینی زانیاریی نوێ بە وەزارەتە پەیوەندیدارەکان لەسەر پرۆژەکانی هاوبەشی و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بۆ پەسەندکردنی، هەروەها ڕوونکردنەوەی ئەم ڕینماییە و فۆرمەکانی ناو پاشکۆکانی ئەم ڕێنماییە.

دووەم: ئامادەکردن و بڵاوکردنەوەی ڕێبەری ورد بۆ جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی و دابینکردنی ڕێنوێنی ورد بۆ هەر یەکێک لە هەنگاوەکانی پرۆسەی گرێبەستکردنی هاوبەشی و پێشکەشکردنی هاوکاری بۆ بەکارهێنانی فۆرمەکانی ناو پاشکۆکانی ئەم ڕێنماییە و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بۆ پەسەندکردنی.

سێیەم: پاڵپشتیکردنی دەسەڵاتەکانی گرێبەستکردن لە قۆناغە جیاوازەکانی پرۆسەی هاوبەشی.

چوارەم: پاڵپشتیکردنی دەسەڵاتەکانی گرێبەستکردن لە پێکهێنانی لیژنەی تەکنیکی تایبەت بە پرۆژە لە ئەندامانی وەزارەت و فەرمانگە پەیوەندیدارەکان، بەمەبەستی هەڵسەنگاندن و پەسەندکردنی چالاکییەکانی پرۆسەی هاوبەشی.

پێنجەم: دەست نیشانکردنی ناوی ئەندامانی پێشنیار کراوی لیژنەی تەکنیکی بۆ دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ ڕەچاوکردنیان وەک ئەندامی لیژنەی تەکنیکی.

شەشەم: پێداچوونەوەی ڕاپۆرتی شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک، کە وەک بەڵگەنامەی کارنامەی پرۆژە (Project Profile Document PPD) پێشکەش دەکرێت.

حەفتەم: ئەنجامدانی پشکنین (Screening)ی پرۆژەی هاوبەشی، بەپێی ئامرازی پشکنینی پرۆژەی هاوبەشی یان ڕێباز (method)ی تری پەیوەندیدار، هەروەها ئامادەکردنی بەستەی بەڵگەنامەی کارنامەی پرۆژە بۆ مەبەستی هەڵسەنگاندن و بڕیاردان لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

نێودەوڵەتییەکان و ڕێکخراوە کۆمەکبەخشەکان بەمەبەستی ئامادەکردنی ئامراز، فۆرم، چوارچێوەی بەڕێوەبردنی مەترسییەکان، بەڵگەنامەکان گرێبەست، بونیاتنانی تواناکان، هتد...

بیست وحەفتەم: پێکهێنانی سندوقی پاڵپشتی ئامادەکردنی پرۆژەی هاوبەشی (PPP Project Preparation Facility (PPF)) بەمەبەستی داراییکردنی لێکۆڵینەوەی کەڵکی ئەو پێشنیاری پرۆژانەی پەسەندکراون بۆ گرێبەستکردن بەشێوەی هاوبەشی، هەروەها دانانی ڕێکارەکانی چۆنێتی دەستگەیشتنی وەزارەتەکان بە پاڵپشتییەکانی ئەم سندوقە، بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

بیست وهەشتەم: برەودان بە وێنەی هەرێمی کوردستان لە بازاڕی نێودەوڵەتی وەک شوێنێکی لەبار بۆ وەبەرهێنان لە پرۆژەکانی هاوبەشی و دروستکردنی پەیوەندی لەگەڵ لایەنە دەرەکییەکان بۆ بەرەوپێشبردنی شێوازی هاوبەشی.

بیست ونۆیەم: بونیاتنانی تواناکان بۆ ئامادەکردن و جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی.

سییەم: پێشکەشکردنی ڕاوێژ بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەسەر پرسە پەیوەستەکان بە هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

سی ویەکەم: دڵنیایی کردن لەوەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن زانیاری لەسەر بنەمای یەکسانی دابین دەکات و پێشکەشکارێکی تەندەر پەسەند ناکات بەسەر ئەوانی تردا.

سی ودووەم: ئەنجامدانی هەر ئەرکێکی تری پێویست بۆ پاڵپشتیکردنی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی و لیژنەی تەکنیکی لەمیانەی ئامادەکردن وگرێبەستکردن و جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی.

ماددەی١٢: دەسەڵاتی گرێبەستکردن (Contracting Authority)

دەسەڵاتی گرێبەستکردن بریتییە لە هەر دامەزراوەیەکی گشتی بەرپرس لە ڕێککەوتنی هاوبەشی. ئەو دامەزراوە گشتییانەی دەتوانن ڕێککەوتنی هاوبەشی ئەنجام بدەن، بریتین لە: وەزارەتەکان و ئەو فەرمانگانەی وەزارەتەکان دەسەڵاتیان پێدەدەن، فەرمانگە نەبەستراوەکان بە وەزارەت، دامەزراوە دەوڵەتییەکان، دەسەڵاتە خۆجێیەکانی وەک شارەوانییەکان و پارێزگاکان. دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەرپرس دەبێت لە دەستنیشانکردنی پرۆژەکان لە کەرتەکانی خۆیان و ئامادەکردنیان لەناوخۆی دامەزراوە یان لەڕێگەی بەکرێگرتنی ڕاوێژکار. دەسەڵاتی گرێبەستکردن شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک و لێکۆڵینەوەی کەڵکی پرۆژە ئەنجام دەدات، گرێبەستکردن ئەنجام دەدات لەگەڵ هاوبەشی تایبەت لەسەر بنەمای ڕێکارەکانی گرێبەستکردنی کێبڕکێکارانە، ڕێککەوتنی هاوبەشی دەکات و پرۆژەکە جێبەجێ دەکات. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەڕێوەبەری پرۆژە دیاری بکات، کە ڕۆڵی سەرەکیی دەگێڕێت لە پرۆسەی ئامادەکردنی پرۆژەی هاوبەشی. ئەرک و بەرپرسیارێتییەکانی دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئەمانەی خوارەوەن:

هەژدەیەم: پاڵپشتیکردنی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لە بڕیاردانی کۆتایی لەسەر ئەنجامەکانی دانوستانەکانی هاوبەشی.

نۆزدەیەم: پاڵپشتیکردنی دانوستانەکانی پاش گرێبەستکردن، کە لەوانەیە کاریگەریی مادییان هەبێت لەسەر

پێگەی دارایی حکومەت بەهۆی پابەندیی دارایی و بەرپرسیارێتی دارایی لەناکاو لە پڕۆژەکە و پرسی تری دارایی وەک گومرگ.

بیستەم: هەماهەنگی لەگەڵ لیژنەی تەکنیکی سەبارەت بە هەر پێشنیارێکی پڕۆژەی هاوبەشی، بەمەبەستی دڵنیاییکردن لە پابەندبوون بە ستانداردە تەکنیکییەکان و باشترین پیادەکردنەکانی لێکۆڵینەوەی کەڵک و لێکۆڵینەوەی ئابووری.

بیست ویەکەم: بەرێکردنی بەڵگە و نووسراوە پەیوەستەکان بە هەر یەکێک لە قۆناغەکانی ئامادەکاری و پرۆسەی گرێبەستکردن، هەروەها تۆمارکردنیان لە داتابەیسی هاوبەشی، پشکنینی دۆکۆمێنتەکان بۆ دروستیی و تەواوییان پێش ڕەوانەکردن بۆ قۆناغی دواتری پێداچوونەوە یان بڕیاردان.

بیست ودووەم: دانانی ستانداردەکان، ڕێبەرەکان و ڕێکارەکانی هاوبەشی، وەک دانانی ڕێکاری ستاندارد بۆ ئامادەکردنی بیرۆکە (پیشنیاز – پرۆپۆزەڵ)، دەستنیشانکردنی پڕۆژە و دانانی ئەولەویەت و داڕشتنی پڕۆژە و هەڵسەنگاندنی پڕۆژەی هاوبەشی، ڕێکار و فۆرمی ستاندارد بۆ کۆکردنەوەی زانیاری پەیوەست بە هاوبەشی و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بۆ پەسەندکرد.

بیست وسێیەم: لەجیاتی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، پێداچوونەوە دەکات بۆ بەرپرسیارێتییە ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆکان و هەڵسەنگاندنی مەترسی بەرپرسیارێتییە داراییە لەناکاوەکانی حکومەت و هەڵگرتنی تۆماری ئاستە بەردەوامیپێدراوەکانی بەرپرسیارێتییە ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆکان.

بیست وچوارەم: وەرگرتنی زانیاری (سیستمی بەڕێوەبردنی زانیاری) و بەڕێوەبردنی داتابەیسی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی وتایبەت وپێشکەشکردنی ڕاپۆرتی مانگانە وساڵانە بەئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

بیست وپێنجەم: هاندانی شەفافیەت لە پڕۆژەکانی هاوبەشی لەڕێگەی بڵاوکردنەوەی زانیاری وبەشدارپێکردنی هاوڵاتیان و گروپەکانی بەکارهێنەران.

بیست وشەشەم: یەکخستن و گشتاندنی ڕێکارەکانی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت لەناو حکومەتی هەرێمی کوردستان – لەڕێگەی دروستکردنی پەیوەندی لەگەڵ ئاژانسە

یازدەیەم: بەشداریکردن لە دانوستانە ئەنجامدراوەکان لەگەڵ پێشکەشکاری تەندەری پەسەندکراو، بەسەرۆکایەتی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

دوازدەیەم: ئەنجامدانی ڕێککەوتنی هاوبەشی لەگەڵ هاوبەشی تایبەت یان لەگەڵ کۆمپانیای پێکهێنراو بۆ مەبەستی جێبەجێکردنی پڕۆژە (SPV) .

سێزدەیەم: ئامادەکردنی پلانێک بۆ بەڕێوەبردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی.

چواردەیەم: دەرکردنی ڕێکاری تایبەت بە کەرتی پەیوەندیدار و پەیوەست بە پڕۆژەکانی هاوبەشی، بەپێی دەسەڵاتەکانی و بەڕاوێژکردن لەگەڵ وەزارەتی پلاندانان و بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

پازدەیەم: پێشکەشکردنی ڕاپۆرتی مانگانە و ساڵانە لەسەر بەرەوپێشچوونەکان لە جێبەجێکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی، بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

شازدەیەم: بەڕێوەبردنی جێبەجێکردنی پڕۆژەی هاوبەشی.

حەڤدەیەم: هەماهەنگی لەگەڵ ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، وەزارەتی دارایی و ئابووری و وەزارەتی پلاندانان لە دۆخی دووبارە دانوستانکردنەوە لە پڕۆژەکانی هاوبەشی و لەمیانەی جێبەجێکردنی پڕۆژەکان، کە لەوانەیە پێویستیان بەگۆڕانکاری هەبێت لە پابەندییە داراییەکانی حکومەت و پێوەرە داراییەکانی وەک کرێ.

ماددەی ١٣: بەڕێوەبەری پڕۆژە لە دەسەڵاتی گرێبەستکردن
Project Officer/Managerat theContracting Authority

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن فەرمانبەرێک یان کەسێک دیاری بکات وەک بەڕێوەبەری پڕۆژە، کە ڕۆڵی سەرەکیی دەگێڕێت لە پرۆسەی ئامادەکردنی پڕۆژەی هاوبەشی. بەڕێوەبەری پڕۆژە، دەبێتە خاڵی پەیوەندیی بۆ پڕۆژەی هاوبەشی لە دەسەڵاتی گرێبەستکردن، هەروەها پێویستە پلە و دەسەڵاتی گونجاوی هەبێت بۆ سەرکردایەتیکردنی پرۆسەی ئامادەکاری و داڕشتنی پڕۆژەی هاوبەشی. بەڕێوەبەری پڕۆژە بەرپرس دەبێت لە یەک پڕۆژەی دیاریکراوی هاوبەشی. باشترە بەڕێوەبەری پڕۆژە نەگۆڕێت/نەگوێزرێتەوە لە ماوەی ئامادەکردنی پڕۆژەکە. بەڕێوەبەری پڕۆژە بەرپرس دەبێت بەرامبەر سەرۆکی دەسەڵاتی گرێبەستکردن و ئەم ئەرک و بەرپرسیارێتیانەی دەبێت:

یەکەم: دەستنیشانکردنی پڕۆژە شیاوەکان بۆ هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

دووەم: ئەنجامدانی ئامادەکارییەکانی وەک شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک و لێکۆڵینەوەی کەڵک، ئامادەکردنی بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە، چ لەسەر ئاستی ناوخۆ یان بەهاوکاری ڕاوێژکاری گرێبەستکردنی دەرەکیی.

یەکەم: دیاریکردنی پرۆژەی هاوبەشی، ئامادەکردنی شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک کە پێویستە خەمڵاندنی تێدابێت بۆ تێچوو شیاویی، واتا ئایا دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت پابەندییە داراییەکانی دابین بکات بۆ جێبەجێکردنی پرۆژەکە لە چوارچێوەی بودجەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن، یان تا چەند دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت سەرچاوەکانی خۆی بەکاربهێنێت بۆ دابینکردنی پابەندییە داراییەکان بۆ ئەنجامدانی پرۆژەکە.

دووەم: هەڵبژاردنی ئەندامانی لیژنەی تەکنیکی بۆ هەر پرۆژەیەکی پێشنیار کراو، پێشکەشکردنی لیستی ناوەکان بە یەکەی هاوبەشی و وەرگرتنی راسپاردەی یەکەی هاوبەشی سەبارەت بە پێکهێنانی لیژنەی تەکنیکی و پێکهێنانی لیژنەی تەکنیکی، پاش وەرگرتنی لاری نەبوونی یەکەی هاوبەشی.

سێیەم: وەرگرتنی رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەسەر بەڵگەنامەی کارنامەی پرۆژە (Project Profile Document)ی هاوبەشی (کە پێویستە شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵکی پرۆژەی لەگەڵدا بێت) ، بۆ مەبەستی ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵکی پرۆژە.

چوارەم: ئامادەکردنی مەرجە پێشینەییەکان (الشروط المرجعية - Terms of Reference)ی راوێژکاری گرێبەستکردن، بۆ ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵکی هەمەلایەن و بەڵگەنامەکانی گرێبەستکردن و ئەرکەکانی تری پەیوەست بە ئامادەکردن و گرێبەستکردنی پرۆژەی هاوبەشی.

پێنجەم: ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵکی پرۆژە و پێشکەشکردنی بە لیژنەی تەکنیکی و یەکەی هاوبەشی بۆ پێداچوونەوە.

شەشەم: ئەگەر لیژنەی تەکنیکی پەسەندی کرد، بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوەی پرۆژە ئامادە دەکات لەگەڵ رەشنووسی رێککەوتنی هاوبەشی.

حەفتەم: وەرگرتنی رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، بەرێگەی یەکەی هاوبەشی، لەسەر بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە.

هەشتەم: بانگهێشتکردنی داواکاری بۆ شیاندن (RFQ)، هەڵسەنگاندنی بەڵگەنامەکانی داواکاری بۆ شیاندن و ئامادەکردنی لیستی پوخت (شۆرت لیست)ی پێشکەشکارانی تەندەری پەسەندکراو، بە مەبەستی وەرگرتنی رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

نۆیەم: داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر لە پێشکەشکارانی تەندەری لیستی پوخت، وەرگرتنی ئۆفەرەکان و دیاریکردنی پێشکەشکاری پەسەندکراو.

دەیەم: وەرگرتنی رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەسەر لیستی پوختی پێشکەشکارانی تەندەری پەسەندکراو، پاش تەواوکردنی قۆناغی داواکاری بۆ شیاندن و داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر.

ا- پسپۆڕانی تەکنیکی بوارەکە لەناو دەسەڵاتی گرێبەستکردن.
ب-پسپۆڕانی تەکنیکی بوارەکە لە یەکەی هاوبەشی.
ج- پسپۆڕی تەکنیکی ناوخۆیی یان نێودەوڵەتی.
د- بەڕێوەبەری پڕۆژە لە دەسەڵاتی گرێبەستکردن.
ه- ئەندامی دیاریکراوی وەزارەتی دارایی و ئابووری.
و- ئەندامی دیاریکراوی وەزارەتی پلاندانان.
ز- ئەندامی دیاریکراوی دەستەی وەبەرهێنان، بەپێی پێداویستی پڕۆژەکە.
ح-هەر پسپۆڕێکی تری تەکنیکی کە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی دیاری دەکات.

دووەم: ئەرک و بەرپرسیارێتییەکانی لیژنەی تەکنیکی ئەمانەی خوارەوەن:

ا- هەڵسەنگاندنی هەموو بەڵگەنامە پەیوەستەکان بە پڕۆژە کە پێشکەش دەکرێن بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

ب- پێداچوونەوەی شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک ولێکۆڵینەوەی کەڵکی پڕۆژەی هاوبەشی وپێشکەشکردنی راسپاردە لەم رووەوە.

ج- پێداچوونەوە وهەڵسەنگاندنی بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە، بۆ دڵنیاییکردن لە دروستیی وتەواویی وکواڵیتیان.

د- پێداچوونەوەی لیستی پوختی پێشکەشکارانی تەندەر بۆ پڕۆژە وپێشکەشکردنی راسپاردە لەم رووەوە.

ه- پێداچوونەوەی پێشکەشکارانی تەندەری پەسەندکراو بۆ پڕۆژە و پێشکەشکردنی راسپاردە لەم رووەوە.

و- بەشداریکردن لە دانوستانەکانی پڕۆژە لەگەڵ لایەنی تایبەت بۆ پاڵپشتیکردنی دەسەڵاتی گرێبەستکردن.

ز- پێداچوونەوەی ئۆفەری بانگهێشتنەکراو وپێشکەشکردنی راسپاردە لەسەر ئۆفەری پڕۆژەی هاوبەشی، لێکۆڵینەوەی کەڵکی پڕۆژە وپاڵپشتیکردنی دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەکاتی دانوستانەکان لەگەڵ هاوبەشی تایبەت.

ح- پێداچوونەوەی پڕۆژەی هاوبەشی و بەشەکانی پڕۆژە بەپێی پسپۆڕیان، پێشکەشکردنی پێداچوونەوە و راسپاردە.

ط- دڵنیایی کردن لەوەی هەموو راسپاردەکانی ئەندامانی لیژنەی تەکنیکی کۆدەکرێنەوە بەمەبەستی پێشکەشکردنی بۆچوونی هەمەلایەن لەسەر پڕۆژەکە بە یەکەی هاوبەشی.

سێیەم: پێکهێنانی لیژنەی تەکنیکی بەهەماهەنگی لەگەڵ یەکەی هاوبەشی و بە ڕێنوێنی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

چوارەم: بەڕێوەبردنی پرۆسەی گرێبەستکردنی کێبڕکێکارانە.

پێنجەم: نوێنەرایەتی کردنی دەسەڵاتی گرێبەستکردن لە کۆبوونەوە دانوستانکارییەکان.

شەشەم: هەماهەنگی لەگەڵ لایەنەکانی وەک ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، وەزارەتی دارایی و ئابووری، دەستەی وەبەرهێنان و وەزارەتی پلاندانان، بەڕێگەی یەکەی هاوبەشی.

حەفتەم: چاودێریکردنی خزمەتگوزارییە دابینکراوەکان لەلایەن ڕاوێژکاران، ڕاوێژکاری دەرەکیی و پسپۆڕانی تری پڕۆژەی هاوبەشی.

هەشتەم: پلاندانان بۆ جێبەجێکردنی پڕۆژەی هاوبەشی.

نۆیەم: هەڵگرتنی زانیارییەکانی پڕۆژەکانی هاوبەشی لە داتابەیسی تایبەت، لە دەسەڵاتی گرێبەستکردن و پێشکەشکردنی ڕاپۆرتی خولیی، بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی و یەکەی هاوبەشی، لەسەر ئەدای پڕۆژەی هاوبەشی.

ماددەی١٤: لیژنەی تەکنیکی (Technical Committee)

یەکەم: لیژنەی تەکنیکی لیژنەیەکی تایبەتە بە پڕۆژەیەکی دیاریکراو، کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پێکیدەهێنێت بە ڕاوێژ لەگەڵ یەکەی هاوبەشی، بەمەبەستی ڕێخۆشکردن بۆ هەڵسەنگاندن و پەسەندکردنی چالاکییەکانی پرۆسەی هاوبەشی. لیژنەی تەکنیکی پێکدەهێنرێت، پاش ڕەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەسەر شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک و ڕەزامەندی لەسەر هەنگاونان بۆ قۆناغی لێکۆڵینەوەی کەڵکی هەمەلایەن. لیژنەی تەکنیکی لەناو دەسەڵاتی گرێبەستکردن پێکدەهێنرێت بۆ مەبەستی پڕۆژەیەکی دیاریکراو، دەکرێت ئەندامانی بریتی بن لە فەرمانبەرانی دەسەڵاتی گرێبەستکردن، فەرمانبەرانی وەزارەت و فەرمانگەکانی تری حکومەت، کەسانی ئەکادیمی لە زانکۆکان و دامەزراوە ئەکادیمییەکان، ئاژانسە نێودەوڵەتییەکان کە پاڵپشتی تەکنیکی و دڵنیایی جۆریی پێشکەش دەکەن لەسەر پڕۆژەی هاوبەشی و لەسەر داوای دەسەڵاتی گرێبەستکردن.

لیژنەی تەکنیکی لیژنەیەکی پەیوەندیدارە بە تەنها یەک پڕۆژەی دیاریکراو و شوێن و ئۆفیسی دیاریکراوی نییە و ئەندامانی بەشێوەی(گریمانەیی و ئۆنلاین) و ئەلیکترۆنی بەشداری دەکەن لە پرۆسەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت. لیژنەی تەکنیکی ڕۆڵی گرووپێکی کار دەگێڕێت بۆ پاڵپشتیکردنی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لە هەڵسەنگاندنی پڕۆژە لەمیانەی قۆناغە جیاوازەکانی پرۆسەی هاوبەشی، هەروەها هەڵسەنگاندن و پەسەندکردن پێشکەش دەکات. لیژنەی تەکنیکی بۆ پڕۆژەیەک پێکدێت لەم ئەندامانە:

ماددەی ١٧: وەزارەتی پلاندانان (Ministry of Planning)

لە پرۆسەی هاوبەشی ئەرک و بەرپرسیارێتییەکانی وەزارەتی پلاندانان بریتین لەمانەی خوارەوە:

یەکەم: وەزیری پلاندانان ئەندامە لە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشـــی و مافی دەنگدانی هەیە لەســـەر هەموو قۆناغەکانی ئامادەکاری، گرێبەستکردن و جێبەجێکردن هەر پرۆژەیەکی هاوبەشی.

دووەم: بڕیاردان لە ژمارەی کارمەندانی یەکەی هاوبەشی.

سێیەم: دابینکردنی بودجە بۆ بەکارخستنی کارمەندانی یەکەی هاوبەشی.

چوارەم: تەواوکردنی پەیکەری دامەزراوەیی یەکەی هاوبەشی (ژمارەی کارمەند، پلە، موچە، هتد)، ئامادەکردنی پێناسەی کار (وصف وظيفي - Terms of Reference) بۆ هەر پلەیەک، دیاریکردنی ئەرک بەرپرسیارێتی کارمەندانی یەکە بەپێی یاساو پەیڕەو و ڕێنماییە بەرکارەکان.

پێنجەم: دابینکردنی شوێن (ئۆفیس) و پێداویستییەکانی یەکەی هاوبەشی لەناو وەزارەتی پلاندانان و جێکردنەوەی یەکە لەناو نەخشە و پەیکەری دامەزراوەیی وەزارەتی پلاندانان.

شەشەم: سەرپەرشتیکردنی کارەکانی یەکەی هاوبەشی، بەمەبەستی دڵنیایی کردن لەوەی وەزارەتە پەیوەندیدارەکان ڕێنوێنی پێویستیان پێدەدرێت و ئامادەکارییەکان و گرێبەستکردن وجێبەجێکردنی پرۆژەکان بەپێی ڕێنماییەکان ئەنجام دەدرێن، هەروەها دڵنیایی کردن لە پەیڕەوکردنی باشترین پیادەکردنە نێودەوڵەتییەکانی بواری هاوبەشی، پەیوەست بە پاڵپشتی تەکنیکی پێشکەشکراو بە وەزارەتە پەیوەندیدارەکان بەشێوەی دروست و خێرا.

حەفتەم: وەک ئەندامی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشـــی، وەزیری پلاندانان بەشـدار دەبێت لە هەڵسەنگاندن و بڕیاردان لەسەر قۆناغەکانی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

هەشتەم: لە هەندێک قۆناغی پرۆسـەی هاوبەشـــی، وەزارەتی پلاندانان پێداچوونەوەی هاوتەریب دەکات، لەگەڵ دەستەی وەبەرهێنان و وەزارەتی دارایی و ئابووری، لەم بوارەدا وەزارەتی پلاندانان پێداچوونەوە دەکات بەپێی دەسەڵات و ئەرکەکانی لە بواری پلاندانانی پەرەپێدان، بۆ ڕەچاوکردنی گرنگی وئەولەویەتی کەرتەکانی پرۆژە پێشـنیار کراوەکانی هاوبەشـــی وبەدیهێنانی یەکســانی لەنێوان ناوچەکان و کاریگەریی گشـــتی پرۆژەکان لەســـەر دۆخی ژیانی هاووڵاتیانی هەرێمی کوردستان.

ماددەی ١٨: وەزارەتی دارایی و ئابووری (Ministry of Finance and Economy)

ئەرک و بەرپرسیارێتییەکانی وەزارەتی دارایی و ئابووری پەیوەست بە پرۆسـەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت بریتین لەمانەی خوارەوە:

یەکەم: وەزیری دارایی و ئابووری ئەندامە لە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشـــی و مافی دەنگدانی هەیە لەسەر هەموو قۆناغەکانی ئامادەکاری، گرێبەستکردن و جێبەجێکردنی هەر پرۆژەیەکی هاوبەشی.

ماددەی ١٥: دەستەی وەبەرهێنان (Board of Investment)

دەستەی وەبەرهێنان ئەم ئەرک وبەرپرسیارێتیانەی هەیە لە پرۆسەی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی وکەرتی تایبەت وبەپێی حوکمەکانی ئەم رێنمایییە:

یەکەم: سەرۆکی دەستەی وەبەرهێنان ئەندامی هەمیشەیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشیە ومافی دەنگدانی هەیە لە هەر یەکێک لە قۆناغەکانی ئامادەکاری، گرێبەستکردن وجێبەجێکردنی هەر پرۆژەیەکی هاوبەشی.

دووەم: جودا لە رۆڵی سەرۆکی دەستەی وەبەرهێنان وەک ئەندامی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، پێویستە دەستە پێداچوونەوەی هاوتەریب ئەنجام بدات لەگەڵ وەزارەتی پلاندانان و وەزارەتی دارایی و ئابووری بۆ لێکۆڵینەوەی کەڵکی پرۆژە و هەڵسەنگاندنەکانی لیژنەی تەکنیکی بۆ لێکۆڵینەوەی کەڵک.

ماددەی ١٦ : جیاوازی نێوان پرۆژەکانی دەستەی وەبەرهێنان و پرۆژەکانی هاوبەشی (Distinctionbetween BOI and PPP projects)

جیاوازی نێوانیان بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت:

یەکەم: دەستەی وەبەرهێنان دەسەڵاتی پێدراوە لەسەر هەموو پرۆژەکانی وەبەرهێنان، کاتێک لایەنێکی تایبەت هەوڵ دەدات وەبەرهێنان بکات بۆ قازانج لە پرۆژەیەک یان چالاکییەک، بەڵام پرۆژەی هاوبەشی، بەپێی پێناسەکەی لەم رێنماییە بریتییە لەو پرۆژانەی دەبنە هۆی دروستکردن یان **پاراستنی ژێرخان و قەوارەی گشتی** یان دابینکردنی **خزمەتگوزاریی گشتی** لەرێگەی هاوبەشی لەنێوان دامەزراوەیەکی حکومیی و لایەنێکی تایبەت، هەروەها مەترسییەکان و بەرپرسیارێتییەکان هاوبەشی دەکرێن لەنێوان لایەنەکان بەپێی رێککەوتنی هاوبەشی، ئەمەش تەنها بەپێی رێککەوتنی هاوبەشی دەکرێت و ناکەوێتە ژێر حوکمەکانی یاسای وەبەرهێنانی ساڵی ٢٠٠٦ یان هەر یاسایەک شوێنی بگرێتەوە.

دووەم: هەموو پرۆژەکانی وەبەرهێنانی ناوخۆیی یان بیانی، کە پرۆژەی هاوبەشی نین، پێویستە بکەونە بەر حوکمەکانی یاسای وەبەرهێنان ژمارە (٤) ساڵی ٢٠٠٦، بەڵام هەموو پرۆژەکانی هاوبەشی بەپێی حوکمەکانی ئەم رێنمایییە جێبەجێ دەکرێن.

سێیەم: لە دۆخی نەبوونی کۆدەنگی لەسەر ئەوەی پرۆژەیەک پرۆژەی هاوبەشیە یان نا، پێویستە پرسەکە لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی یەکلابکرێتەوە و بڕیاری ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی کۆتا بڕیار دەبێت..

بەشی سێیەم

ڕێڕەوی پرۆسەی گرێبەستکردنی هاوبەشی نێوان کەرتی گشتی و کەرتی تایبەت (PPP Procurement Process Flow)

ماددەی١٩: دیاریکردنی پڕۆژە (Project Identification)

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەمیانەی پرۆسەی دیاریکردنی پڕۆژەدا ڕەچاوی ئەمانە بکات:

یەکەم: ئەنجامەکانی پڕۆژە بە ژمارە و پێوانە دیاریکرابن، ئەمەش ببێتە بنەما بۆ چاودێریکردنی پڕۆژە و دانانی پێوەرەکانی ئەدا بۆ مەبەستی پارەدان بە هاوبەشی تایبەت.

دووەم: بەڕێوەبردنی گرێبەست جەخت بخاتە سەر چاودێریکردنی پێشکەشکردن و کواڵیتی ژێرخان و خزمەتگوزاری، نەک تەنها ئەنجامدانی کارەکان و دابینکردنی کاڵا.

سێیەم: ئاستە دیاریکراوەکانی پاراستن و کواڵیتی کاڵا و خزمەتگوزارییەکان بۆ ماوەی سووڕی ژیانی پڕۆژە دیاری بکرێن.

چوارەم: پارەدان ببەسترێتەوە بە نیشاندەری ڕوون و پشتڕاستکراوە.

ماددەی ٢٠: ئامادەکردنی شـیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵکی پڕۆژە Preparation of project pre-feasibility

پێویسـتە دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن شـیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵکی پڕۆژە ئامادە بکات (فۆرمی شـیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵکی پڕۆژە، بەشـێوەی بەڵگەنامەی کارنامەی پڕۆژە، لە پاشـکۆی (١)ی ئەم ڕێنماییە بەردەستە). پێویستە شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک ئەمانە لەخۆبگرێت:

<u>**یەکەم:**</u> پێناسەیەکی ڕوونی خزمەتگوزاریی پێویست و ئامانجەکانی پڕۆژەکە.

<u>**دووەم:**</u> ڕوونکردنەوە و وردەکاری لەسەر مەودا و چوارچێوەکانی پێکهاتە جیاوازەکانی پڕۆژەکە.

<u>**سێیەم:**</u> شیاویی پڕۆژە بۆ جێبەجێکردن لەڕووی تەکنیکی و تەکنەلۆجی و ئاماژەدان بە ئاستەنگەکان کە

پێویستە لابرێ.

<u>**چوارەم:**</u> هەڵسەنگاندنی بەرایی ژینگەیی و کۆمەڵایەتی.

<u>**پێنجەم:**</u> پێداویسییەکانی پڕۆژە بۆ وەبەرهێنان، وەک پلانی بەرایی تێچووەکان.

<u>**شەشەم:**</u> خەمڵاندنی بەرایی داهات، لەگەڵ سەرچاوەکان و هەستیارییە سەرەکییەکان.

<u>**حەفتەم:**</u> زەوی پێویسـت، دۆخ، کات، تێچوو (ئایا بودجە تەرخانکراوە) و پلانی کار بۆ وەرگرتنی زەوی.

<u>**هەشـتەم:**</u> مەترسـییە سـەرەکییەکان، کەمکردنەوە و بەڕێوەبردنی مەترسـییەکان لە نەخشـەی دابەشکردنی مەترسییەکاندا.

دووەم: وەک ئەندامی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، وەزیری دارایی و ئابووری، پشکنینی پابەندبوونی یاسایی (duediligence) لە هەموو قۆناغەکانی پرۆسەی هاوبەشی ئەنجام دەدات، هەروەها دڵنیایی دەکات کە بەهای گشتی بەرامبەر پارەی تەرخانکراو بەدیهاتووە. وەزارەتی دارایی و ئابووری بەرپرسە لە هەڵسەنگاندن بۆ پابەندییە داراییەکانی حکومەت و بەرپرسیارێتییە لەناکاوەکانی پەیوەست بە پرۆژەکانی هاوبەشی. ئەم هەڵسەنگاندنە رەچاوی پابەندییە راستەوخۆکان و پابەندییە ناڕاستەوخۆ و لەناکاوەکان دەکات کە پێویستن بۆ جێبەجێکردنی پرۆژە کە لەوانەیە بکەونە ئەستۆی حکومەت.

سێیەم: وەزارەتی دارایی و ئابووری نوێنەری نوێنەری خۆی دیار دەکات بۆ لیژنەی تەکنیکی هەر پرۆژەیەک و دەسەڵاتی پێدەدات بۆ پێداچوونەوە و پەسەندکردنی رەهەندە داراییەکانی پرۆژەی هاوبەشی. ئەم نوێنەرەی وەزارەت، پێداچوونەوە دەکات بۆ گونجاویی پرۆژە و لێکۆڵینەوەی کەڵکی پرۆژە و لایەنی دارایی پرۆژەکە پەسەند دەکات، پێداچوونەوە دەکات بۆ برگە سەرەکییەکانی رێککەوتنی پرۆژەی هاوبەشی و رێککەوتنی گەرەنتی، ئەگەر هەبوو، پاشان رەزامەندییان لەسەر دەدات، ئەمەش بۆ دڵنیابوون لەوەی پابەندییە داراییەکانی حکومەت خەمڵێنراو و دیارن.

چوارەم: نوێنەری وەزارەتی دارایی و ئابووری لە لیژنەی تەکنیکی، بەشداری دەکات لە دانوستانەکانی پرۆژەی هاوبەشی، هەروەها لە دانوستانەکانی پاش گرێبەستکردن، رەزامەندی دەدات لەسەر پابەندییە داراییەکان و ئامادەکاری دەکات بۆ جێکردنەوەیان لە بودجە و تەرخانکردنی پێویست بۆ پابەندییە لەناکاوەکان.

ماددەی ٢٢: ڕەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەسەر جێبەجێکردنی پڕۆژە بەشێوازی هاوبەشی (Approval of project for PPP by HC)

یەکەی هاوبەشی بەپێی ئامرازی پشکنینی هاوبەشی، لەماوەی (١٥) پانزە ڕۆژ لە پێشکەشکردنی بەڵگەنامەکانی کارنامەی پڕۆژە لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردنەوە، هەڵسەنگاندن دەکات بۆ پڕۆژەی هاوبەشی. پاش تەواوکردنی پشکنینی بەرایی، پێویستە وەزارەتی پلاندانان لەماوەی (٥) پێنج ڕۆژدا بەڵگەنامەکانی کارنامەی پڕۆژە پێشکەش بکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، بۆ دەربڕینی ڕەزامەندی لەسەر جێبەجێکردنی پڕۆژە بەشێوەی هاوبەشی. ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی پێداچوونەوە دەکات بۆ بەڵگەنامەی کارنامەی پڕۆژە و ئەنجامی پشکنینی یەکەی هاوبەشی و بڕیار دەدات لەسەر:

یەکەم: چوون یان نەچوونە قۆناغی ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵکی هەمەلایەن، پاش پەسەندکردنی پێشنیاری دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ جێبەجێکردنی پڕۆژە بەشێوەی هاوبەشی.

دووەم: ئەگەر بڕیاردرا نەچنە قۆناغی گرێبەستکردنی هاوبەشی بۆ پڕۆژەی پاڵێوراو، ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، بەڕێگەی یەکەی هاوبەشی، ڕاوێژی پێویست دەدات بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەپێی کەیسەکە: دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەوانەیە بتوانێت پڕۆژەکە هەمواربکات و دووبارە پێشنیاری هەموارکراو پێشکەش بکاتەوە بۆ دووبارە ڕەچاوکردنەوە لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، یان پڕۆژەکە بەشێوازی گرێبەستکردنی نەریتیی و ئاسایی جێبەجێ بکات.

سێیەم: بڕیاردان لەسەر تەرخانکردنی سەرچاوەی دارایی بۆ ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵکی پڕۆژە و بۆ بەکارخستن (بەکرێگرتن)ی ڕاوێژکاری گرێبەستکردن یان پسپۆڕی دەرەکیی.

چوارەم: ئەگەر یەکەی هاوبەشی سندوقی ڕێکاری پاڵپشتی پڕۆژە (Project Preparation Facility)ی دانابوو و سەرچاوەی پێویستی تێدا بوو، و ئەگەر ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بڕیاریدا پڕۆژەی پاڵێوراو تەرخانکردنی پێویستی بۆ دابین بکرێت بۆ لێکۆڵینەوەی کەڵک، ئەوا ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، وەزارەتی دارایی و ئابووری و وەزارەتی پلاندانان ئاگاداردەکاتەوە، بۆ ئەوەی گوژمەی پێویست بدرێت بە دەسەڵاتی گرێبەستکردنی پەیوەندیدار.

پێنجەم: ئەگەر یەکەی هاوبەشی هێشتا سندوقی ڕێکاری پاڵپشتی پڕۆژە (Project Preparation Facility)ی دانەنابوو و ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بڕیاریدا پڕۆژەی پاڵێوراو تەرخانکردنی پێویستی بۆ دابین بکرێت بۆ لێکۆڵینەوەی کەڵک، ئەوا ئەنجومەنی وەزیران، وەزارەتی دارایی و ئابووری و وەزارەتی پلاندانان ئاگاداردەکاتەوە، بۆ دۆزینەوەی ڕێگەیەک بۆ پاڵپشتیکردنی دارایی دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵک.

شەشەم: ئەگەر لەبەر هەر هۆکارێک، ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بڕیاریدا کە ناتوانرێت تەرخانکردنی پێویست دابین بکرێت بۆ لێکۆڵینەوەی کەڵکی پڕۆژەی پاڵێوراو، کە پەسەندکراوە بۆ جێبەجێکردن بەشێوازی هاوبەشی، ئەوا ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، ڕاوێژ دەدات بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن

نۆیەم: خەمڵاندنی بەرایی بۆ دارایی بەردەست بۆ پرۆژەکە و بۆ پرۆسەی گرێبەستکردن.
دەیەم: روونکردنەوەی سوودە سەرەکییەکانی پرۆژەکە و سوودمەندە سەرەکییەکان.
یازدەیەم: هەڵسەنگاندنی تێچوو و سوودی ئابووری.
دوازدەیەم: شیاویی پرۆژە لەڕووی داراییەوە، لەگەڵ شیکاری بایەخ و هەستەوەریی دارایی و نموونەکاری (نمذجة)ی دارایی (**Sensitivities and a basic financial model**).
سێزدەیەم: شیکاری بەرایی بۆ باشترین بەها بەرامبەر پارە (**Value for money**).
چواردەیەم: پلانی کار بۆ بە بازاڕکردنی پرۆژەکە، ئاماژەدان بە تێچوەکان و بەرپرسیارێتییە سەرەکییەکانی حکومەت، وەک پرۆسەی زامنکردنی زەوی، نیشتەجێکردنەوە، هتد.
پازدەیەم: لیستی لایەنە پەیوەندیدارەکان کە پێویستە راوێژیان پێبکرێت لەناو دەسەڵاتی گرێبەستکردن و لە فەرمانگەکانی تری حکومەت.

ماددەی ٢١: پشکنینی بەرایی پرۆژەی هاوبەشی (Preliminary PPP Screening)

یەکەم: پێویستە یەکەی هاوبەشی بەپێی هەموو یان هەندێک لەم شەش پێوەرە هەڵسەنگاندن بۆ پرۆژە بکات: گونجاوی لەڕووی ستراتیژییەوە (**Strategic suitability**)، کەڵکی بەرایی (**Prefeasibility**)، هەڵسەنگاندنی مەترسی (**Risk assessment**)، گونجاوی بۆ هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت (**PPP suitability**)، گونجاوی تێچوو (**Fiscal affordability**) و توانای دامەزراوەیی (**Institutional capacity**).
دووەم: ئەو پرۆژانەی نمرەی "تاڕادەیەک گونجاو" یان بەرزتر دەهێنن، پەسەند دەکرێن و راسپاردە دەدرێت

لەسەر بەردەوام بوون بۆ گرێبەستکردن بەشێوازی هاوبەشی. ئەو پرۆژانەی نمرەیان کەمترە لە "تاڕادەیەک گونجاو" دەگەڕێنرێنەوە بۆ دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ چاککردنی پرۆژەکە و چارەسەرکردنی کەموکوڕییەکان کە بەپێی ئامرازی پشکنینی هاوبەشی دیاریکراون. دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت پرۆژەکە چاک بکات، کەموکوڕییەکان چارەسەر بکات و دووبارە پێشکەشی بکاتەوە بۆ رەچاوکردن لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی. لە ئامرازی پشکنینی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت، نمرەی نزمتر لە "تاڕادەیەک گونجاو" ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە پرۆژەکە باش ئامادە نەکراوە و پێویستی بە بەهێزکردن هەیە، یان پرۆژەکە گونجاو نییە بۆ جێبەجێکردن بەشێوازی هاوبەشی و دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت بەشێوازی گرێبەستکردنی نەریتیی و ئاسایی جێبەجێی بکات.

دووەم: مەزەندەی خواست و بەکارهێنەر (Demand forecasting and user projections:):
پێویستە مەزەندەکردنی خواست و بەکارهێنەر ئەنجام بدرێت بەمەبەستی تێگەیشتن لە کاریگەری پڕۆژەکە. ئەو ڕێباز (میتۆد – منهج)انەی بەکاردەهێنرێن بۆ مەزەندەی خواست و بەکارهێنەر بریتین لە تێکەڵەیەک لە توێژینەوەی ئابووری، هەژماری مەیدانی، ڕوپێو لەسەر خواست و پەسەندکردن، وەرگرتنی نموونە (سامپڵ)، گروپی گفتوگۆ (focus group).
سێیەم: ڕێکخستنی دامەزراوەیی (Institutional settings): ئامانجی ئەم پێکهاتەیە نەخشەکێشانی ژینگەی دامەزراوەیی پڕۆژەکەیە، هەروەها دەستنیشانکردنی بکەرە سەرەکییە گشتی و تایبەتەکانە کە بەشدارن لەم کەرتەدا و دیاریکردنی ئەرک و بەرپرسیارێتییەکانیان.
چوارەم: مەودای پڕۆژە (Scope of the project): پێویستە مەودای پڕۆژەکە بەوردی باس بکرێت و زانیاری تێدا بێت لەسەر ڕەچاوکردنە ماددی و جوگرافییەکانی وەک زەوی یان موڵک کە پێویستن بۆ بەدەستهێنان و بەڕێوەبردن، ناوچەی ڕوومالّی خزمەتگوزاری، هەروەها جۆری چالاکییەکان لە هەر یەکێک لە قۆناغەکانی پڕۆژە کە دەسپێردرێن بە کەرتی تایبەت.
پێنجەم: شیکاری بژاردە تەکنیکییەکان (Technical Solutions Options Analysis): بەشی تەکنیکی لێکۆڵینەوەی کەڵک مەبەستی دەرخستنی سێ لایەنە: ئامانجی ئەم بەشە تیشک خستنە سەر کاریگەرترین بژاردە تەکنیکییەکانە بۆ دابینکردنی پێداویستییە دیاریکراوەکان. پێویستە لێکۆڵینەوەی کەڵک:

أ. هەڵسەنگاندن بکات بۆ بژاردە تەکنیکییە جیاوازەکانی پڕۆژەکە، لەڕێگەی وەرگرتنی بۆچوونی کەسانی پسپۆڕ.
ب. چەند بژاردەیەکی بەدیلی ستراتیژی و ئەندازەیی تەکنیکی ئامادە بکات، کە بتوانن چارەسەری گرفتی پەیوەندیدار بکەن.
ج. بەراوردکردنی دروست لەنێوان بژاردە جیاوازەکان. لەسەر بنەمای ئەم هەڵسەنگاندنە، دەسەڵاتی گرێبەستکردن کاریگەرترین بژاردەی تەکنیکی هەڵدەبژێرێت بۆ پڕۆژەکە.

شەشەم: خەسڵەتەکانی بەرهەم (دەرهاویشتە) (Output specifications): پێویستە لێکۆڵینەوەی کەڵک هەڵسەنگاندنی تەکنیکی ئەنجام بدات بۆ نیشاندانی گونجاویی پڕۆژەکە لەڕووی تەکنیکی، تێچووی خەمڵێنراوی سووڕی ژیانی پڕۆژە، هەروەها ئەو پێداویستیانە دابین بکات کە دیاریکراون لەمیانەی شیکاری کاریگەری ژینگەیی و کۆمەڵایەتی. پێویستە شیکاری تەکنیکی ڕوونکردنەوەی ورد بدات لەسەر خزمەتگوزارییە پێویستەکانی پڕۆژەکە بەشێوەی ورد و دیاریکراو و بە ژمارە و لەسەر بنەمای ئەنجامەکان، بەبێ سەپاندنی بژاردەی تەکنیکی یان چالاکیی دیاریکراو.

بۆ داراییکردنی لێکۆڵینەوەی کەڵک لە بودجەی خۆی یان دۆزینەوەی سەرچاوەی جێگرەوە (بەدیل).

ماددەی ٢٣: ئامادەکردنی لێکۆڵینەوەی وردکاری کەڵک Preparation of a Detailed Feasibility Study

دەسەڵاتی گرێبەستکردن لێکۆڵینەوەی کەڵکی هەمەلایەن بۆ پڕۆژەی پێشنیار کراو ئەنجام دەدات، لەڕێگەی هەڵسەنگاندنی تەکنیکی، ژینگەیی، کۆمەلایەتی، ئابووری، دارایی، مەترسییەکان، گونجاوی نرخ و تێچوو، بەها بەرامبەر پارە، رەهەندە یاساییەکان و بەبازاڕکردن. ئەم قۆناغە ئەم چالاکییانە لەخۆدەگرێت:

یەکەم: ئامادەکردنی لێکۆڵینەوەی کەڵکی ورد و هەمەلایەن.

دووەم: پێکهێنانی لیژنەی تەکنیکی.

سێیەم: پێداچوونەوە و پێشکەشکردنی راسپاردەکانی لیژنەی تەکنیکی لەسەر لێکۆڵینەوەی کەڵک و پێداچوونەوە و راوێژی وەزارەتی دارایی وئابووری لەسەر پابەندییە داراییەکان وپابەندییە لەناکاوەکان.

چوارەم: پەسەندکردنی لێکۆڵینەوەی کەڵک لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

پێنجەم: بەردەوامبوون لە راوێژکاری بازاڕ، بۆ دڵنیابوون لە تێگەیشتنی دروست و رەچاوکردنی مەرج وپێداویستییەکانی کەرتی تایبەت ودامەزراوە داراییەکان.

ماددەی ٢٤: ناوەڕۆکی لێکۆڵینەوەی وردکاری کەڵک Contents of a detailed Feasibility Study

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن لێکۆڵینەوەی کەڵکی هەمەلایەن ئەنجام بدات لەماوەیەک کە زیاتر نەبێت لە (١٠) دە مانگ لە رێکەوتی پەسەندکردنی شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەم ماوەیەدا راپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵک ئامادەبکات بۆ پێداچوونەوە و پێشکەشی بکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بۆ پەسەندکردن. لێکۆڵینەوەی کەڵک چەندین قۆناغ (پێکهاتە) رووماڵ دەکات، لەوانە لیستی پێکهاتە سەرەکییەکانی لێکۆڵینەوەی کەڵک وەک لە پاشکۆی (٣)ی ئەم رێنماییەدا هاتووە:

یەکەم: شیکاری پێداویستییەکان (needs analysis): پێویستە شیکاری پێداویستییەکان ئەنجام بدرێت بۆ دیاریکردنی پرسەکانی ژێرخان یان خزمەتگوزاری پەیوەندیدار، هەروەها بۆ دیاریکردنی کێشە و پێداویستییەکان کە بڕیارە پڕۆژەکە چارەسەریان بکات. پێویستە شیکاری پێداویستییەکان ئاماژەبدات بە پابەندبوونی پڕۆژە بە هەڵسەنگاندنی کەرتەکان و ماستەرپلان و تەبابوونی لەگەڵ ستراتیژی حکومەت و ئامانجەکانی پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری.

<u>یازدەیەم:</u> شـیکاری دارایی و نموونەکاری (Financial Analysis and Modelling): پێویسـتە لێکۆڵینەوەی کەڵک شـیکاری ئابووری و نموونەکاری دارایی (النمذجة المالیة)ی تێدا بێت بۆ پڕۆژەکە و رووماڵی هەموو لایەنە داراییەکانی پڕۆژەکە بکات وەک: پێداویسـتییە داراییەکانی پڕۆژە، سـەرچاوە داراییەکانی پڕۆژە، پێداویسـتییەکانی داراییکردنی پڕۆژە، پێداویسـتییەکانی داهات، سـەرچاوەکانی داهات و شـیکاری گونجاویی تێچوو. لەسـەر بنەمای شـیکاری دارایی، بڕیاردەدرێت لە گونجاویی پڕۆژەکە لەڕووی بانکگوزارییەوە (Bankability).

<u>دوازدەیەم:</u> هەڵسـەنگاندنی مەترسـییەکان و دابەشـکردنی مەترسـییەکان: وەک بەشـێک لە لێکۆڵینەوەی کەڵک،

پێویسـتە دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن دەسـتنیشـان و تۆماری مەترسـییە شـیاوەکان بکات، کە پەیوەستن بە پڕۆژەی پێشنیار کراو. بۆ هەر مەترسییەکی دەستنیشانکراوی پڕۆژەکە، پێویستە دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن دیاری بکات ئەگەر مەترسـییەکە دەگوێزرێتەوە بۆ هاوبەشـی تایبەت، لەئەسـتۆی دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن دەمێنێتەوە، یان هاوبەشـی دەکرێت لەنێوان هاوبەشـی تایبەت و دەسەڵاتی گرێبەستکردن.لەسەر بنەمای ئەم مەترسییە دەستنیشانکراوانە و دابەشکردنی هەر یەکێک لە مەترسـییەکان، پێویسـتە دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن نەخشـەی دابەشـکردنی مەترسییەکان ئامادەبکات، کە پوختەیەک دابین دەکات لەسەر هەموو مەترسییە پەیوەستەکان بە پڕۆژەکە، پێناسـەی هەر مەترسـییەک دەکـات و پێشـنیـار ی گواسـتنەوە، هێشـتنەوە یـان هاوبەشـیکردنی مەترسـییەکە دەکات. پێویسـتە دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن دڵنیایی بکات لەوەی لێکۆڵینەوەکە نەخشـەی مەترسـییەکانی پڕۆژە (Project Risk Matrix)ی تێدایە، بەمەرجێک پسـپۆڕێک هەڵسـەنگاندنی بۆ کردبێت و بە بڕ و چەندێتی (بە زمانی ژمارە) ئاماژە دەدات بە بەرپرسـیارێتییە پەیوەسـتەکان بە رێکخسـتنی پێشـنیار کراوی پڕۆژە و راسـپاردەکردن لەسـەر چۆنێتی بەڕێوەبردنی ئەم بەرپرسیارێتییانە و پێداویستییەکانی داراییکردن.

<u>سێزدەیەم:</u> بژاردەکانی گرێبەستکردن و شیکاری پەیکەری هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت: پێویستە لێکۆڵینەوەی کەڵک هەڵسەنگاندن بکات بۆ بژاردە جیاوازەکانی گرێبەستکردن و پەیکەربەندیی پڕۆژەکە، لە ئەنجامدا راسـپاردە پێشـکەش بکات لەسـەر بژاردەی پەسـەندکراو. پێویسـتە بەراوردکاری بکرێت لەنێوان بژاردەی گرێبەسـتکردنی ئاسـایی و بژاردەیەک یان زیاتری گرێبەستکردنی هاوبەشی. پێویستە هەڵسەنگاندن بۆ هەر بژاردەیەک بکرێت بەپێی پێوەرەکانی وەک بەها بەرامبەر پارە، تێچوو شـیاویی (بۆ بەکارهێنەران و کەرتی گشـتی)، کاریگەری دارایی، کاریگەری لەسـەر قەرزکردنی کەرتی گشـتی و هەر پابەندییەکی دارایی لەناکاو، هەروەها توانای دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن بۆ بەڕێوەبردنی پڕۆژەکە و تێڕامانی بەرایی لە خواسـتی بـازاڕ و ئامادەباشیی وەبەرهێنەران و کۆمپانیا شیاوەکان.

حەفتەم: تێچووی سووڕی ژیانی پرۆژە (Project lifecycle costs): پێویستە لێکۆڵینەوەی کەڵک خەمڵاندن بکات بۆ تێچووی سووڕی ژیانی پرۆژە، لەڕێگەی رەچاوکردنی تێچووەکانی وەبەرهێنان، بەکارخستن و چاککردنەوە (صیانة) لەماوەی ژیانی پرۆژەکەدا، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن، وەک بەراوردکاری، خەمڵاندن بکات بۆ تێچووی دابینکردنی ژێرخان یان خزمەتگوزاری لەلایەن کەرتی گشتییەوە.

هەشتەم: پشکنینی پابەندیی پرۆژە (Project Due Diligence): پێویستە لێکۆڵینەوەی کەڵک شیکاری ورد بکات بۆ رەهەندە جیاوازەکانی پرۆژەکە، وەک:

أ. رەهەندە یاساییەکان: پێویستە لێکۆڵینەوەی کەڵک هەڵسەنگاندن بکات بۆ هەموو لایەنە یاساییەکانی پرۆژەکە و مافەکانی بەکارهێنان و بەکارهێنەر، یاسا و ڕێنماییە داراییەکان، یاساکانی ژینگە و شوێنەوار (ئەگەر پەیوەندیدار بوون)، یاسا و ڕێنماییەکانی باج، یاسای کار، ڕێژەی ئاڵوگۆڕی دراوی بیانی، یاسای کێبەرکێ، ڕێنماییەکانی بیناسازی و بەرگری شارستانی، یاساکانی زەوی و مافی بەکارهێنانی زەوی، لیستی ڕێککەوتنە شیاوەکانی پرۆژە، ڕێکارەکانی یەکلاکردنەوەی ناکۆکییەکان و دەسەڵاتی دادگا، هتد.

ب. ئامادەکردنی شوێن (Site enablement): پێویستە رووماڵی هەموو لایەنە پەیوەستەکان بە ئامادەکاری شوێنی پرۆژەکە بکات، وەک مەرج و پێداویستییەکانی زەوی، نرخاندنی زەوی، بەردەستبوونی زەوی و مافی موڵکداری، ناوچەی زۆنکراو، پێویستبوونی گواستنەوە و نیشتەجێکردنەوەی خەڵک (ئەگەر پەیوەندیدار بوو) یان گواستنەوەی خزمەتگوزارییەکان.

نۆیەم: دەستنیشانکردنی نیگەرانییە ژینگەییەکان و مەترسی کارەسات: پێویستە لێکۆڵینەوەی کەڵک دەستنیشانی هەموو نیگەرانییە ژینگەییەکان و مەترسییەکانی کارەساتی پەیوەست بە شوێنی پرۆژە بکات، لەگەڵ ئەنجامدانی هەڵسەنگاندنی کاریگەری ژینگەیی، هەڵسەنگاندنی مەترسی کۆمەڵایەتی، هەڵسەنگاندنی مەترسی و لاوازیی کەشوهەوا و کارەساتی سروشتی، هەروەها راپۆرتی بەرایی بۆ هەڵسەنگاندنی کاریگەری ژینگەیی و کۆمەڵایەتی.

دەیەم: شیکاری تێچوو و سوودی ئابووری و کۆمەڵایەتی: پێویستە لێکۆڵینەوەی کەڵک رەچاوی سیولەی پرۆژەکە بکات، هەروەها رەچاوی تێچوو و سوودە راستەوخۆ و ناڕاستەوخۆی ئابوورییەکانی پرۆژەکە بکات. لەسەر بنەمای ئەمە، پێویستە لێکۆڵینەوەی کەڵک شیکاری تێچوو و سوودی ئابووری تێدا بێت، بە بەکارهێنانی پێوەری تێکڕای داهاتی ئابووری ناوخۆیی (معدّل العائد الاقتصادي الداخلي - **economic internal rate of return**)، هەروەها پێوەری بەهای پەتی ئابووری هەنوکەیی (القیمة الاقتصادیة الحالیة الصافیة - **economic net present value**)، ئەمەش پشتڕاستی دەکاتەوە ئەگەر پرۆژەکە کاریگەری ئابووری لەسەر کۆی کۆمەڵگە هەبێت.

یەکەم: دارشـــتن و ئامادەکردنی وردەکاری کارە دارایی، تەکنیکی، ئابووری، ژینگەیی، کۆمەڵایەتی و یاســاییەکان، کە پێویســتن بۆ ئامادەکردنی رێککەوتنی هاوبەشـیی نێوان کەرتەکانی گشـتی و تایبەت.

دووەم: تەواوکردنی لێکۆڵینەوەی کەڵک بەشـێوەیەک کە دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن توانادار بکات بۆ وەرگرتنی رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

سێیەم: پاڵپشـتیکردنی دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن لە پرۆسـەی هەڵسـەنگاندنی لێکۆڵینەوەی کەڵک و بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە لەلایەن لیژنەی تەکنیکییەوە.

چوارەم: ئامادەکردن و جێبەجێکردنی پرۆسەی گرێبەستکردنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت، وەک ئامادەکردنی هەموو دۆکۆمێنتە پێویسـتەکان بۆ ئەوەی دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن بتوانێت رەزامەندی وەربگرێت و بچێتە قۆناغی داهاتوو.

پێنجەم: ئەگەر پێویســتی کرد، هاوکاری پێشــکەش بکات بە دەســەڵاتی گرێبەســتکردن لەمیانەی پرۆسـەی بەڕێوەبردنی رێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت، پاش واژۆکردنی رێککەوتنەکە، بەتـایبەت لە قۆنـاغی بونیـاتنانی پڕۆژەکە و لە ســاڵانی یەکەمی جێبەجێکردنی پڕۆژەکە.

ماددەی ٢٦: ئەنجامدانی پێداچوونەوە تەکنیکییەکان و پێداچوونەوە هاوتەریبەکان

پاش ئەوەی راوێژکاری گرێبەســتکردن راپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵکی پێشــکەش کرد بە دەســەڵاتی گرێبەسـتکردن، پێویسـتە دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن بینێرێت بۆ یەکەی هاوبەشـی. پێویسـتە یەکەی هاوبەشــی پێداچوونەوە بکات بۆ لێکۆڵینەوەی کەڵک و پشــکنین بکات بۆ تەواویی و دروســتی و لەماوەی (٥) پێنج رۆژدا پێشـکەشـی بکات بە لیژنەی تەکنیکی بۆ شـیکردنەوەی ورد، پێویسـتە لیژنەی تەکنیکی لەماوەی (١٥) پانزە رۆژدا راسـپاردەکانی خۆی پێشــکەش بکات بە یەکەی هاوبەشــی. پاش وەرگرتنەوەی لێکۆڵینەوەی کەڵک لە لیژنەی تەکنیکی، پێویســتە یەکەی هاوبەشــی لەماوەی (٥) پێنج رۆژدا پێـداچوونەوە بکـات بنێرێـت بۆ وەزارەتی دارایی و ئـابووری و دەســتەی وەبەرهێنـان بۆ پێداچوونەوەی هاوتەریب.

چواردەیەم: مەرجەکانی ڕێککەوتنی پڕۆژە: لەسەر بنەمای پەیکەری پەیڕەوکراو بۆ هاوبەشی، پێویستە سەردێڕی مەرجە سەرەکییەکانی ڕێککەوتنی پڕۆژە ئامادەبکرێن، لەگەڵ ڕوونکردنەوەی ئەرک و بەرپرسیارێتییە سەرەکییەکانی لایەنەکان و دیاریکردنی ڕێکاری پارەدان. پێویستە ئەم سەردێڕانەی مەرجەکانی ڕێککەوتن بکرێنە بەشێک لە پەراوی مەرجەکانی ڕێککەوتنی پڕۆژە.

پازدەیەم: خشتەی کاتی جێبەجێکردنی پڕۆژە: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن خشتەی کاتی جێبەجێکردنی پڕۆژەکە ئامادەبکات و ئەرک و بەرپرسیارێتییە سەرەکییەکانی لایەنی گشتی و تایبەت دیاری بکات لەگەڵ کات و ماوەی بەدیهێنانی ئەنجامەکان. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پاڵپشتی خشتەی کاتی جێبەجێکردن بکات:

أ. ڕوونکردنەوەی ڕێکارە پەیڕەوکراوەکان لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ مەبەستی دڵنیایی کردن

لەوەی سەرچاوەی مرۆیی و دارایی پێویست بەردەست دەبێت بۆ بەڕێوەبردنی پرۆسەی گرێبەستکردن.

ب. ڕوونکردنەوەی ڕێکارە پەیڕەوکراوەکان لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ مەبەستی دڵنیایی کردن لەوەی خواستی پێویست هەیە لە سەر پڕۆژەکە.

ماددەی ٢٥: ڕاوێژکاری گرێبەستکردن (Transaction Advisors)

پاش وەرگرتنی ڕەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، بەڕێوەبەری پڕۆژە ئامادەکاری دەکات بۆ ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵکی هەمەلایەن بۆ پڕۆژەکە. دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت ڕاوێژکاری گرێبەستکردن دیاری بکات بۆ پاڵپشتیکردنی بەڕێوەبەری پڕۆژە بۆ ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵک. پێویستە ڕاوێژکاری گرێبەستکردن دیاری بکرێت بەپێی ڕێکارە کێبڕکێکارەکانی گرێبەستکردن لەگەڵ ڕاوێژکار یان کۆمپانیای ڕاوێژکاریی و بەپێی ڕێنمایی جێبەجێکردنی گرێبەستە گشتیەکان ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٦. ئەگەر دەسەڵاتی گرێبەستکردن ڕاوێژکاری گرێبەستکردنی دیاری نەکرد بۆ مەبەستی ئامادەکردنی لێکۆڵینەوەی کەڵک، دەتوانێت بۆ قۆناغی گرێبەستکردن ڕاوێژکارێک دیاری بکات. دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت ڕاوێژکاری گرێبەستکردن یان پسپۆڕ و ڕاوێژکاری تر بەکاربخات، وەک پارێزەر، پسپۆڕی شیکاری دارایی، ئابووریناس، کۆمەڵناس و پسپۆڕی کەرتەکە، بەمەبەستی پاڵپشتیکردنی دەسەڵاتی گرێبەستکردن لە جێبەجێکردنی پڕۆژەی هاوبەشی بەشێوەیەکی سەرکەوتوو. ئەرک و بەرپرسیارێتییەکانی ڕاوێژکاری گرێبەستکردن ئەمانەی خوارەوەن:

بەکارهێنەران و پارەدانی حکومەت – پوکانەوە (اهلاک) (**Depreciation**) – ئەنجامەکان پێش و پاش باج – گریمانە بنەڕەتییەکان بەڕەچاوکردنی مۆدێلی سیولەی نەختینە.

دووەم: هەڵسەنگاندن (نرخاندن)ی دارایی: مۆدێلی سیولەی نەختینە بە بەکارهێنانی هەمان داتاکانی هەڵسەنگاندنی پەتیی پرۆژە، بەڵام لەگەڵ ئەمانەش: تێچووە داراییەکان – پارەدانی قەرز. ئەم مۆدێلە کۆمەڵێک پێوەری تێدایە کە پێویستە لە بازاڕی دارایی وەربگیرێن: تێچووی پشک، قەرز و ئامرازە بانکییەکانی تر، مەرجەکان کە کاریگەرییان هەیە لەسەر ڕێژەی نوێی سوود لەسەر قەرز، هەروەها بابەتی پەیوەندیدار بە حکومەت وەک: مەرجی کەمترین پشکداری، ماوەی پشک، دابینکردنی پاڵپشتی و گەرەنتی وەک گەرەنتی داهات، گەرەنتیکردنی خواست، گەرەنتی قەرز، پارەدان بەپێی بەردەستبوون و هیتر، کە لەوانەیە کاریگەرییان هەبێت لەسەر تێچووەکان.

هەڵسەنگاندنی مەترسییە داراییەکان لەلایەن وەزارەتی دارایی و ئابووری ئەمانە لەخۆدەگرێت:

أ. پێداچوونەوەی نەخشەی مەترسی پرۆژە، کە پێشتر لەلایەن پسپۆڕەوە هەڵسەنگێنراوە، بایەخدان بە ئەگەرەکان، کات و کاریگەری ڕووداوەکانی پرۆژە کە پەیوەستن بە هەر یەکێک لە مەترسییە دیاریکراوەکان. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن، بۆ هەر پرۆژەیەک نەخشەی مەترسییەکانی پرۆژە پێشکەش بکات، کە ئەم زانیارییانە لەخۆبگرێت: مەترسیەکە و ڕوونکردنەوەی، مەزەندەی پسپۆڕ بۆ ئەگەری ڕوودانی مەترسیەکە بەپێی ڕێژەی سەدیی بناغە (قاعدة – **Base**) , بناغە یان برەکە؛ شیاوترین کاتی ئەگەری ڕوودانی مەترسییەکە، تێچووی مەترسییەکە بەپێی بەهای پەتیی هەنووکەیی (**NPV**)، دابەشکردنی مەترسییەکان لەنێوان کەرتی گشتی و تایبەت بەپێی بەهای پەتیی هەنووکەیی، هەروەها مامەڵەکردن لەگەڵ مەترسییە دیاریکراوەکان.

ب. پێویستە یەکەی بەرپرس لە قەرز لە وەزارەتی دارایی و ئابووری پێداچوونەوە بکات بۆ هەڵسەنگاندنی گەرەنتییەکان و هەژمارکردنی پارەدان و تەرخانکردنە خەمڵێنراوەکان. پێویستە یەکەی بەرپرس لە قەرز، لەڕوانگەی ئەولەویەتەکان/ئاستەنگەکانی بودجەوە، پشکنین بکات بۆ بەردەستبوونی گوژمەی گونجاو بەپێی پێداویستییەکانی پرۆژە بۆ داراییکردن یان پاڵپشتی تری حکومەت. ئەگەر وەزارەتی دارایی و ئابووری زانی مەترسییەکانی پرۆژەکە گونجاون، ڕاسپاردەکانی خۆی پێشکەش دەکات لەگەڵ ڕوونکردنەوەی پێویست سەبارەت بەو پێوەرانەی لەسەرەوە باسکران، پاشان دەیگەڕێنێتەوە بۆ وەرگرتنی ڕەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی. بەپێچەوانەوە، وەزارەتی دارایی و ئابووری دەتوانێت داوای زانیاری زیاتر بکات، یان بگاتە ئەو ئەنجامەی کە پرۆژەی پێشنیار کراوی هاوبەشی، بەو شێوەی پەیکەربەندیی کراوە، لەوانەیە ببێتە هۆی دروستکردنی کاریگەریی دارایی کە حکومەت نەتوانێت لەئەستۆی بگرێت، یان لەوانەیە پێشنیاری

ماددەی ٢٧: پێداچوونەوەی لێکۆڵینەوەی کەڵک لەلایەن لیژنەی تەکنیکی Review of Feasibility Study by Technical Committee

دەسەڵاتی گرێبەستکردن، بەراوێژ لەگەڵ یەکەی هاوبەشی، لیژنەی تەکنیکی پێکدەهێنێت. پێداچوونەوەی لیژنەی تەکنیکی بۆ لێکۆڵینەوەی کەڵک دەبێتە بەشێک لە بەڵگەنامەکانی پرۆژەی هاوبەشی، کە یەکەی هاوبەشی پێشکەشکی دەکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، بۆ مەبەستی رەزامەندیی کۆتایی لەسەر گرێبەستکردن. بوارەکانی پێداچوونەوەی لیژنەی تەکنیکی ئەمانەی خوارەوەن:

یەکەم: مەودا و چوارچێوەی پرۆژە.

دووەم: هەڵبژاردنی پەیکەری پرۆژە.

سێیەم: ئەرکی لایەنەکان.

چوارەم: دەستنیشانکردنی مەترسییەکان و رێکارەکانی مامەڵەکردن لەگەڵ مەترسییەکان.

پێنجەم: گونجاویی دارایی و خەمڵاندنەکان بۆ قازانجی پرۆژە.

شەشەم: شیکاری بەها بەرامبەر پارە.

حەفتەم: رێککەوتە گرێبەستکارییە پێشنیار کراوەکان.

هەشتەم: ستراتیژی گرێبەستکردن و پێوەرەکانی شایستەیی.

ماددەی ٢٨: پێداچوونەوەی وەزارەتی دارایی و ئابووری Review by Ministry of Finance and Economy

پێویستە وەزارەتی دارایی و ئابووری، لەماوەی (١٥) پانزە رۆژ پاش وەرگرتنی لە یەکەی هاوبەشی، پێداچوونەوە ئەنجام بدات بۆ راپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵک و راسپاردەکانی لیژنەی تەکنیکی. نوێنەری وەزارەتی دارایی و ئابووری سەرنجی خۆی پێشکەش دەکات لەسەر پابەندییە داراییەکان و بەرپرسیارێتییە داراییە لەناکاوەکانی پەیوەست بە پرۆژەکە، هەروەها سەرنج پێشکەش دەکات لەسەر شیاویی تێچووی پرۆژەکە و راسپاردە پێشکەش دەکات لەسەر ئاستێکی شیاو بۆ پابەندییە دارایییە راستەوخۆکان و بەرپرسیارێتییە دارایییە لەناکاوەکان. بۆ ئەم مەبەستە، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئەمانە پێشکەش بکات:

یەکەم: هەڵسەنگاندنی ئابووری: مۆدێلی سیولەی نەختینە، کە ئەم پێکهاتانە لەخۆبگرێت و بتوانرێت بەپێی رێژەی داهاتی ناوخۆیی **(Internal Rate of Return)** هەژماربکرێت: - تێچووەکانی پرۆژە (وەبەرهێنان، بەکارخستن و چاککردنەوە (صیانة)) – داهات لە ئەنجامی پارەدانی

چوارەم: پێویستە لیژنەی تەکنیکی هەڵسەنگاندن بکات بۆ راپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵک لەماوەی (١٥) پانزە رۆژ پاش وەرگرتنی و پێشکەشی بکات بە یەکەی هاوبەشی؛ ئەویش بەستەیەک ئامادە دەکات کە پێکدێت لە راپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵک و هەڵسەنگاندنەکانی لیژنەی تەکنیکی و پێشکەشی دەکات بە وەزارەتی دارایی و ئابووری و دەستەی وەبەرهێنان بۆ پێداچوونەوەی هاوتەریب لەماوەی (٥) پێنج رۆژدا.

پێنجەم: پێویستە وەزارەتی دارایی و ئابووری و دەستەی وەبەرهێنان، هەڵسەنگاندنی خۆیان و راسپاردەکانیان لەسەر بەردەوامبوون یان بەردەوامنەبوون بەرەو قۆناغی گرێبەستکردن، لەماوەی (١٥) پانزە رۆژدا تەواوبکەن لە رێکەوتی گەیشتنی بەستەی دۆکۆمێنتە پێشکەشکراوەکان لەلایەن یەکەی هاوبەشی، و نەگەیشتنی وەڵام بە یەکەی هاوبەشی لە ماوەی دیاریکراودا، ئەوە دەگەیەنێت کە ئەم لایەنانە لاریان نییە لەسەر ئەو بەستەی پرۆژەیەی بۆیان نێردراوە.

شەشەم: پێویستە یەکەی هاوبەشی لەماوەی (٥) پێنج رۆژدا بەستەی بەڵگەنامەکان، کە لێکۆڵینەوەی کەڵک

و پێداچوونەوەی لیژنەی تەکنیکی و پێداچوونەوەی هاوتەریبی وەزارەتی دارایی و ئابووری و دەستەی وەبەرهێنان لەخۆدەگرێت، پێشکەش بکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی و داوای گرێدانی کۆبوونەوەی بریاردانی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بکات لەماوەی (٣٠) سی رۆژدا لە رێکەوتی وەرگرتنی بەستەکەوە لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

حەفتەم: پێویستە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لە کۆبوونەوەی بریاردان، بریاری کۆتایی بدات لەسەر بەردەوامبوون یان بەردەوامنەبوون بەرەو قۆناغی گرێبەستکردن.

ماددەی ٣١: ئامادەکردنی بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە Preparation of Bid Documents

پاش وەرگرتنی رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەسەر لێکۆڵینەوەی کەڵک، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە و رێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت ئامادەبکات. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پاش ئامادەکردنی بەڵگەنامەکان ، پێشکەشیان بکات بە یەکەی هاوبەشی بۆ پێداچوونەوە. پێویستە کۆمەڵێک بریاری گرنگ بدرێت لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردنەوە لەمیانەی پرۆسەی کەمکردنەوە و هەڵبژاردنی پێشکەشکاری تەندەر. لیستی ئەم بریارانە و بەڵگەنامە پاڵپشتەکان لە پاشکۆی (٤)ی ئەم رێنماییەدا هەیە. پێویستە بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە پێکبێت لەمانەی خوارەوە:

ڕێکخستنەوەی پەیکەری دابەشکردنی مەترسییەکان بکات، بۆ ئەوەی کاریگەریی ئاکامە داراییەکان کەم بکاتەوە، یان لەوانەیە بڕیار بدات کە پێشنیارەکە گونجاو نییە لەبەر هۆکاری تر.

ماددەی ٢٩: پێداچوونەوەی دەستەی وەبەرهێنان Review by Board of Investment

پێویستە لەماوەی (١٥) پانزە ڕۆژدا پاش وەرگرتنی بەستەی پڕۆژە، کە پێکدێت لە لێکۆڵینەوەی کەڵک و هەڵسەنگاندنی لیژنەی تەکنیکی، دەستەی وەبەرهێنان پێداچوونەوە و هەڵسەنگاندن بکات، لەسەر بنەمای کاریگەری ستراتیژی و بەهای وەبەرهێنانەکە، هەروەها کاریگەری شیاوی پڕۆژەی پێشنیار کراو لەسەر ڕاکێشانی وەبەرهێنانی زیاتری لەم جۆرە بۆ کەرتەکە و بۆ هەرێمی کوردستان. پێویستە دەستەی وەبەرهێنان بۆچوونی خۆی پێشکەش بکات لەسەر ئاسانکاری و هاندەر و لێخۆشبوونەکان کە بەردەست دەبن بۆ وەبەرهێنەران، هەروەها لەسەر جۆری مۆڵەتە پێویستەکان، هتد... واتا ئەو زانیارییانەی پێویستە بکرێنە بەشێک لە بەڵگەنامەکان داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر.

ماددەی ٣٠: کات و ماوەکان بۆ ڕەزامەندی و پەسەندکردنی ئامادەکارییەکانی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت Timelines for Approval in PPP Preparation

ئەو دامەزراوانەی هەڵسەنگاندن دەکەن بۆ لێکۆڵینەوەی کەڵکی هەمەلایەن، پێویستە پابەندبن بەم خشتەی کات و ماوە دیاریکراوانە:

<u>یەکەم:</u> ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی پێداچوونەوە دەکات بۆ بەڵگەنامەی کارنامەی پڕۆژە و پشکنینی بەرایی و بڕیاردان لەسەر ئەوەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت یان ناتوانێت پڕۆژەکە بەشێوەی هاوبەشی جێبەجێ بکات، ئەمەش لەماوەی (٣٠) سی ڕۆژدا لە ڕۆژی وەرگرتنی کۆمەڵەی پێشنیارەکان کە لە لایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی کە پێشکەش دەکرێت لەلایەن یەکەی هاوبەشیەوە.

<u>دووەم:</u> پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ڕاوێژکاری گرێبەستکردن بەکاربخات و داوایان لێبکات لێکۆڵینەوەی کەڵک تەواو بکەن لەماوەیەکدا کە زیاتر نەبێت لە (١٠) دە مانگ لە ڕۆژی وەرگرتنی ڕەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

<u>سێیەم:</u> پێویستە یەکەی هاوبەشی پشکنین بکات بۆ دروستی و تەواویی ڕاپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵک و بینێرێت بۆ لیژنەی تەکنیکی لەماوەی (٥) پێنج ڕۆژ لە ڕێکەوتی پێشکەشکردنی ڕاپۆرتەکە لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردن بە یەکەی هاوبەشی.

شەشەم: پێویستە بانگەواز لە وێبسایتی گرێبەستکردنە گشتییەکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان بکرێت، پاش کارابوونی وێبسایتەکە.

حەفتەم: پێویستە ئەم بانگەوازانە داوا لە لایەنی خوازیار بکەن کۆپی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ شیاندن لە دەسەڵاتی گرێبەستکردن وەربگرن و/یان لە وێبسایتەکە دایبەزێنن.

هەشتەم: پێویستە داواکاری بۆ شیاندن پێناسەیەکی کورتی پرۆژەکەی تێدابێت لەگەڵ جۆری رێکخستنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت، پێوەرە پەیرەوکراوەکان بۆ شیاندنی پێشوەختی پێشکەشکارانی تەندەر، خەسڵەت و توانا تەکنیکییە داواکراوەکان، مەرجە داراییەکان، ئەزمونی پرۆژە و پابەندبوون بە یاساکانی هەرێمی کوردستان؛ پێویستە داواکاری بۆ شیاندن ئاماژەبدات بە هەر سنووردارییەک لەسەر ژمارەی پێشکەشکارانی تەندەر کە بانگهێشت دەکرێن بۆ پێشکەشکردنی تەندەرەکانیان، ئاماژەدان بە بڕوانامە، مۆڵەت، بەڵگەنامە و بەڵگەنامەی پێویست بۆ پێشکەشکردن لەلایەن پێشکەشکاری تەندەری خوازیار، ئاماژەدان بە زمانی پێشکەشکردنی ئۆفەرەکان، شێوازی پێشکەشکردن، شوێن و دوا کات بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەرەکان (فۆرمی داواکاری بۆ شیاندن لە پاشکۆی (٤ أ)ی ئەم رێنماییە هەیە).

نۆیەم: هاوکات دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت کۆبوونەوەی روونکردنەوە گرێبدات بۆ پێشکەشکارانی تەندەری شیاو، بەمەبەستی ناساندنی پرۆژەی هاوبەشی و دروستکردنی پەرۆشیی لای کەرتی تایبەت. نابێت ئەم کۆبوونەوە گشتیانە هیچ زانیارییەک دابین بکەن کە لە بەڵگەنامەکانی داواکاری بۆ شیاندندا نەبێت.

دەیەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن داواکاری پێشکەشکاری خوازیار بۆ روونکردنەوە قبوڵ بکات، کە گەیشتوون بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن (٧) حەوت رۆژ پێش دوا وادە بۆ پێشکەشکردنی داواکاری بۆ شیاندنی پێشوەختە. پێویستە وەڵامی دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەماوەی (٣) سێ رۆژی کارکردندا بدرێتەوە، بۆ ئەوەی پێشکەشکارانی تەندەر بتوانن داواکاری بۆ شیاندنی پێشوەختە لەکاتی گونجاودا پێشکەش بکەن. پێویستە وەڵامی هەر داواکارییەک، ئاماژە بدات بە سەرچاوەی داواکارییەکە و پێویستە بدرێت بە هەموو پێشکەشکارانی تەندەر، کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەڵگەنامەی داواکاری شیاندنی بۆ ناردوون.

یازدەیەم: هاوکات دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت هەموو ئەم روونکردنەوانە لە وێبسایتی خۆی بڵاوبکاتەوە، بۆ ئەوەی هەموو لایەنەکان دەستیان پێی بگات، بەشێوەیەکی ئاسانتر و دادپەروەرتر.

دوازدەیەم: ئەگەر پێویستی کرد، دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت رەچاوی رێکخستنی کۆنفرانسی پێش-کەمکردنەوە بکات، کە تێیدا پرسە وروژێنراوەکان لەلایەن پێشکەشکارانی تەندەرەوە گوێیان لێدەگیرێت و چارەسەر دەکرێن. بەڵام، پێویستە ئەم چالاکییە سەرباری ناردنی نووسراو بێت بۆ پێشکەشکارانی تەندەر، وەک لە سەرەوە ئاماژەی پێدرا.

یەکەم: پلانی پرۆسەی گرێبەستکردن.

دووەم: داواکاری بۆ شیاندن (RFQ) .

سێیەم: یاداشتی زانیاری پرۆژە ((Project Information Memorandum (PIM)) .

چوارەم: رەشنووسی رێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

پێنجەم: بەشداری دارایی یان جۆری تری پاڵپشتی چاوەڕوانکراوی حکومەت – دۆکۆمێنتێک بۆ روونکردنەوەی هەر بەشدارییەکی دارایی، گەرەنتی، یان پاڵپشتی تری حکومەت بۆ پرۆژەکە.

شەشەم: پاشکۆ تەکنیکیە پەیوەندیدارەکان – زانیاری تەکنیکی زیاتر و وردەکاری و زانیاری تر لەسەر پرۆژەی هاوبەشی، کە بەردەست دەبن بۆ کۆمپانیاکان.

ماددەی ٣٢: داواکاری بۆ شیاندن ((Issuance of Request for Qualifications (RFQ)

پاش وەرگرتنی رەزامەندیی لیژنەی تەکنیکی لەسەر بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بانگهێشتی داواکاری بۆ شیاندن بکات، لەماوەی (٥) پێنج رۆژدا پاش وەرگرتنی رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی. راگەیاندنی زانیاری لەسەر داواکاری بۆ شیاندن وبڵاوکردنەوەی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ شیاندن، پێویستە لەسەر بنەمای پلانی گرێبەستکردن بن، کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئامادەی کردووە. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ماوەی (١٥) پانزە رۆژ دەرفەت بدات بە پێشکەشکارانی تەندەر بۆ پێشکەشکردنی شیاندن. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بانگەواز (ریکلام) بکات بۆ داواکاری بۆ شیاندن بەشێوەی بانگەوازی گرێبەستکردن و پەیوەندییەکان لەگەڵ پێشکەشکارانی تەندەر بەم شێوەیەی خوارەوە بەڕێوەببات:

یەکەم: دەبێت بانگەواز بڵاوبکرێتەوە، بەلای کەمەوە، لە یەک رۆژنامەی گشتی و بەربڵاو لە هەرێمی کوردستان.

دووەم: دەبێت بانگەواز بڵاوبکرێتەوە لەهەر رۆژنامەیەکی نێودەوڵەتی، ئەگەر پێویستی کرد.

سێیەم: پێویستە بانگەواز بڵاوبکرێتەوە لە وێبسایتی دەسەڵاتی گرێبەستکردن.

چوارەم: هاوکات، دەکرێت بانگەواز بکرێت لە گۆڤاری تەکنیکی یان بڵاوکراوەی بازرگانی ناسراو. پێویستە بانگەوازی داواکاری بۆ شیاندن هاوکات بێت لەگەڵ بانگەوازەکە لە رۆژنامەی ناوخۆیی و لەسەر وێبسایتی دەسەڵاتی گرێبەستکردن و کاتی گونجاو بدرێت بە پێشکەشکارانی تەندەر تا بتوانن بەڵگەنامەکانی داواکاری بۆ شیاندن دەستبخەن و خۆیان ئامادەبکەن و وەڵامەکانیان پێشکەش بکەن.

پێنجەم: پێویستە بانگەواز لە وێبسایتی ئەلەکترۆنی (dgMarket)ی نەتەوە یەکگرتووەکان پەیوەست بە گرێبەستکردنە گشتییەکان بڵاوبکرێتەوە.

شەشەم: لەکاتی ڕەچاوکردنی شیاندنی تەندەری پێشکەشکراو لەلایەن یەکێتی دارایی، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ڕەچاوی توانا و سەرمایە یەکخراوەکانی ئەندامانی یەکێتی دارایی بکات و هەڵسەنگاندن بکات بۆ گونجاویی کارامەییە یەکخراوەکانی ئەندامانی یەکێتییەکە بۆ دابینکردنی پێداویستییەکانی هەموو قۆناغەکانی پرۆژەکە و بەپێی مەرجەکانی کارامەیی دیاریکراو لە بانگەوازەکەدا.

ماددەی ٣٤: دەرکردنی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر Issuance of RFP document

لەماوەی (١٥) پانزە ڕۆژ پاش ڕەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر بنێرێت بۆ پێشکەشکارانی تەندەری لیستی پوخت (شۆرت لیست)ی قۆناغی داواکاری بۆ شیاندن. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن هەموو پەیوەندییەکانی لەگەڵ پێشکەشکارانی تەندەر، کە شیاندنی پێشوەختیان بۆ کراوە، دادوەرانە و بە شەفافی ئەنجام بدات.

یەکەم: پێویستە داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر بەلای کەمەوە لەماوەی (١٥) پانزە ڕۆژ پێش ڕێکخستنی کۆنفرانسی ناچارەکیی پێشکەشکارانی تەندەر بنێردرێت بۆ هەموو پێشکەشکارانی تەندەر کە شیاندنی پێشوەختیان بۆ کراوە. پێویستە بانگەوازەکە ئاماژەبدات بە مەرجەکانی وەرگرتنی بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە، ڕێکەوت و دوا وادە و شوێنی پێشکەشکردنی تەندەرەکان لەلایەن پێشکەشکارانی تەندەر، هەروەها بۆ کردنەوەی تەندەر.

دووەم: ئەو داواکارانەی لە پرۆسەی شیاندنی پێشوەخت سەرکەوتوو نەبوون، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئاگاداریان بکاتەوە، لە ماوەی (٧) حەوت ڕۆژدا پاش وەرگرتنی ڕەزامەندییە پێویستەکان لەسەر شیاندنی پێشوەخت. تەنها پێشکەشکارانی تەندەری سەرکەوتوو لە شیاندنی پێشوەخت مافی بەشداریکردنیان هەیە لە ڕێکارەکانی تری گرێبەستکردن.

سێیەم: داواکاران دەتوانن داوای دووبارە ڕەچاوکردنەوە بکەن تا ئەو کاتەی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لیستی پوختی پێشکەشکارانی تەندەر پەسەند دەکات. هاوکات پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن، لەسەر داوای پێشکەشکاری تەندەر، ئاماژەبدات بە بنەماکانی سەرنەکەوتنی پێشکەشکاری تەندەر لە پرۆسەی شیاندنی پێشوەخت. بەڵام دەسەڵاتی گرێبەستکردن ناچار نییە بەڵگە دابین بکات، یان هۆکار بدات بۆ ئەو بنەمایانە.

چوارەم: پاش کۆتا وادەی پێشکەشکردنی تەندەر، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ناوی پێشکەشکارانی تەندەر کە کۆتا تەندەریان پێشکەشکردوە، لەسەر داوای هاووڵاتی بەردەستبخات و لە وێبسایتی خۆی بڵاویان بکاتەوە.

سێزدەیەم: دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت دەرفەت بدات بە کۆمپانیا خوازیارەکان، یەکێتی دارایی بۆ مەبەستی پێشکەشکردنی تەندەر پێکبهێنن، هەر ئەندامێکی یەکێتی دارایی کە ئۆفەر پێشکەش دەکات بەرپرسیارێتی یاسایی هاوبەش و بەکۆمەڵی هەیە پەیوەست بە بەرپرسیارێتییەکانی یەکێتی دارایی وەک یەک پێشکەشکاری تەندەر، هەروەها پێویستە ئۆفەری یەکێتی دارایی بەپێی حوکمەکانی ماددەی (٣٧) لە رێنمایی جێبەجێکردنی گرێبەستکردنە گشتییەکان ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٦ هەڵبسەنگێنرێت.

ماددەی ٣٣: هەڵسەنگاندنی داواکاری بۆ شیاندن Evaluation of RFQ applications

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن هەڵسەنگاندن بکات بۆ داواکارییەکانی شیاندن و لیستی پوخت (شۆرت لیست)ی پێشکەشکاری شیاو ئامادەبکات. پێویستە وەڵامە وەرگیراوەکان بۆ بەڵگەنامەی داواکاری بۆ شیاندن، لەسەر بنەمای پێوەرەکانی هەڵسەنگاندنی دیاریکراو بێت کە لە بەڵگەنامەی داواکاری بۆ شیاندن دەقیان لەسەر کراوە و بەم شێوەیەی خوارەوە هەڵسەنگاندنیان بۆ بکرێت:

یەکەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن لیستی پوختی پێشکەشکارانی تەندەر لەگەڵ راپۆرتێکی پوخت لەسەر پرۆسەی هەڵسەنگاندن پێشکەش بکات بە لیژنەی تەکنیکی بۆ مەبەستی پێداچوونەوە و پێشکەشکردنی راسپاردەکانی بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

دووەم: پێویستە لیژنەی تەکنیکی پێداچوونەوە بکات بۆ لیستی پوختی پێشکەشکارانی داواکاری بۆ شیاندن، لەسەر بنەمای ئەوە راسپاردەکانی پێشکەش بکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

سێیەم: لیژنەی تەکنیکی لیستی پوختی پێشکەشکارانی تەندەر و راپۆرتی پوختی دەسەڵاتی گرێبەستکردن و راسپاردەکانی خۆی پێشکەش دەکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بۆ پەسەندکردنی کۆتا لیستی پوخت.

چوارەم: لەسەر بنەمای راسپاردەکانی لیژنەی تەکنیکی، ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، لەماوەی (٣٠) سی رۆژ لە رێکەوتی کۆتا وادە بۆ پێشکەشکردنی داواکاری بۆ شیاندن، رەزامەندی دەدات لەسەر کۆتا لیستی پوختی پێشکەشکارانی تەندەر کە بانگهێشت دەکرێن بۆ پێشکەشکردنی تەندەر.

پێنجەم: هەر ئەندامێکی یەکێتی دارایی دەتوانێت بەشێوەیەکی راستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ، بەشداری بکات تەنها لە یەک تەندەری پێشکەشکراو لەلایەن یەکێتیە داراییەکە، نەک لە ئۆفەری تری پێشکەشکراو بۆ هەمان پرۆژە، پێشێلکردنی ئەم رێسایە دەبێتە هۆی بەرکەنارکردن (disqualification)ی یەکێتیە داراییەکە و هەموو ئەندامەکانی و رەتکردنەوەی هەموو ئۆفەرە دووبارەکانی بەشداران؛ بەڵام ئەم رێسایە رێگری ناکات لەوەی تاکەکەس یان کۆمپانیا بەڵێندەری لاوەکی بێت لە زیاتر لە ئۆفەرێکدا.

هەشتەم: پێویستە داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر، پێشنیار بکات، ئەگەر گونجا پێشکەشکارانی تەندەر لەسەر بەرپرسیارێتی و تێچووی خۆیان سەردانی مەیدانی و پشکنینی شوێنی پڕۆژەکە ئەنجام بدەن.

نۆیەم: ئاماژەدان بە کلێشە و شێوازی خوازراو، کاتە پەیوەندیدارەکان و جۆری پێشکەشکردنی ئۆفەر و پێویستی پێشکەشکردنی ئۆفەری تەکنیکی و دارایی لە دوو زەرفی جیاوازدا.

ماددەی ٣٦: پەیوەندیکردن لەگەڵ پێشکەشکارانی تەندەر (Communication with Bidders)

دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت کۆبوونەوەی بەرایی ئەنجام بدات لەگەڵ پێشکەشکارانی تەندەر کە شیاندنی پێشوەختیان بۆ کراوە، بۆ روونکردنەوەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر؛ پێویستە کۆنووسی ئەم کۆبوونەوانە بدرێت بە هەموو پێشکەشکارانی تەندەری سەرکەوتوو لە شیاندنی پێشوەختە، هەروەها پێویستە هەر هەموارکردنێک بگەیەنرێت بە پێشکەشکارە سەرکەوتووەکان لە شیاندنی پێشوەختە. بۆ پڕۆژە گەورە و ئاڵۆزەکان یان پڕۆژەکانی کێڵگەی سەوز (greenfield)، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن کۆنفرانسی پێشکەشکارانی تەندەر سازبکات بۆ گفتوگۆکردن لەسەر داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر، بەم شێوەیەی خوارەوە:

یەکەم: کۆنفرانسەکە دەرفەت دەدات بە پێشکەشکارانی تەندەر سەرنجی خۆیان بخەنەڕوو لەسەر پەیکەری پڕۆژەکە و هانی لایەنە پەیوەندیدارەکان دەدات پاڵپشتی پڕۆژەکە بکەن و ناوەڕۆکی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر دەوڵەمەند بکەن.

دووەم: کۆنفرانسی پێشکەشکارانی تەندەر دەکرێت بەشێوەی پێشکەشکردنی بابەت بێت لەلایەن بەڕێوەبەری دەستنیشانکراوی پڕۆژە لە دەسەڵاتی گرێبەستکردن، هەروەها بەشێک هەبێت بۆ پرسیار و وەڵام.

سێیەم: تەنها ئەو پرسانەی ئەو رۆژە وروژێنراون لە کۆنفراسی پێشکەشکارانی تەندەر لەگەڵ ئەوانەی بە نامە/ئیمەیل/فاکس گەیشتوون، دەکرێت رەچاو بکرێن بۆ هەموارکردن لەلایەن بەڕێوەبەری پڕۆژەکە لەکاتی هەموارکردنی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر. پێویستە بنەماکانی هەموارکردنی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر، لە بەرژەوەندی پێشکەشکارانی تەندەر و دەسەڵاتی گرێبەستکردن بێت.

چوارەم: پێویستە تۆماری روون یاداشت بکرێت لەسەر هۆکارەکانی بەشداریپێکردن یان نەکردنی پێشکەشکارانی تەندەر لە کۆنفراسەکە. دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت هەمواری بەڵگەنامەی کەمکردنەوە بکات و دووبارە پێشکەشی بکاتەوە بە پێشکەشکارانی تەندەری لیستی پوخت.

ماددەی ٣٥: ناوەڕۆکی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر Content of RFP document

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن وادەی (١٥٠) سەد و پەنجا ڕۆژ بدات بە پێشکەشکارانی تەندەری هەڵبژێردراو بۆ ئامادەکردنی تەندەرەکانیان. بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر پێویستە بەلای کەمەوە ئەم زانیارییانە لەخۆبگرێت (فۆرمی گونجاو لە پاشکۆی (٤ب)ی ئەم ڕێنماییەدا هەیە):

<u>یەکەم:</u> زانیاری تەواو بۆ مەبەستی پەیوەندیکردن بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن.

<u>دووەم:</u> پێناسە و ڕوونکردنەوەی پرۆژە، لەگەڵ نیشاندەرەکانی ئەدای تەکنیکی، ئاستەکانی خزمەتگوزاری، کات و ماوە و شوێنی جێبەجێکردن، مەرجەکانی دەسەڵاتی گرێبەستکردن سەبارەت بە ستانداردەکانی سەلامەتی و پاراستنی ژینگە.

<u>سێیەم:</u> ئاستی پاڵپشتی دارایی کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئامادەیە پێشکەشی بکات، وەک گەرەنتی،

پارەدانی ڕاستەوخۆ لە قۆناغەکانی بونیاتنانی پرۆژەکە، پاڵپشتیی (دعم) و هەر جۆرە داراییکردنێکی تر.

<u>چوارەم:</u> ڕەشنووسی ڕێککەوتنی هاوبەشی و ئاماژەدان بەوەی کە ڕەشنووسی ڕێککەوتنەکە جێگەی گفتوگۆیە و کۆتا ڕەشنووس دەدرێت بە هەموو پێشکەشکارانی تەندەر پێش دوا وادەی پێشکەشکردنی تەندەر.

<u>پێنجەم:</u> پێویستە ڕەشنووسی ڕێککەوتنی هاوبەشی ئەمانە دیاری بکات:

أ. ماوەی پێویست بۆ واژۆکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی لەلایەن پێشکەشکاری تەندەری خوازراو، پاش سپاردنی گرێبەستەکە.

ب. پێشمەرجە دیاریکراوەکان بۆ واژۆکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی، وەک جۆری دڵنیایی و گەرەنتی داواکراو لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردنەوە. پێکهێنانی کۆمپانیای پرۆژە، هەروەها ماوەی پێویست بۆ کارابوونی ڕێککەوتنی دارایی پاش واژۆکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی.

<u>شەشەم:</u> پێویستە ڕەشنووسی ڕێککەوتنی هاوبەشی ئاماژەبدات بە ڕێگەکانی یەکلاکردنەوەی ناکۆکییەکانی کاتی جێبەجێکردن، وەک ڕێگەی دۆستانە (الوسائل الودية) وەک گفتوگۆی ڕاستەوخۆ یان نێوەندگیری لایەنی سێیەم یاخود لە ڕێگەی تەحکیم و یان پەنابردن بۆ دادگا، هەروەها پێویستە ئاماژەبدات بە دامەزراوە، شوێن و یاسای پیادەکراو.

<u>حەفتەم:</u> پێوەرەکانی هەڵسەنگاندن و نمرەدانان بۆ هەر پێوەرێک یان دابڕکاری (عتبة - Thresholds) بۆ کواڵیتی، لە بوارە تەکنیکی و داراییەکان؛ ئەو ئۆفەرانەی ناتوانن بگەنە ئاستی دابڕکاری، وەک وەڵامنەدەرەوە هەژمار دەکرێن و ڕەتدەکرێنەوە.

دووەم: پێویستە لیژنەی هەڵسەنگاندنی دەسەڵاتی گرێبەستکردن وردبینی بۆ تەواویی ئۆفەرەکان بکات. واتا وردبینی ئۆفەر بۆ دڵنیابوون لەوەی هەموو دۆکۆمێنتە داواکراوەکان بەپێی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر، یان بەڵگەنامەی تری پێویست، پێشکەش کراون. پێویستە لیستی وردبینی ئاماژە بدات بە سەرچاوەکە لە داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر لەگەڵ پوختەیەک لەسەر بەڵگەنامەکە و ئایا پێشکەش کراوە یان نا.

سێیەم: تەندەری پابەند ئەو تەندەرەیە کە هەموومەرجەکان بەدیدەهێنێت بەپێی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر. پێویستە بەڕێوەبەری پرۆژە دڵنیایی بکات لەوەی تەنها تەندەرە پابەندەکان دەچنە قۆناغی هەڵسەنگاندنی زیاتر. لەبەرئەوە، پێویستە تیمەکە بەوریاییەوە وردبینی بکات بۆ هەموو تەندەرە پێشکەشکراوەکان و پشکنین بکات بۆ پابەندبوونیان. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن تۆماری لیستی پابەندبوونی تەندەرەکان بپارێزێت.

چوارەم: ئەو تەندەرانەی مەرجەکانی تەواویی و پابەندییان تێدایە، هەڵسەنگاندنی وردیان بۆ دەکرێت. هەڵسەنگاندنی یاسایی جەخت دەخاتە سەر دوو بوار:

أ. پشکنینی پابەندیی یاسایی پێشکەشکاری تەندەر و پابەندیی یاسایی کۆمپانیا و دۆخی یاسایی کۆمپانیا،

ب. هەڵسەنگاندنی سەرنجەکان/هەموارکردنەکانی پێشکەشکارانی تەندەر بۆ رێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت. ئەمە پێکدێت لە: دۆزینەوەی هەموو هەموارکردنە پێشنیار کراوەکان بۆ رێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت و بەراوردکردنی بە نەخشەی مەترسییەکانی پرۆژە، کە لە لێکۆڵینەوەی کەڵکدا ئامادەکراوە، دۆزینەوەی ئاکامەکان لەسەر بەها بەرامبەر پارە، کە لە لێکۆڵینەوەی کەڵکدا بڕیاریان لەسەردراوە، هەروەها کارکردن لەگەڵ تیمی هەڵسەنگاندنی دارایی بۆ

هەڵسەنگاندنی پرسەکانی بەها بەرامبەر پارە کە لە لێکۆڵینەوەی کەڵکدا دیاری نەکراون.

پێنجەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن هەڵسەنگاندنی لایەنە تەکنیکییەکانی ئۆفەر ئەنجام بدات. پێویستە پشکنینی پابەندیی (due diligence) بکرێت بۆ بژاردە تەکنیکییە پێشنیازکراوەکان، بۆ زانینی ئەوەی تا چ ئاستێک هەر یەکێک لە بژاردەکان دەکرێت بەشێوەیەکی واقیعی جێبەجێ بکرێت لەماوەی دیاریکراودا. پشکنینی خەسڵەتە تەکنیکییەکان بە بەراورد بەوانەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن دیاریکردوون لە داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر، ئەمەش بەمەبەستی دیاریکردنی کەموکوڕییەکان و دڵنیایی کردن لەوەی پرۆژەکە لەئاستی ستاندارده دیاریکراوەکاندایە بۆ دابینکردنی خزمەتگوزاری. پێویستە شیکاری بکرێت بۆ پێوەرەکانی نەخشەسازی (دیزاین)، بونیاتنان و بەکارخستن، بۆ دڵنیایی کردن لەوەی بژاردە پێشنیار کراوەکان پابەندبن بە مەرجەکانی دەسەڵاتی گرێبەستکردن و سوودیان دەبێت بۆ پرۆژەی پێشنیار کراو.

پێنجەم: نابێت گەرەنتی تەندەر کە پێویستە پێشکەشکاری تەندەر پێشکەشی بکات، دەستی بەسەردا بگیرێت، تەنها لەو بارانەدا نەبێت کە:

أ. لە برگەی (دووەم) لە ماددەی (٢٧)ی رێنمایی جێبەجێکردنی گرێبەستکردنە گشتییەکان ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٦ دەقی لەسەر کراوە.

ب. پێشکەش نەکردنی باشترین و کۆتا ئۆفەر لەماوەی دیاریکراودا.

ج. هەروەها پێشکەش نەکردنی بۆند، زەمان یان گەرەنتی بەپێی دۆخی رێککەوتنی پرۆژەکە و پاش ئەوەی ئۆفەرەکەی پەسەندکرا، یان پابەندنەبوون بەهەر مەرجێکی تر پێش واژۆکردنی رێککەوتنی پرۆژەکە.

شەشەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن راوێژ بە لیژنەی تەکنیکی بکات، لەکاتی دانانی گۆڕانکاری لە رێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت و بەڵگەنامەی تەندەر، کە لەوانەیە ببنە هۆی گۆڕانکاری ریشەیی و ماددی لە رێکخستنی هاوبەشیکردنی مەترسییەکان، هەڵسەنگاندنی بەها بەرامبەر پارە یان پێگەی حکومەت پەیوەست بە بەرپرسیارێتییە داراییەکان و پابەندییە داراییە لەناکاوەکان.

ماددەی ٣٧: کردنەوە و هەڵسەنگاندنی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر (Opening and Evaluation of RFP Documents)

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئۆفەرەکان لەکاتی بەسەرچوونی ماوەی پێشکەشکردن بکاتەوە، وەک دیاریکراوە لە داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر، لەو شوێنەی دیاریکراوە لە داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر و بە ئامادبوونی ئەو پێشکەشکارانەی تەندەر کە دەخوازن بەشداری بکەن. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن هەڵسەنگاندن و پلەبەندی بکات بۆ تەندەرەکان، لەسەر بنەمای پێوەرە دیاریکراوەکان لە داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر. رێنوێنی و فۆرمەکانی هەڵسەنگاندنی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر لە پاشکۆی (٥)ی ئەم رێنماییە هەیە. پێویستە کۆی پرۆسەکە، لە وەرگرتن و هەڵسەنگاندنی تەندەر لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردن تا دەگاتە پەسەندکردن لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، لەماوەیەکدا کە زیاتر نەبێت لە (١٢٠) سەد و بیست رۆژ پاش بەسەرچوونی وادەی پێشکەشکردن تەواوبکرێت.

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پابەندبێت بەم هەنگاو و رێکارانە لەکاتی هەڵسەنگاندنی بەڵگەنامەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر:

یەکەم: لیژنەی هەڵسەنگاندنی دەسەڵاتی گرێبەستکردن پێداچوونەوەی ئاستی یەکەم دەکات بۆ هەموو لایەنەکانی ئۆفەر و راپۆرتی خۆی پێشکەش دەکات بە لیژنەی تەکنیکی، بۆ پێداچوونەوە و پێشکەشکردنی راسپاردەکانی، ئەمەش وەک کۆتا بەرهەمی هەڵسەنگاندنی رەچاودەکرێت.

یازدەیەم: لەسەر بنەمای راسپاردەکانی لیژنەی تەکنیکی، ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی رەزامەندی دەدات لەسەر پێشکەشکاری تەندەری پەسەندکراو و رەزامەندی دەدات لەسەر دەستپێکردنی دانوستانەکان لەسەر رێککەوتنی هاوبەشی.

ماددەی ٣٨: دانوستانەکان لەگەڵ پێشکەشکاری تەندەری پەسەندکراو Negotiations with preferred bidder

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئامادەکاری بکات بۆ دانوستان لەگەڵ پێشکەشکار یان پێشکەشکارانی تەندەری پەسەندکراو، لەماوەی (٥) پێنج رۆژ پاش وەرگرتنی رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن سەرکردایەتی دانوستانەکانی رێککەوتنی هاوبەشی بکات و پاڵپشتی بکرێت لەلایەن لیژنەی تەکنیکی و یەکەی هاوبەشی. پێویستە دانوستانەکان لەماوەی (١٥) پانزە رۆژدا تەواو بکرێن. پێویستە هەموو دانوستانەکانی نێوان دەسەڵاتی گرێبەستکردن و پێشکەشکاری تەندەر بەنهێنی ئەنجام بدرێن، بۆ ئەوەی ناوەرۆکی ئۆفەرەکە نەگەیەنرێت بە پێشکەشکارانی تەندەری کێبڕکێکار، پێویستە هیچ لایەنێکی دانوستان، بەبێ رەزامەندیی لایەنەکەی تر، زانیاری نەدات بە کەسی تر لەسەر لایەنی تەکنیکی، نرخ یان زانیاری تری بازاڕ، پەیوەست بە دانوستانەکان:

یەکەم: هەر مەرج، رێنمایی، دۆکۆمێنت یان هەر زانیارییەکی تری پەیوەست بە پرۆژەکە کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەیگەیەنێت بە پیشکەشکارێکی تەندەر، پێویستە هاوکات و بەیەکسانی بگەیەنرێت بە هەموو پێشکەشکارانی تری تەندەر، تەنها ئەگەر ئەو زانیارییە تایبەت بوو بە تەنها ئەو پێشکەشکارەی تەندەر یان ئەم جۆرە گەیاندنە دەبێتە پێشێلکردنی حوکمەکانی نهێنیپارێزی ئەم رێنماییە و ماددەی (٣٠) لە رێنمایی جێبەجێکردنی گرێبەستکردنە گشتییەکان ژمارە (٢) ساڵی ٢٠١٦.

دووەم: لەکاتی دانوستانەکان، نابێت دەسەڵاتی گرێبەستکردن هەموارکردن ئەنجام بدات بۆ: بابەتی گرێبەستکردن، هەر پێوەرێکی لێهاتوویی یان هەڵسەنگاندن، کەمترین مەرج و داواکاری، یان هەر مەرجێکی تری رێککەوتنی پرۆژە، کە بابەتی دانوستان نین، وەک دیاریکراوە لە داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر.

سێیەم: ئامادەکاری بۆ کۆبوونەوەی بەرایی دانوستان پێکدێت لەمانە:

أ- دیاریکردنی ئامانجەکانی دانوستان، روونکردنەوەی کەلێنەکان، هەڵەتێگەیشتنەکان و مەرجەکان،

ب. ئامادەکردنی خشتەی کاتی دانوستانەکان بۆ دڵنیابوون لەوەی ماوەی تەندەرەکە بەسەرناچێت پێش واژۆکردنی رێککەوتنی هاوبەشی.

ج. دانانی ستراتیژێک، پێشبینی کردنی هەڵوێستی لایەنی تایبەت و ئامادەکردنی وەڵامەکان.

پێویستە بەڕێوەبەری پرۆژە هەڵسەنگاندن بکات بۆ ئاکامەکانی بەها بەرامبەر پارەی پرۆژە و ئامادەکردنی لیستی ئەو پرسیارانەی پێویستە وەڵام بدرێنەوە بۆ ئەوەی تەندەرەکە بسپێردرێت.

شەشەم: هەڵسەنگاندنی ئۆفەری دارایی تەنها سنووردار نییە بۆ هەڵسەنگاندنی تێچووی پرۆژەکە، بەڵکو پێکدێت لە هەڵسەنگاندنی تێچووی پرۆژە لەماوەی سووری ژیانی پرۆژە، پەیکەری کەسایەتی یان کۆمپانیا یان یەکێتی دارایی پێشکەشکاری تەندەر، جۆری داراییکردنی پرۆژە، هەروەها ئەنجامدانی هەڵسەنگاندنی بەها بەرامبەر پارە بۆ ئۆفەرەکە. پێویستە بەڕێوەبەری پرۆژە هەڵسەنگاندن بکات بۆ: گونجاویی تێچوو، سەقامگیریی و دڵنیایی تێچووەکانی پرۆژە (بونیاتنان و بەکارخستن)، دڵنیایی، سروشت و تێچووەکانی داراییکردن، پەیکەری گشتی پرۆژە و بەشدارانی پرۆژە، بەها بەرامبەر پارە، گونجاوی پرۆژە بۆ بانکگوزاری (**Bankability**)، واتا ئەرک، پەیکەر، دابەشکاری و پلانی دارایی یەکێتی دارایی.

حەفتەم: پێویستە ئەنجامی هەڵسەنگاندن بەگشتی بریتی بێت لە هەڵبژاردنی پێشکەشکاری تەندەری پەسەندکراو و یەک یان دوو پێشکەشکاری تەندەری یەدەگ. دوای ئەوە بەڕێوەبەری پرۆژە راپۆرتی هەڵسەنگاندن ئامادە دەکات و لەگەڵ هەموو دۆکۆمێنتەکان پێشکەش دەکرێن بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی. پێویستە راپۆرتی هەڵسەنگاندن پێشکەش بکرێت بە لیژنەی تەکنیکی بۆ پێداچوونەوە و پێشکەشکردنی راسپاردەکان، پێش وەرگرتنی ڕەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

هەشتەم: ئەگەر هیچ پێشکەشکارێکی تەندەر وەک پێشکەشکاری پەسەندکراو دەرنەکەوت، پێویستە بەڕێوەبەری پرۆژە ڕەچاوی پرۆسەی باشترین و کۆتا ئۆفەر بکات.

نۆیەم: ئەگەر ئەنجامی پرۆسەی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر بریتیی بوو لە پێشکەشکردنی تەنها یەک تەندەر و ئەو پێشکەشکاری تەندەرە هەموو مەرجەکانی تێدابێت، دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت داوا لە پێشکەشکاری تەندەر بکات پرۆژەکە جێبەجێ بکات دوای وەرگرتنی ڕەزامەندی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

دەیەم: پێویستە لیژنەی تەکنیکی هەڵسەنگاندن بکات بۆ ریزبەندیی پێشکەشکارانی تەندەر و راسپاردەکانی خۆی پێشکەش بکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی. لیژنەی تەکنیکی پێداچوونەوە دەکات بۆ راپۆرتی هەڵسەنگاندنی ئامادەکراو لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردن، بۆ دڵنیابوون لە دروستیی و هەمەلایەنی شیکارییەکان. پێویستە لیژنەی تەکنیکی بەتەواوی رازی بێت لە نمرەدانان بۆ پێوەرە جیاوازەکان و پاڵپشت بن بە بەڵگە و راستیی. پێویستە لیژنەی تەکنیکی راسپاردەکانی خۆی پێشکەش بکات لەسەر هەنگاونان بۆ قۆناغی دواتر. هاوکات پێویستە راپۆرت و سەرنجەکان لە شێوەی راسپاردە یەکبخات، لەسەر پرۆسەکە و ئەنجامەکەی، کە دواتر پێشکەش دەکرێت بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

هەشتەم: کاتێک دانوستانەکان دەستپێدەکەن لەگەڵ پێشکەشکاری تەندەر کە نمرەی دووەمی هێناوە، نابێت دەسەڵاتی گرێبەستکردن دانوستانەکانی پێشتر دەستپێبکاتەوە و پێویستە پێشکەشکاری تەندەری رەسەن (یەکەم) بەنووسراو ئاگاداربکرێتەوە لە هۆکارەکانی هەڵوەشاندنەوەی دانوستانەکان.

نۆیەم: پێویستە خشتەی بەرایی ئامادەبکرێت بۆ واژۆکردنی رێککەوتنی هاوبەشی. پێویستە رێککەوتنی هاوبەشی بەرجەستەی کۆتا رێککەوتن بکات کە لایەنەکان پێیگەیشتوون پەیوەست بە:

ا. ماوەی پێویست بۆ واژۆکردنی رێککەوتنی هاوبەشی لەلایەن پێشکەشکاری سەرکەوتوو پاش سپاردنی گرێبەست.

ب. پێشمەرجە دیاریکراوەکان بۆ واژۆکردن، وەک دڵنیایی (تامین)، گەرەنتی ئەدا کە داواکراون لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردنەوە، پێکهێنانی کۆمپانیای پرۆژە و ماوەی دیاریکراو بۆ کارابوونی رێککەوتنی دارایی پاش واژۆکردنی رێککەوتنی هاوبەشی.

دەیەم: پاش تەواوبوونی دانوستان، پێویستە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، رێککەوتنی کۆتایی هاوبەشی ئامادەبکات. پێویستە نوێنەری وەزارەتی دارایی و ئابووری لە لیژنەی تەکنیکی، دووبارە پشتڕاستی گونجاویی پابەندییە داراییەکان و بەرپرسیارێتییە داراییە لەناکاوەکان بکات.

یازدەیەم: ئەگەر پەیوەندیدار بوو، پێویستە لیژنەی تەکنیکی رێککەوتنی هاوبەشی پێشکەش بکات بە لایەنی رێکخەری کەرتی پەیوەندیدار، بەتایبەت بۆ رێککەوتنی ئەو پرۆژانەی پێویستیان بە وەرگرتنی کرێ و رسوم هەیە لە بەکاربەران. پێویستە ئەم رێککەوتنانە هەڵسەنگاندنیان بۆ بکرێت لەلایەن دەسەڵاتی رێکخەری ئەو کەرتە و رەزامەندی پێبدرێت بەپێی رێنماییەکانی مۆڵەتپێدان لەو کەرتەدا.

ماددەی ٣٩: دانوستانی راستەوخۆ Direct negotiations

ئەگەر لە ئەنجامی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر، تەنها یەک پێشکەشکاری تەندەری لێهاتوو ئۆفەری پێشکەش کرد، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن دووبارە بانگەواز بکاتەوە بۆ وەرگرتنی ئۆفەری زیاتر. دووبارە بانگەوازکردن تەنها ئەو کاتە روودەدات کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن لێکۆڵینەوەی کرد لە هۆکارەکانی بەدەنگەوەنەهاتنی بانگەوازەکە و زانینی ئەوەی ئایا پێوەرەکانی لێهاتوویی بەگونجاوی دیاری نەکراون یان نەخشەسازی پرۆژەکە گونجاو و روون نییە، هەروەها پاش گرتنەبەری رێکاری چارەسەریی، وەک هەموارکردنەوە و نوێکردنەوەی پێویست بۆ دۆکۆمێنتەکان. ئەگەر پاش دووبارە بانگەوازکردنەوە، تەنها یەک پێشکەشکاری لێهاتوو ئۆفەری پێشکەش کرد،

د. ناردنی بانگهێشت بۆ پێشکەشکاری تەندەری پەسەنکراو بۆ بەشداریکردن لە کۆبوونەوەی دانوستان. پێویستە پێشوەخت داوای ناو و پلەی ئەندامانی تیمی دانوستانکاری لایەنی تایبەت بکرێت.

چوارەم: پێویستە لیژنەی تەکنیکی تۆماری هەموو بەرەوپێشچوونەکان بکات لە بەڵگەنامەکانی گرێبەست. پاش روونبوونەوەی وردەکارییە بازرگانییەکان، پێویستە تیمی بەڕێوەبردنی گرێبەست ئامادەبن بۆ پڕکردنەوەی کەلێنی تێچوو شیاویی و کەمکردنەوەی خەسڵەتەکانی بەرهەم، بۆ ئەوەی تێچووی پڕۆژەکە گونجاو بێت، بەمەرجێک بەها بەرامبەر پارە بپارێزرێت. پاش رێککەوتن لەسەر مەرجەکان، وردەکاریی خاڵە دانوستان لەسەرکراوەکان و ئەنجامەکان تۆمار دەکرێن و رێککەوتن دەکرێت لەسەر بەدواداچوونی زیاتر بۆ پرسە هەڵواسراوەکان لە پلانی بەڕێوەبردنی گرێبەست، بۆ ئەوەی زیان نەگات بە مەرجە رێککەوتن لەسەرکراوەکان و ماوەی دیاریکراو. پێویستە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی راسپاردەکانی خۆی پێشکەش بکات لەسەر کۆبوونەوەکان و پشتڕاستکردنەوەی نووسراو لە پێشکەشکاری پەسەندکراو وەربگرێت لەسەر دروستی تۆمارەکان و کۆنووسی دانوستانەکان.

پێنجەم: دواتر راسپاردەکان پێشکەش دەکرێت بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن. دەکرێت راسپاردەکانی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەسەر ئەمانەبن: سپاردنی گرێبەست بە پێشکەشکاری تەندەری پەسەندکراو، پەیڕەوکردن و جێکردنەوەی رێککەوتنی گەڵاڵەکراو لە ئەنجامی دانوستانەکان، هەمووارکردنی ئامانجەکانی دانوستان و ئەنجامدانی دانوستانی زیاتر، داواکردن لە پێشکەشکاری تەندەر باشترین و کۆتا ئۆفەر پێشکەش بکات، یان هەڵوەشاندنەوەی دانوستانەکان لەگەڵ پێشکەشکاری تەندەر.

شەشەم: کاتێک پێشکەشکاری تەندەری پەسەندکراو ئاشکرا نەبوو، دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت داوا لە پێشکەشکارانی تری تەندەر بکات باشترین و کۆتا ئۆفەری خۆیان پێشکەش بکەن سەبارەت بە هەموو بوارەکانی ئۆفەرەکانیان و نابێت دانوستانی لەسەر بکرێت. پێویستە داواکارییەکە بەنووسراو پێشکەش بکرێت و شێواز، شوێن و کاتی پێشکەشکردنی باشترین و کۆتا ئۆفەر دیاری بکات. سەبارەت بە پڕۆژە سادەکان کە پەیوەستن بە بەخشینی ئیمتیاز بۆ بەڕێوەبردنی ژێرخانی ئێستا، دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت پرۆسەی باشترین و کۆتا ئۆفەر پەیڕەوبکات و پێشکەشکاری تەندەری پەسەندکراو هەڵبژێرێت لەسەر بنەمای ئەنجامەکانی هەڵسەنگاندنی ئۆفەرەکان.

حەفتەم: پێویستە ئەنجامی دانوستانە پەسەندکراوەکان لە نووسراوی پەسەندکردنی تەندەر دیاری بکرێن و بکرێتە بەشێک لە رێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

بانگهێشتنەکراوەکە و ئەنجامی هەڵسەنگاندنەکەی بنێرێت بۆ لیژنەی تەکنیکی و ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

پێنجەم: ئەگەر بڕیاردرا پڕۆژەکە لە بەرژەوەندی گشتییە و ڕەزامەندیی بەرایی پێدرا لەلایەن لیژنەی تەکنیکی و ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن داوا لە پێشکەشکاری ئۆفەر بکات، کۆتا ئۆفەری بانگهێشـتنەکراوی ورد و هەمەلایەن پێشـکەش بکات، بە لەخۆگرتنی زانیاری لەسەر پڕۆژەی پێشنیار کراو بۆ ئەوەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن بتوانێت:

أ. هەڵسـەنگاندنی پێویسـت بکات بۆ لێهاتووییەکانی پێشکەشکاری ئۆفەر، کەڵکی تەکنیکی و ئابووری پڕۆژەکە، هەڵسـەنگاندنی لێکۆڵینەوەی کەڵک، شـیکاری کاریگەرییە ژینگەییەکان و زانیاری پێویست لەسەر بیرۆکە یان تەکنەلۆجیای پێشنیار کراو لە ئۆفەرەکەدا؛

ب. بڕیاردان لە سەرکەوتنی پڕۆژەکە ئەگەر بەو شێوەیەی کە پێشکەشکراوە جێبەجێ بکرێت و بەپێی ئەو مەرجانەی جێگەی ڕەزامەندیی دەسەڵاتی گرێبەستکردنن.

شەشەم: لەکاتی ڕەچاوکردنی ئۆفەری بانگهێشـتنەکراو، پێویسـتە دەسـەڵاتی گرێبەسـتکردن ڕێز لە مافی خاوەندارێتی هزریی و مافی بەتەنهایی (حصـري) تر بگرێت، کە لە ئۆفەرەکەدا ئاماژەیان پێدراوە یان بەشێکن لە ئۆفەرەکە.

حەفتەم: نابێت دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئەو زانیارییانە بەکاربهێنێت کە پێشکەشکاری ئۆفەر خۆی یان نوێنەرەکەی پێشـکەشـی کردوون، پەیوەسـت بە ئۆفەری بانگهێشـتنەکراو، تەنها بۆ مەبەسـتی هەڵسەنگاندنی ئۆفەرەکە نەبێت یان تەنها لەپاش وەرگرتنی ڕەزامەندیی پێشکەشکاری ئۆفەر.

هەشتەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەکاتی ڕەتکردنەوەی ئۆفەر، کۆپی هەموو دۆکۆمێنتە پێشکەشکراوەکان بگەڕێنێتەوە بۆ پێشکەشکاری ئۆفەر، ئەگەر لایەنەکان ڕێککەوتنی پێچەوانەی ئەوەیان نەکردبێت.

نۆیەم: ئەگەر ئۆفەری بانگهێشـتنەکراو پەیوەندیدار نەبێت بە مافی خاوەندارێتی هزریی یان مافی تری بەتەنهایی (حصري)، دەکرێت دەسەڵاتی گرێبەستکردن بڕیاربدات:

أ. ئەنجامە چاوەڕوانکراوەکانی پڕۆژەکە بەدیبهێنرێن بەبێ بەکارهێنانی مافی خاوەندارێتی هزریی، یان مافی تری بەتەنهایی، کە موڵکی پێشـکەشـکاری ئۆفەرن یان لەلایەن ئەوەوە پێشنیار کراون؛

دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت دانوستانی ڕاستەوخۆ لەگەڵ ئەو تاکە پێشکەشکارە ئەنجام بدات. دانوستانی ڕاستەوخۆ ڕێگەپێدراوە لە دۆخی تایبەت، وەک هۆکاری پەیوەست بە ئاسایشی نیشتیمانی، هەروەها لەو کەیسانەی کە سەرچاوەی پێویستی پرۆژە تەنها موڵکی لایەنێکی دیاریکراوە، یان هەر پرۆژەیەکی تر کە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی ڕێگەی پێدەدات و دانوستانی ڕاستەوخۆ تەنها بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی دەبێت.

ماددەی ٤٠: ئۆفەری بانگهێشتنەکراو ((unsolicited proposals (USP)

گرێبەستکردن بۆ ئۆفەر یان تەندەری بانگهێشتنەکراو پێویستە پەیڕەوبکرێت کاتێک:

أ. داهێنان و مافی موڵکداری پەیوست بە نەخشەسازی و ئەندازەی پرۆژەی پێشنیار کراو و تێچووەکانی ئامادەکاری و نەخشەسازی ڕەچاوکرابن.

ب. لێکۆڵینەوەی کەڵک ئەنجامدرا بێت و خواستی کەم هەبێت لەناو وەبەرهێنەرانی تایبەت بۆ جێبەجێکردنی پرۆژە پێشنیار کراوەکە.

ج. ئەم ئۆفەرانە پەیوەست نین بەو پرۆژانەی ڕێکارەکانی گرێبەستکردن دەستپێکراوە یان بانگەوازی بۆ کراوە.

ماددەی ٤١: ڕێکارەکانی ئۆفەری بانگهێشتنەکراو (Processing of Unsolicited Proposals)

ڕێکارەکانی مامەڵەکردن لەگەڵ ئۆفەری بانگهێشتنەکراو ئەمانەن:

__یەکەم:__ پێویستە قۆناغی بەرایی هەبێت بۆ ئەوەی خوازیاران ئۆفەری بانگێشتنەکراوی بەرایی و کورت پێشکەش بکەن بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن. مەبەست لەم قۆناغە:

أ. پشتڕاستکردنەوەی ئەوەی ئۆفەری بانگهێشتنەکراو مەرجەکان بەدیدەهێنێت.

ب. پێشوەخت دانانی ڕێساکانی بەڕێوەبردن و مامەڵەکردن لەگەڵ کۆتا ئۆفەری بانگهێشتنەکراو.

__دووەم:__ پاش وەرگرتن و پشکنینی بەرایی ئۆفەری بانگهێشتنەکراو، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پێشکەشکاری ئۆفەر ئاگاداربکاتەوە لەوەی پرۆژەکە لە بەرژەوەندی گشتییە یان نا، لەگەڵ ڕەچاوکردنی گونجاویی ڕێکارەکانی گرێبەستکاری و گونجاویی مەترسییەکانی پرۆژە پێشنیار کراوەکە.

__سێیەم:__ پێشکەشکاری ئۆفەری بانگهێشتنەکراو و دەسەڵاتی گرێبەستکردن یاداشتی لێکتێگەیشتن واژۆدەکەن بۆ پشتڕاستکردنەوەی پابەندبوون بەم ڕێنماییە.

__چوارەم:__ لەسەر بنەمای هەڵسەنگاندنی بەرایی، ئەگەر دەسەڵاتی گرێبەستکردن بڕیاریدا کە ئۆفەری بانگهێشتنەکراو لە بەرژەوەندی گشتییە، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئۆفەرە

ماددەی ٤٢: ڕێککەوتنی پڕۆژەی هاوبەشی (PPP Project Agreement)

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ڕێککەوتنی پڕۆژە لەگەڵ پێشکەشکاری سەرکەوتوو ببەستێت. پێویستە ڕێککەوتنی پڕۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت بەلای کەمەوە ئەمانەی خوارەوە لەخۆبگرێت:

یەکەم: ماف و ئەرکەکانی دەسەڵاتی گرێبەستکردن و لایەنی تایبەت، وەک ئاستی خزمەتگوزاریی داواکراو بۆ پێشکەشکردن لەلایەن هاوبەشی تایبەت .

دووەم: ماوەی ڕێککەوتنی پڕۆژە.

سێیەم: دیاریکردنی سنووری موڵکی گشتی و دابینکردن و رادەستکردنی موڵکی گشتی بۆ هاوبەشی تایبەت.

چوارەم: پەیکەری پێویست بۆ بەڕێوەبردن لەلایەن هاوبەشی تایبەت بۆ ئەدای خۆی.

پێنجەم: دابینکردنی هاوکاری و پاڵپشتی لەلایەن دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ هاوبەشی تایبەت لە وەرگرتنی مۆڵەت و ڕێپێدانە پێویستەکان بۆ جێبەجێکردنی پڕۆژەکە.

شەشەم: ڕێکخستنە داراییەکان، وەک سەرچاوە و جۆری پارەدان بە هاوبەشی تایبەت، کۆنترۆڵی دارایی، میکانیزمەکانی وردبینی و لێپرسینەوەی دارایی و مەرجەکانی پێشکەشکردنی راپۆرتی دارایی.

حەفتەم: دابەشکردنی مەترسییەکان لەنێوان هەردوو لایەن.

هەشتەم: چارەسەرە بەردەستەکان بۆ هەردوو لایەن لەکاتی دروستکردنی گرفت بۆ کارکردن لەلایەن لایەنەکەی ترەوە.

نۆیەم: گەڕاندنەوە و ڕادەستکردنی موڵک و هەبووەکان بۆ دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەکاتی بەسەرچوونی ڕێککەوتنی پڕۆژە.

دەیەم: مەرج و ڕێکارەکانی هەمووارکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی.

یازدەیەم: یاسا بەرکارەکان لەکاتی جێبەجێکردنی پڕۆژە.

دوازدەیەم: یەکلاکردنەوەی ناکۆکییەکان و بژاردەی یاسا و دیاریکردنی ڕێگەی یەکلاکردنەوەی ناکۆکییەکان.

ب. بیرۆکە یان تەکنەلۆجیای پێشنیار کراو دەگمەن یان نوێ نییە. لە دۆخی لەم جۆرەدا، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن، ئەگەر بڕیاریدا پڕۆژەکە جێبەجێ بکات، دەستبکات بە ڕێکارە ئاساییەکانی گرێبەستکردن بەپێی (بەشی سێیەم) لەم ڕێنماییە. نابێت نرخی ئۆفەری پێشکەشکراو لەلایەن پێشکەشکاری ئۆفەری ڕەسەن بڵاوبکرێتەوە و پێویستە داوا لە پێشکەشکاری ئۆفەر بکرێت ئۆفەرێکی فەرمی نوێ پێشکەش بکات. پێویستە پێشکەشکاری ئۆفەر بانگهێشت بکرێت بۆ بەشداریکردن لە ڕێکارەکانی گرێبەستکردن بەپێی بەشی سێیەم لەم ڕێنماییە و لەژێر ڕۆشنایی مەرجەکانی یاداشتی لێکتێگەیشتن دەتوانرێت:

(١)قەرەبوو بکرێتەوە بەرامبەر تێچووە پەیوەستەکان بە ئامادەکردنی ئۆفەری بانگهێشتنەکراو، **(٢)** ئیمتیازاتی تری پێبدرێت وەک لە یاداشتی لێکتێگەیشتندا دیاریکراون، وەک مافی پارێزراوی پێشکەشکاری ڕەسەن بۆ بەشداریکردن لە قۆناغی پێشکەشکردنی باشترین و کۆتا ئۆفەر. پاش وەرگرتنی هەڵسەنگاندن و نمرە و ڕیزبەندی ئۆفەرەکان، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن دوو باشترین ئۆفەری لەپێش هەڵبژێرێت بۆ بەشداریکردن لە قۆناغی دووەم کە پەیوەستە بە پێشکەشکردنی باشترین و کۆتا ئۆفەر. پێویستە پێشکەشکاری ئۆفەری ڕەسەن بانگهێشت بکرێت بۆ بەشداریکردن لە قۆناغی دووەم، تەنانەت ئەگەر ئۆفەری پێشکەشکاری ڕەسەن لەناو ئۆفەرە هەڵبژێردراوەکاندا نەبێت.

دەیەم: ئەگەر ئۆفەری بانگهێشتنەکراو پەیوەست بوو بە مافی خاوەنداری هزریی یان مافی بەتەنهایی تر، پێویست ناکات دەسەڵاتی گرێبەستکردن ڕێکاری گرێبەستکردن ئەنجام بدات بەپێی بەشی (سێیەم)ی ئەم ڕێنماییە. بەڵام دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت هەندێک بڕگەی بەراوردکاری لە ئۆفەری بانگهێشنەکراو وەربگرێت و پێناسەیەکی بەرهەم و پێکهاتە سەرەکییەکانی ئۆفەرەکە بڵاوبکاتەوە لەگەڵ بانگهێشت بۆ پێشکەشکاری تر بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر لە کاتی دیاریکراو. ئەگەر هیچ ئۆفەرێک نەگەیشت، دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت دەستبکات بە دانوستان لەگەڵ پێشکەشکاری ڕەسەن. ئەگەر دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئۆفەری پێگەیشت لە وەڵامی بانگهێشتی دەرکراو بەپێی ئەم بڕگەیە، ئەوا پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پێشکەشکاران بانگهێشت بکات بۆ دانوستان. ئەگەر دەسەڵاتی گرێبەستکردن ژمارەیەکی زۆر ئۆفەری پێگەیشت، کە لەوانەیە پێداویستییەکانی ژێرخان دابین بکەن، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن داوای پێشکەشکردنی ئۆفەر بکات بەپێی بەشی(سێیەم)ی ئەم ڕێنماییە و ڕەچاوکردنی هەر هاندەر و ئیمتیازێک کە دەدرێت بەو پێشکەشکارەی ئۆفەرە بانگهێشتنەکراوەکەی پێشکەش کردوە.

ماددەی ٤٤: واژۆکردنی ڕێککەوتنی پرۆژە (PPP Agreement signature)

پێشـــمەرجەکانی واژۆکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشـــی بەپێی پرۆژە جیاوازن، بەڵام پێویســـتە تەبابن لەگەڵ ناوەڕۆکی داواکاری بۆ پێشـــکەشـــکردنی ئۆفەر (RFP) و ماددەی (٣٥) و ماددەی (٣٨)ی ئەم ڕێنماییە بڕیاربدرێت لەسـەر دانوسـتانەکان. پێویسـتە ڕێککەوتنی پرۆژە تۆماربکرێت و بەپێی ڕێنماییە پەیوەندیدارەکان وێنەی لێ ڕەوانەبکرێت.

ماددەی ٤٥: کات و ماوەکانی گرێبەستی هاوبەشی Timelines for PPP procurement

پێویســـتە دەســـەڵاتی گرێبەســـتکردن و یەکەی هاوبەشـــی ڕەچاوی ئەم وادە و ماوانە بکەن، بۆ بەدیهێنانی کارایی لە گرێبەستکردنی پرۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت؛ ئەم وادە و ماوانە بەشێوەی خشتە لە پاشکۆی (٧ - أ) و بەشێوەی هێڵکاری لە پاشکۆی (٧ - ب) ڕوونکراونەتەوە:

<u>یەکەم:</u> پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەلای کەمەوە ماوەی (١٥) پانزە ڕۆژ دەرفەت بدات، پاش ڕاگەیاندنی پرۆژەکە و بانگهێشـتی داواکاری بۆ دەربڕینی خواســـت، بۆ ئەوەی وەبەرهێنەرە خوازیارەکان بتوانن وەڵام بدەنەوە.

<u>دووەم:</u> دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەراوێژ لەگەڵ لیژنەی تەکنیکی و یەکەی هاوبەشی، لیستی پوخت (شۆرت لیست)ی پێشکەشکارانی تەندەر ئامادە دەکەن و پێشکەشی دەکەن بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بۆ مەبەستی پەسەندکردن یان ڕەتکردنەوە لەماوەی بەلای زۆرەوە (٣٠) سی ڕۆژ پاش کۆتا وادە بۆ پێشکەشکردنی دەربڕینی خواست.

<u>سێیەم:</u> دەســـەڵاتی گرێبەســـتکردن بەڕاوێژ لەگەڵ لیژنەی تەکنیکی و یەکەی هاوبەشـــی، پاش ڕەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشـــی بەپێ ئەم ڕێنماییە، پێویســـتە بەســـتەی داواکاری بۆ پێشـــکەشـــکردنی ئۆفەر و زانیارییە هاوپێچەکان ئامادەبکەن و بیگەیەنن بە پێشـــکەشـــکارانی تەندەری هەڵبژێردراو لەماوەی (١٥) پانزە ڕۆژ لە پاش پەسەندکردنی لیستی پوختی پێشکەشکارانی تەندەر لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشییەوە.

<u>چوارەم:</u> پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەلای زۆرەوە (١٥٠) سەد و پەنجا ڕۆژ لە ڕۆژی دەرکردنی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر، مۆڵەت بدات بە پێشکەشکارانی هەڵبژێردراو بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەرەکانیان.

<u>پێنجەم:</u> هەڵســـەنگاندنی ئۆفەرەکـان لەلایەن دەســـەڵاتی گرێبەســـتکردن و لیژنەی تەکنیکی و پێشکەشکردنیان بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بۆ پەسەندکردن، پێویستە لەماوەیەکدا کە زیاتر نەبێت لە (١٢٠) ســەد و بیســت ڕۆژ ئەنجام بدرێن لە ڕێکەوتی پێشـــکەشـــکردنی ئۆفەرەکان بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن.

ماددەی ٤٣: پەسەندکردنی ڕەشنووسی ڕێککەوتنی هاوبەشی (Approval of draft PPP Agreement)

پێویستە بەم شێوەیەی خوارەوە ڕەزامەندی و پەسەندکردنەکان بۆ ڕێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت وەربگیرێن، لەماوەی (٥) پێنج ڕۆژ دوای کۆتایی دانوستانەکان:

یەکەم: لەسەر بنەمای کۆتا پەیکەری پرۆژە و تەندەری پێشکەشکراوی پەسەند، وەزارەتی دارایی و ئابووری پشکنین دەکات بۆ هەر گۆڕانکارییەک لە گۆڕاوەکانی پرۆژەکە لەمیانەی پرۆسەی گرێبەستکردن یان دانوستان و کاریگەرییان لەسەر ئاکامی دارایی پرۆژەکە، هەروەها بۆ هەر گۆڕانکارییەک لە ئابووری گشتی یان گۆڕاوی تر کە کاریگەری دەبێت لەسەر توانای دارایی حکومەت. پێویستە وەزارەتی دارایی و ئابووری ڕاپۆرتی پرۆژەکە بگەڕێنێتەوە بۆ دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئەگەر گەیشتە ئەو ئەنجامەی کە: گۆڕانکاری گەورە کراوە (لەلایەن ئۆفەری پێشکەشکار یان دەسەڵاتی گرێبەستکردن) لە پابەندییە داراییەکان و پابەندییە لەناکاوەکان، ئەمەش وادەکات پرۆژەکە تێچووەکەی گونجاو نەبێت، یان دۆخی دارایی حکومەت گۆڕاوە، کاریگەریی دارایی دەکرێت کەمبکرێتەوە لەڕێگەی پەیکەربەندیی باشتری مەترسییەکان، یان ئەگەر پەیکەری پرۆژەکە کەموکوڕی تری تێدا بێت. لەکاتی گەڕاندنەوەی ڕاپۆرتەکە بۆ دەسەڵاتی گرێبەستکردن، پێویستە وەزارەتی دارایی و ئابووری سەرنج پێشکەش بکات لەسەر کەموکوڕییە دەستنیشانکراوەکان و ڕاسپاردە پێشکەش بکات بۆ بەرەوپێشبردن.

دووەم: ئەگەر وەزارەتی دارایی و ئابووری گەیشتە ئەو ئەنجامەی کە مەترسییە داراییەکانی پرۆژەکە گونجاون، پێویستە ڕەزامەندیی خۆی بدات لەگەڵ ڕوونکردنەوەی بڕیارەکەی و ئاگادارکردنەوەی دەسەڵاتی گرێبەستکردن بۆ بەردەوامبوون لە ڕێکارەکان.

سێیەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن (٧) حەوت ڕۆژ مۆڵەت بدات بە پێشکەشکارانی تەندەر بۆ پێشکەشکردنی سکاڵا و پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەنووسراو وەڵامی ئەم سکاڵایانە بداتەوە. پێویستە پاش بەسەرچوونی ماوەی سکاڵا، دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەردەوام بێت لە سپاردنی گرێبەست بەپێی ئەنجامەکانی دانوستانەکان. دەسەڵاتی گرێبەستکردن پابەند نییە بە ڕەچاوکردنی داواکاری بۆ پێداچوونەوە یان دووبارە ڕەچاوکردنەوە کە پێشکەشکارانی تەندەر پێشکەشی دەکەن پاش سپاردنی گرێبەست بە پێشکەشکاری تەندەری سەرکەوتوو.

چوارەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەماوەی (٥) پێنج ڕۆژ پاش بەسەرچوونی ماوەی سکاڵا، گرێبەست بسپێرێت بە پێشکەشکاری تەندەری سەرکەوتوو.

بەشی چوارەم

جێبەجێکردنی پرۆژەی هاوبەشی و بەڕێوەبردنی ڕێککەوتن

PPP Project Implementation and Agreement Management

ماددەی ٤٦: پێکهێنانی کۆمپانیای پرۆژەی هاوبەشی Incorporation of PPP Project Company

دەسەڵاتی گرێبەستکردن یان لایەنی تایبەتی یان هەردووکیان سەرکەوتوو کۆمپانیای پرۆژە پێکدەهێنن، بۆ مەبەستی تایبەتی جێبەجێکردنی پرۆژەی هاوبەشی و هەموو ماف و ئەرکەکانی لایەنی تایبەت/یەکێتی دارایی دەگوێزرێتەوە بۆ ئەو کۆمپانیا پێکهێنراوە. سەرمایەی پێویست بۆ پێکهێنانی پرۆژەی کۆمپانیا بڕیاری لەسەر دەدرێت لەژێر ڕۆشنایی ئۆفەری پێشکەشکراو لەلایەن وەبەرهێنەری سەرکەوتوو، کە بۆتە بەشیک لە ڕێککەوتنی

پرۆژە. پرۆسەی پێکهێنانی کۆمپانیای پرۆژەی هاوبەشی بەپێی یاسا بەرکارەکانی هەرێمی کوردستان دەبێت.

ماددەی ٤٧: ماف و ئەرکەکانی هاوبەشی تایبەت Rights and Obligations of the Private Partner

پێویستە لە ڕێککەوتنی هاوبەشی، بەوردی ئاماژە بدرێت بە هەموو ماف و ئەرکەکانی هەردوو لایەنی ڕێککەوتنەکە. دەکرێت بە ڕەزامەندی ئەنجوومەنی باڵای هاوبەشی هاندەر، ئاسانکاری و لێخۆشبوون (باج، گومرگ، کارمەندان، هتد...)، کە بەردەستن بۆ وەبەرهێنەرانی ناوخۆیی و بیانی، پێشکەش بکرێن بە هاوبەشی تایبەت لە پرۆژەی هاوبەشی. دەسەڵاتی گرێبەستکردن، بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، دەتوانێت هاندەری زیاتر پێشکەش بکات بۆ پرۆژەی دیاریکراوی هاوبەشی، کە پەیوەستن بە کەرتەکەوە. پێویستە لیستی کۆی هاندەر و ئاسانکاری و لێخۆشبوونە بەردەستەکان بۆ لایەنی تایبەت لە ڕێککەوتنی هاوبەشی، لەگەڵ داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر دابین بکرێت بۆ پێشکەشکارانی هەڵبژێردراو. هاوکات پێویستە گفتوگۆ لەسەر ئەم هاندەر و لێخۆشبوونانە بکرێت، لەکاتی دانوستانەکان و ئاماژەدان بە چۆنێتی دابینکردنیان بۆ لایەنی تایبەت لە ڕێککەوتنی هاوبەشی. هەموو ئەرک و بەرپرسیارێتییەکان بەپێی یاساکانی هەرێمی کوردستان کە هەموو وەبەرهێنەران دەگرێتەوە (مۆڵەت، وەرگرتنی زەوی، ڕێنمایە ژینگەییەکان، هتد) هاوکات هاوبەشی تایبەتیش دەگرنەوە لە پرۆژەی هاوبەشی. هاوبەشی تایبەتی بیانی دەبێت پابەندبێت بە یاسای وەبەرهێنان و یاسا پەیوەندیدارەکانی تر، تەنها ئەو کاتە نەبێت کە ڕێککەوتن کراوە لەسەر بەدەرکاری (استثناء)ی تایبەت بۆ پرۆژەی دیاریکراوی هاوبەشی. هەر پرسیار یان ڕوونکردنەوەیەکی داواکراو لەلایەن هاوبەشی تایبەت، پاش واژۆکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی، کە پێدەچێت ئەو پرسانە لە ڕێککەوتنەکەدا یەکلانەکرابنەوە پەیوەست بە ماف و ئەرکەکانیان لەسایەی یاسا بەرکارەکان، پێویستە ئاراستەی یەکەی هاوبەشی

شەشەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن، پێشکەشکاری هەڵبژێردراو، لیژنەی تەکنیکی و ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەماوەیەک کە لە (٥) پێنج ڕۆژ زیاتر نەبێت ئامادەکاری بکەن بۆ دانوستان و دەستبکەن بە دانوستان بەپێی ماددەی (٣٩)ی ئەم ڕێنماییە.

حەفتەم: نابێت دانوستانەکانی پڕۆژە لە (١٥) پانزە ڕۆژ زیاتر بێت، یان بەپێی بڕیاری ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی دەبێت.

هەشتەم: پێویستە یەکەی هاوبەشی کۆتا دەقی ڕێککەوتنی پڕۆژەی هاوبەشی لەکۆتایی دانوستانەکان پێشکەش بکات بە وەزارەتی پلاندانان، وەزارەتی دارایی و ئابووری و دەستەی وەبەرهێنان بۆ مەبەستی پێداچوونەوەی هاوتەریب و ڕەزامەندیی کۆتاییان لەماوەیەک کە لە (٥) پێنج ڕۆژ زیاتر نەبێت.

نۆیەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ماوەی (٧) حەوت ڕۆژ بدات بە پێشکەشکارانی تەندەر بۆ سکاڵاکردن سەبارەت بە پڕۆژەی هەڵبژاردنی پێشکەشکاری تەندەری سەرکەوتوو، هەروەها وەڵامی ئەم جۆرە سکاڵایانە بداتەوە، دەسەڵاتی گرێبەستکردن دەتوانێت سپاردنی گرێبەست ئەنجام بدات، لەماوەی (٥) پێنج ڕۆژ پاش بەسەرچوونی ماوەی سکاڵا.

دەیەم: سەبارەت بە ئۆفەری بانگهێشتنەکراو، ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی دەسەڵاتی هەیە بۆ دیاریکردنی کات و ماوەی جیاواز بۆ گرێبەستکردن و پێشکەشکردنی ڕاوێژ بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن و لایەنی تایبەت.

سەبارەت بە کات و ماوەی تەرخانکراو بۆ هەر یەکێک لە هەنگاوەکان.

ماددەی ٤٩: بەڕێوەبردنی جێبەجێکردنی پڕۆژە Management of project implementation

هاوکات لەگەڵ دڵنیایی کردن لە رادەستکردنی موڵک و هەبووەکان بۆ هاوبەشی تایبەت، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن چاودێری و هەڵسەنگاندن بکات بۆ بەڕێوەبردنی جێبەجێکردنی پڕۆژە، بۆ دڵنیابوون لەوەی کە بەپێی مەرجەکان جێبەجێ دەکرێت و بەباشی بەڕێوەدەبرێت، هەروەها دڵنیایی کردن لەوەی هەبووە گوێزراوەکان بۆ ژێر کۆنترۆڵی هاوبەشی تایبەت بەباشی دەپارێزرێن و بەکاردەهێنرێن. بۆ ئەم مەبەستە، پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن دڵنیایی بکات لە بەردەستبوونی سەرچاوە پێویستەکان بۆ بەڕێوەبردن و چاودێریکردن و پەیرەوکردنی رێکارەکان بۆ:

__یەکەم:__ دارشتنی چوارچێوەی چاودێری و هەڵسەنگاندن بۆ پڕۆژەکە، کە پێویستە پێکبێت لە پلانی بەڕێوەبردنی پڕۆژە، نیشاندەرە سەرەکییەکانی ئەدا (KPIs / key performance indicators)، مەرجەکانی پێشکەشکردنی راپۆرت، پشتڕاستکردنەوە ونرخاندنی موڵک وهەبووەکانی پڕۆژە، وردبینی دەرەکیی و پەیوەندیکردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان.

__دووەم:__ پێکهێنانی رێکاری چاودێری لایەنی دەرەکیی، ئەگەر ئەم رێکارە لە رێککەوتنی هاوبەشیدا هاتبوو.

__سێیەم:__ چاودێریکردن و پێوانەکردنی ئەدا و بەرهەمەکان، لەگەڵ خەسڵەتەکانی دڵنیایی جۆریی، ئەگەر لە رێککەوتنی هاوبەشیدا هاتبوو.

__چوارەم:__ پەیوەندیکردن و گەیاندن لەگەڵ هاوبەشی تایبەت.

__پێنجەم:__ دڵنیایی کردن لەوەی خزمەتگوزارییە دابینکراوەکان پابەندن بە ئاستەکانی کواڵیتی و گونجاویی (پشتپێبەستراوی)، دڵنیایی کردن لەوەی پڕۆژەکە بەباشی و بەپێی رێککەوتنی پڕۆژە چاککردنەوەی (صیانة)ی بۆ دەکرێت و راپۆرتە پێویستەکان لەلایەن هاوبەشی تایبەتەوە پێشکەش دەکرێن.

__شەشەم:__ بەشدارییپێکردن و پەیوەندیکردن لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان لە بواری چاودێری و هەڵسەنگاندنی پرۆسەی جێبەجێکردن.

__حەفتەم:__ رێگرتن لە ناکۆکیی هەتا بکرێت، لەکاتی روودانی ناکۆکیی و چارەسەری خێرا.

__هەشتەم:__ سەرپەرشتیکردنی بەڕێوەبردنی بەردەوامی رێککەوتن.

__نۆیەم:__ دڵنیابوون لە ئەنجامدانی ژمێریاریی و وردبینی بۆ قەوارەکانی پڕۆژەکە بەپێی رێککەوتنی پڕۆژە.

__دەیەم:__ دڵنیابوون لە پەیرەوکردنی هەر مەرجێکی رێککەوتنی پڕۆژە لەسەر بەکارهێنانی تەکنەلۆجیا یان گواستنەوەی کارامەییەکان، لەگەڵ کاتی رادەستکردنی بەڕێوەبردنی قەوارەکە بە کەرتی گشتی.

__یازدەیەم:__ ئامادەکردنی راپۆرتە دیاریکراوەکان لە رێککەوتنی پڕۆژە یان بەپێی پێویست.

بکرێت. پێویستە یەکەی هاوبەشی ئەو پرسانە رەوانەی دەستەی وەبەرهێنان بکات کە پەیوەستن بە حوکمەکانی یاسای وەبەرهێنان و رێخۆشکردن بۆ چارەسەری پرسەکان بەپێی یاسای وەبەرهێنان و رێککەوتنی هاوبەشی، ئەمەش پێویستی بە رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی هەیە.

ماددەی ٤٨: پێکهێنانی تیمی بەڕێوەبردنی رێککەوتنی هاوبەشی Appointment of a PPP Contract Management team

سەرۆکی دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەرپرسە لە بڕیاردان لەسەر پێکهاتەی تیمی بەڕێوەبردنی رێککەوتنی

هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت، هەروەها لە چۆنێتی بەکارخستنیان وشێواز و کاتی داواکردنی پسپۆڕی زیاتر (بەپێی مەودای بودجەی تەرخانکراو). پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن لەمیانەی جێبەجێکردنی پڕۆژەکە ئەم دابینکارییانە ئەنجام بدات:

یەکەم: بەڕێوەبەری پڕۆژە بەرپرسیارە لە هەماهەنگیکردنی کارەکان و دابینکردنی پێداویستییەکانی تیمی بەڕێوەبردنی رێککەوتنی پڕۆژەی هاوبەشی، بۆ دڵنیابوون لە کارایی و تەبایی پرۆسەی بەڕێوەبردنی رێککەوتنی پڕۆژەی هاوبەشی.

دووەم: جۆری پسپۆڕی و کارامەییە پێویستەکان جیاواز دەبن بەپێی قۆناغەکانی سووڕی ژیانی رێککەوتنی هاوبەشی. پێویستە پێکهاتەی تیمەکە رەنگدانەوەی ئەو کۆمەڵە کارامەییە بێت کە پێویستن بۆ لەئەستۆگرتنی بەرپرسیارێتییەکانی رێککەوتنی هاوبەشی لە هەر یەکێک لە قۆناغەکان. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پلانی رادەستکردنی هەبێت بۆ ئەوەی کارمەندە سەرەکییەکانی بتوانن گۆڕانکارییەکان بەباشی بەڕێوەببەن. پێویستە پلانەکە نەرمیی (مرونة)ی تێدابێت بۆ زامنکردنی کواڵیتی بەڕێوەبردنی بەردەوام و جێکردنەوەی گۆڕانکارییەکان.

سێیەم: پێویستە هەر گرێبەستێک لەگەڵ راوێژکاری سەربەخۆ بۆ دابینکردنی خزمەتگوزارییەکانی بەڕێوەبردنی رێککەوتن، ئاماژەبدات بە ئامادەکردنی راپۆرت لەسەر ئەنجامەکانی چاودێری جێبەجێکردن و پێشکەشکردنی بە دەسەڵاتی گرێبەستکردن و لایەنی تایبەت.

چوارەم: پێویستە بەڕێوەبەری پڕۆژە ستراتیژی دەرچوون (**Exit Strategy**) ئامادە بکات بۆ پرۆسەی ئامادەکردنی پلانی بەڕێوەبردنی رێککەوتن. پێویستە ئەم ستراتیژە بەپێی بڕگەکانی رێککەوتنی هاوبەشی بێت، کە پەیوەستن بە هەڵوەشاندنەوە یان بەسەرچوونی گرێبەست، هەروەها پێویستە توانای دەسەڵاتی گرێبەستکردن بخاتەڕوو بۆ تەواوکردنی پڕۆژەکە بەشێوەیەکی کاریگەر و زامنکردنی بەردەوامبوونی دابینکردنی خزمەتگوزاری.

یەکەم: پێویستە هەڵسەنگاندنی ساڵانە بکرێت بۆ تۆماری مەترسی بۆ مەترسییە پەیوەستەکان بە قۆناغی جێبەجێکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی و پێویستە نوێکردنەوە پەیوەندیدارەکان ساڵانە پێشکەش بکرێت بە
ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی.

دووەم: ئەگەر گۆڕانکارییەکان هۆکاربوون بۆ دووبارە دانوستانکردنەوە کە ڕێگەپێدراو نییە و دەقی لەسەر نەکراوە لە ڕێککەوتنی هاوبەشی، پێویستە مەترسییە پەیوەندیدارەکان دیاری بکرێن و مامەڵەیان لەگەڵ بکرێت. پێویستە تیمی بەڕێوەبردنی ڕێککەوتن و دەسەڵاتی گرێبەستکردن ڕێکاری پێویست بگرنەبەر بۆ چارەسەرکردنی هەر ڕووداوێک و مەترسییەکان کە دەرهاویشتەی ئەو ڕووداوەن.

سێیەم: پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن، ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی ئاگاداربکاتەوە، ئەگەر دووبارە دانوستانکردنەوە ببێتە هۆی گۆڕانکاری لە ئاستەکانی بەرپرسیارێتییە داراییەکان و پابەندییە داراییە لەناکاوەکانی پرۆژەکە کە ڕێککەوتنیان لەسەر کراوە. ئەم پرسانە پێویستیان بە چارەسەرکردنە لەڕێگەی دووبارە دانوستانکردنەوە بە بەشداری ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، وەزارەتی دارایی و ئابووری و لایەنە پەیوەندیدارەکانی تر.

چوارەم: لەم دۆخانەدا، پێویستە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی سەرکردایەتی پرۆسەی دووبارە دانوستانکردنەوە بکات، بەپاڵپشتی لیژنەیەکی تەکینکی هەڵبژێردراو بۆ مەبەستی دووبارە دانوستانکردنەوە. پێویستە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی و لیژنەی تەکنیکی هەڵسەنگاندن بکەن بۆ هەموارکردنەکانی ڕێککەوتنی هاوبەشی، بەمەبەستی مامەڵەکردن لەگەڵ مەترسییەکان و دڵنیابوون لەوەی پرۆژەکە بەهای گشتی هەیە بەرامبەر پارەی تەرخانکراو، تێچووەکەی گونجاوە، لەڕووی تەکنکییەوە گونجاوە و مەترسییەکانی بەکارخستن و مەترسییە داراییەکان دەگوێزرێنەوە بۆ هاوبەشی تایبەت.

ماددەی ٥٢: مەرجەکانی ڕاگەیاندن و ئاشکراکردنی زانیاری (Disclosure Requirements)

پێویستە بەڕێوەبەری پرۆژە و تیمی بەڕێوەبردنی ڕێککەوتن پلانی شەفافیەت و ڕاگەیاندنی گشتی دابنێن، بەمەبەستی ڕاگەیاندنی زۆرترین زانیاری شیاو لە بەرژەوەندی گشتی بەبێ زیان گەیاندن بە توانای حکومەت بۆ بەدیهێنانی بەها بەرامبەر پارەی گشتی. لەکاتێکدا ئامانجی شەفافیەت لە پرۆژەکانی هاوبەشی گرنگە، پێویستە کرانەوە زیانبەخش نەبێت بۆ پرۆسەی کێبڕکێکاری یان بۆ پێگەی حکومەت لە دانوستانەکان. پێویستە شەفافیەت نەبێتە هۆی ساردکردنەوە و ترساندنی پێشکەشکارانی تەندەر. پێویستە بابەتە ڕاگەیەنراوەکان لە وێبسایتی دەسەڵاتی گرێبەستکردن بڵاوبکرێنەوە و بەردەوام نوێ بکرێنەوە.

ماددەی ٥٠: مەرجەکانی پێشکەشکردنی راپۆرت (Reporting Requirements)

دەسەڵاتی گرێبەستکردن، یەکەی هاوبەشی و ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، بەرپرسن لە راپۆرتە خولییەکان بەم شێوەیەی خوارەوە:

یەکەم: بەڕێوەبەری پڕۆژە راپۆرتی مانگانە و ساڵانە پێشکەش دەکات سەبارەت بە جێبەجێکردنی رێککەوتنی هاوبەشی. تیمی بەڕێوەبردنی رێککەوتنی هاوبەشی، پشکنین و تاقیکردنەوەی پێویست ئەنجام دەدات بۆ مەبەستی ئامادەکردنی ئەم راپۆرتانە. فۆرمی راپۆرتی چاودێری پڕۆژە لەکاتی جێبەجێکردن لە پاشکۆی (٦)ی ئەم رێنماییە بەردەستە.

دووەم: پێویستە بەردەوام زانیاری بدرێت بە وەزارەتی دارایی و ئابووری لەسەر پابەندییە داراییەکان و بەرپرسیارێتییە داراییە لەناکاوەکان لەئەنجامی جێبەجێکردنی رێککەوتنی پڕۆژەی هاوبەشی. پێویستە ساڵانە تۆماری مەترسی و پوختە راپۆرتی مەترسی پێشکەش بکرێت بە وەزارەتی دارایی و ئابووری.

سێیەم: پێویستە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی راپۆرتی ساڵانە پێشکەش بکات بە ئەنجومەنی وەزیران لەسەر هەموو پڕۆژە تەواوکراو یان جێبەجێکراوەکان بەپێی ئەم رێنماییە. ئەگەر پڕۆژەکە لەسەر موڵکی دەوڵەت جێبەجێ بکرێت، پێویستە هێڵکاری و نەخشەی شوێن، رووبەر و سنووری زەوی گرێبەستکراو بۆ پڕۆژەکە، هاوپێچ بکرێت لەگەڵ راپۆرتی هەر پڕۆژەیەکی هاوبەشی. پێویستە راپۆرتی ساڵانە زانیاری لەسەر بەرەوپێشچوونەکان بدات بە ئەنجومەنی وەزیران (بەرهەمە پێشکەشکراوەکان و ئەنجامە بەدیهاتووەکان).

چوارەم: پێویستە وەزیری بەرپرس لە دەسەڵاتی گرێبەستکردنی پەیوەندیدار زانیاری، داتا، دۆکۆمێنت و زانیاری و فایلی دارایی پێویستی پڕۆژەی هاوبەشی کە لە وەزارەتەکەی جێبەجێ دەکرێت، پێشکەش بکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، بۆ مەبەستی ئامادەکردنی راپۆرت بۆ ئەنجومەنی وەزیران.

ماددەی ٥١: بەڕێوەبردنی مەترسی (Risk Management)

پێویستە سەرۆکی دەسەڵاتی گرێبەستکردن دڵنیایی بکات لەوەی نەخشەی مەترسییەکان کە لەکاتی گرێبەستکردن ئامادەکراوە و نوێکردنەوەی بەردەوامی بۆ دەکرێت، هەروەها تۆماری مەترسی – یاداشتێکە بۆ دەستنیشانکردنی مەترسییەکان و زانیاری پەیوەست بە مەترسییەکە – ئامادە دەکرێت و نوێ دەکرێتەوە. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئەم ئەرکانەی خوارەوە ئەنجام بدات وەک بەشێک لە بەرپرسیارێتی بەڕێوەبردنی مەترسی:

پاشكۆكان

پاشكۆی ١: فۆرمی شیكاری پێش لێكۆڵینەوەی كەڵك بۆ پڕۆژەكانی هاوبەشی
پاشكۆی ٢: فۆرمی ئامرازی پشكنین بۆ پڕۆژەكانی هاوبەشی
پاشكۆی ٣: فۆرمی لێكۆڵینەوەی كەڵك بۆ پڕۆژەكانی هاوبەشی
پاشكۆی ٤ - أ: فۆرمی داواكاری بۆ شیاندن (RFQ) بۆ پڕۆژكانی هاوبەشی
پاشكۆی ٤ - ب: فۆرمی داواكاری بۆ پێشكەشكردنی ئۆفەر (RFP) بۆ پڕۆژەكانی هاوبەشی
پاشكۆی ٥: فۆرمی راپۆرتی هەڵسەنگاندنی تەندەر بۆ پڕۆژەكانی هاوبەشی
پاشكۆی ٦: فۆرمی راپۆرتی چاودێری جێبەجێكردنی پڕۆژەكانی هاوبەشی
پاشكۆی ٧ - أ: خشتەی پرۆسەی ئامادەكاریی و گرێبەستكردنی پڕۆژەی هاوبەشی
پاشكۆی ٧ - ب: هێڵكاری پرۆسەی ئامادەكردن و گرێبەستكردنی پڕۆژەی هاوبەشی

ماددەی ٥٣: بەرکاربوونی ڕێنماییەکە و هەڵوەشاندنەوەی ڕێنماییەکانی ئێستا Effectiveness and cancellation of existing regulations

ئەم ڕێنماییە، لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) بڵاودەکریتەوە و (٣٠) سی ڕۆژ دوای بڵاوکردنەوەی دەچێتە بواری جێبەجێکردنەوە و دوای بەرکاربوونی ئەم ڕێنماییە، ئەمانەی خوارەوە هەڵدەوەشێنەوە و کاریان پێناکرێت:

یەکەم: پاشکۆی (هـــ)ی ڕێکارەکانی تەواوکاری بۆ گرێبەستکردن لەسەر بناغەی هاوبەشیکردنی هەردوو کەرتی گشتی و تایبەت (PPP) ڕێنمایی جێبەجێکردنی گرێبەستکردنە گشتییەکان ژمارە (٢) ساڵی ٢٠١٦.

دووەم: هەر ڕێنمایی یان بڕیارێکی تر کە ناکۆک بێت لەگەڵ حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە.

پاشکۆی ٢

ئامرازی پشکنینی پرۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت

Screening Tool for PPP Projects

پێویستە یەکەی هاوبەشی هەڵسەنگاندن بکات بۆ شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک، کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئامادەی کردوە، لەڕێگەی بەکارهێنانی ئامرازی پشکنینی پرۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت. ئەم ئامرازە هەڵسەنگاندن بۆ ئەم پێوەرانەی خوارەوە دەکات:

__یەکەم:__ گونجاویی لەڕووی ستراتیژییەوە .

__دووەم:__ کەڵکی بەرایی.

__سێیەم:__ هەڵسەنگاندنی مەترسییەکان.

__چوارەم:__ توانا لەبواری هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

__پێنجەم:__ گونجاویی لەڕووی داراییەوە .

__شەشەم:__ توانای دامەزراوەیی.

هەر یەکێک لەم پێوەرانەی سەرەوە، پێوەری لاوەکیی و پرسیاری جۆریی هەیە بۆ هەڵسەنگاندن. ئەمەی خوارەوە فۆرمی پێویستە بۆ وەرگرتنی زانیاری پێویست بۆ بەکارهێنانی ئامرازی پشکنینی پرۆژە و هەڵسەنگاندنی ئەم شەش پێوەرەی سەرەوە.

ئامرازی پشکنینی پرۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت	
ناوی پرۆژە	
دەسەڵاتی گرێبەستکردن	
رێکەوت: (شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک)	
کارنامەی پرۆژە	
شوێن	شار، پارێزگا، هەرێمی کوردستان
کەرت	
جۆری پرۆژە	
دراو	
قەبارەی پرۆژە	

پاشکۆی ١

فۆرمی شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک بۆ پرۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت

Template for Pre-feasibility study for PPP Projects

دەسەڵاتی گرێبەستکردن	
بەڕێوەبەری پرۆژە	
ڕێکەوت	
ناوی پرۆژە	
پوختەی پرۆژە	
هەڵسەنگاندنی بەرایی بۆ پێداویستییەکان، ئاستی خواستی بەدینەهاتوو	
تەبابوون لەگەڵ ئەولەویەتەکانی وەبەرهێنانی گشتی	
هەڵسەنگاندنی بەرایی بۆ لایەنە پەیوەندیدارەکان، ئاستی ڕەزامەندیی یان ناڕەزایی گشتی، ئاستی هەستیاریی	
بەرەوپێشچوونی پرۆژە تا ئەم ڕێکەوتە، لێکۆڵینەوە ئەنجامدراوەکان، تیمە پێکهێنراوەکان، داتا کۆکراوەکان، نیشاندانی خواست لەلایەن وەبەرهێنەری تایبەت، زەوی وەرگیراو، هتد..	
پێداویستییەکانی وەبەرهێنان، لەگەڵ پلانی بەرایی تێچوو	
مەزەندەی داهات، لەگەڵ سەرچاوەکان و هەستیارییە سەرەکییەکان.	
پێویستی زەوی، دۆخ، کات، تێچوو (ئایا بودجە تەرخانکراوە) و پلانی کار.	
مەترسییە سەرەکییەکان، کەمکردنەوە و بەڕێوەبردنی مەترسییەکان لە نەخشەی دابەشکردنی مەترسییەکان.	
کردەیی لەڕووی تەکنیکی، تەکنەلۆجیا سەرەکییەکان و کردەیی بوونیان، هەروەها ئاستەنگە سەرەکییەکان بۆ چارەسەرکردن.	
شیکردنەوەی بەها بەرامبەر پارە	
گونجاویی دارایی، لەگەڵ هەستیارییەکان نموونەکاری دارایی بنەڕەتیی.	
گونجاویی لەڕووی ئابووری، لەگەڵ هەستیارییەکان و مۆدێلی هەڵسەنگاندنی بنەڕەتیی.	
پلانی کار بۆ بردنی پرۆژەکە بۆ بازاڕ، لەگەڵ تێچووەکان و بەرپرسیارێتییە سەرەکییەکانی حکومەت، وەک دابینکردنی زەوی.	
هەڵسەنگاندنی یاسایی	
هەڵسەنگاندنی بەرایی ژینگەیی و کۆمەڵایەتی.	
ئامادەباشی پرۆژەکە لەڕووی هەڵسەنگاندنی توانا و کارامەییەکانی دەسەڵاتی گرێبەستکردن و کارمەندانی بۆ داڕشتن و ئامادەکردنی پرۆژەکە وجێبەجێکردن و چاودێریکردن.	
ڕاوێژ لەسەر هەنگاوە گونجاوەکانی داهاتوو بۆ هەر پرۆژەیەک، لەگەڵ خێرایی و ڕیزبەندیی بەرەوپێشچوون بۆ کارنامەی پرۆژە؛ ستراتیژی بەبازاڕکردن، لیستی وەبەرهێنەرە گرنگ و خوازیارەکان، لەگەڵ هەنگاوەکانی داهاتو و ڕیزبەندی تەواوکردنی پرۆگرامی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.	

پاشکۆی ٣

پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئەم فۆرمە بەکاربهێنێت بۆ لێکۆڵینەوەی کەڵک بۆ پرۆژەکانی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت.

ناوی پرۆژە	
دەسەڵاتی گرێبەستکردن	
ڕێکەوتی پێشکەشکردن	
پوختە و ناوکۆیی پرۆژە	باسکردنی ناوکۆیی (سیاق)ی پەرەپێدان و پلاندانانی ژێرخان، ئایا گونجاوە لەگەڵ پلانی نیشتیمانی و ئامانجە ستراتیژییەکانی پەرەپێدان SDGs
ڕوونکردنەوەی پرۆژە	لەسەر بنەمای شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک، تەرخانکراوەکان، بەرهەم و ئەنجامە چاوەڕوانکراوەکان چین
ئەنجام و کاریگەرییە ئابوورییە دیاریکراوەکان	ئەنجامی شیاو و ڕاستەوخۆی ئابووری لە کەرتەکە و کاریگەری لەسەر کەرتەکانی تر
ئەنجام و کاریگەرییە کۆمەڵایەتییە دیاریکراوەکان	ئەنجامی شیاو و ڕاستەوخۆی کۆمەڵایەتی لە کەرتەکە و کاریگەری لەسەر کەرتەکانی تر
ئەنجام و کاریگەرییە ژینگەییەکان	ئەنجامی شیاو و ڕاستەوخۆی ژینگەیی لە کەرتەکە و کاریگەری لەسەر کەرتەکانی تر
باشترین بژاردە تەکنیکییەکان	چ بژاردەیەکی تری تەکنیکی ڕەچاوکراوە، پێویستە شیکاری تێچوو – سوود دەریبخات کە ئەمە باشترین بژاردەیە
بەراوردکاری بۆ گرێبەستکردن	بەراوردکاری لەگەڵ گرێبەستکردنی ئاسایی، بەراوردکاری بەپێی بەها بەرامبەر پارە، گونجاویی تێچوو، گونجاوی و کەڵک بۆ بازار وەک پرۆژەی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت
پوختەیەک لەسەر پەیکەر	ڕێگەکانی پارەدان و ئاستی جۆری داراییکردن (پارەدارکردن)
پاڵپشتی حکومەت	پاڵپشتی (دعم) بۆ کرێی بەکارهێنەر
	باج و ڕسومی نیشتیمانی
	باج، ڕسوم و کرێی خۆجێی
	پاڵپشتی کەلێنی کارابوون، ئاست و پەیکەر
	بەرپرسیارێتی دارایی لەناکاو، ئاستی کاریگەری دارایی

کارنامەی داهات	
سەرچاوەی سەرەکیی داهات	
ڕێژەی سەدیی پارەدانی ڕاستەوخۆ لەلایەن حکومەت (پارەدان بەرامبەر ئەدا)	
پێداویستی بۆ پاڵپشتی حکومەت	
ئاستی پاڵپشتی حکومەت	
دۆخی زەوی	
یەکەی زەوی	
کۆی زەوی پێویست	
زەوی بەردەست	
زەوی پێویست بۆ دابینکردن	
بەرپرسیارێتی بۆ دابینکردنی زەوی	
بەها بەرامبەر پارە	
بەها بەرامبەر پارە بۆ پرۆژەکە	
چاوەڕوانییەکان بۆ قازانج لە وەبەرهێنان (Return on Ivestment - ROI)	
ڕێژەی داهاتی ناوخۆیی (IRR)	
ڕێژەی داهاتی ناوخۆیی (IRR) جەختکردنەوە	
دابڕکاری (عتبة) ڕێژەی داهاتی ناوخۆیی (IRR)	
ڕێژەی ڕێژەی داهاتی ناوخۆیی (IRR) ئابووری	
دابڕکاری ڕێژەی داهاتی ناوخۆیی (IRR) ئابووری	
کەمترین ڕێژەی ڕوومالّی قەرز (DCSR)	
دابڕکاری کەمترین ڕێژەی ڕوومالّی قەرز (DCSR)	
کەمترین ڕێژەی ڕوومالّی قەرز (DCSR) جەختکردنەوە	

پاشکۆی ٤ - أ

فۆرمی داواکاری بۆ شیاندن (RFQ) بۆ پرۆژکانی هاوبەشی

Template for Request for Qualification

داواکاری بۆ شیاندن ناوی پرۆژە حکومەتی هەرێمی کوردستان ناو و لۆگۆی دەسەلاتی گرێبەستکردن ڕێکەوت ژمارەی نووسراو
ئاماژەدان بە نووسراوی بانگهێشت
تێبینی/خۆبێبەریکردن لە بەرپرسیارێتی
پێناسەکان
پوختەی پرۆژە روونکردنەوەی پرۆژە مەودای گشتی هاوبەشی تایبەت ئاماژەدان بە پرۆسەی پێشنیار کراوی کەمکردنەوە
مەرج و ڕێکارەکانی شیاندنی پێشوەختە: پێوەر و دابڕکارییەکان (عتبة – **thresholds**)ی شیاندن کۆمپانیا، یەکێتی دارایی و/یان مەرجی تر ڕێکارەکانی پێشکەشکردن پێکدادانی بەرژەوەندی و/یان سنووورداری تر لەسەر بەشداریکردن تێچووەکانی شیاندنی پێشوەختە داواکاری بۆ روونکردنەوە
مەرجەکانی پێشکەشکردنی داواکاری بۆ شیاندنی پێشوەختە: زمانی دۆکۆمێنتەکان دۆکۆمێنتە پێکهێنەرەکانی داواکاری شێوازی پێشکەشکردنی داواکاری
ڕێکارەکانی هەڵسەنگاندن: وەرگرتنی داواکارییەکان داواکاری بۆ روونکردنەوە ڕێکارەکانی کردنەوە و هەڵسەنگاندن ئامادەکردنی لیستی پوخت (شۆرت لیست) خشتەی کاتەکانی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر

جێبەجێکردن	پەیکەری سەرپەرشتیکردن و چاودێریکردن و تواناکان
خشتە	خشتەی (گانت) لەگەڵ ئەرکەکان، بەرپرسیارێتییەکان، بەرەوپێشچوونەکان (بەردەبازەکان – **milestones**)
نموونەکاری (نمذجة)ی دارایی	هاوپێچکردنی پەڕاوی گریمانەکان و هەستیارییەکان
روونکردنەوەی مەترسی ١	ئەگەرەکان، گریمانەکان
	کاریگەری مەزەندەکراو لەسەربەهای پرۆژە
	کاتی ئەگەری روودان (لە سووڕی پرۆژە)
	تێچوو (بەپێی بەهای پەتی هەنوکەیی (**NPV**) لەکاتی روودانی مەترسی
	دابەشکردنی مەترسییەکان (%) لەنێوان لایەنی گشتی و لایەنی تایبەت
	دابەشکردنی تێچو ((بەپێی بەهای پەتی هەنوکەیی (**NPV**)) لەنێوان لایەنەکان
	پلانی رێگرتن لە مەترسییەکان

زانیاری پرۆژە و پشکنینی پابەندبوونی پێشکەشکارانی تەندەر

ناو و شوێنی پرۆژە

ناوەڕۆک و مەرجەکانی دەستگەیشتن و بەکارهێنانی ژووری داتا

پشکنینی شوێن و هیتر

ڕەشنووسی ڕێککەوتنی پرۆژە

مەرجەکانی تەندەر

مەرجەکانی پابەندبوون

ڕێنوینی هەمەلایەن لەسەر شێواز (فۆرم)، ئامادەکاری، ناوەڕۆک و پەیکەری تەندەری تەکنیکی و تەندەری دارایی

پێشکەشکردنی تەندەرەکان

ڕێکارەکانی بانگەواز بۆ پێشکەشکردن و وەرگرتنی ئۆفەری تەکنیکی و دارایی

کردنەوەی ئۆفەرەکان، هەڵسەنگاندن و هەڵبژاردنی پێشکەشکاری پەسەندکراو

ڕێکارەکانی کردنەوە و هەڵسەنگاندنی ئۆفەرەکان

پێوەرەکان و ڕێبازی هەڵسەنگاندن، وەک پرنسیپی کێشان، هاوکێشەی هەڵسەنگاندن، گریمانەکان بۆ بەکارهێنان لە ئامادەکردنی تەندەر

مەرجەکانی پێش واژۆکردنی گرێبەست

مەرجە پێشوەختەکان

وەسفی کار:

پێناسە و روونکردنەوەی پرۆژە

ئەرکەکانی لایەنەکان

خەسڵەتەکانی بەرهەم و/یان نیشاندەرەکانی ئەدا، و/یان کەمترین خەسڵەت و ستانداردەکانی ئەدا

ئاستی خزمەتگوزاریی داواکراو یان بەردەستبوون بۆ پێشکەشکردن

خشتەی کاتی دابینکردن

مەرجە یاساییەکان و مەرجەکانی ڕێکخستن بۆ پابەندبوون بە مەرجەکانی کار، ژینگە، سەلامەتی/ئاسایش، هتد...

ڕەشنووسی ڕێککەوتنی پرۆژە و پاشکۆ تەکنیکیەکانی

پاشکۆی ٤ – ب

فۆرمی داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر (RFP) بۆ پڕۆژەکانی هاوبەشی

Template for Request for Proposal

داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر ناوی پڕۆژە حکومەتی هەرێمی کوردستان ناو و لۆگۆی دەسەڵاتی گرێبەستکردن ڕێکەوت ژمارەی نووسراو
ئاماژەدان بە نووسراوی بانگهێشت
تێبینی/خۆبێبەریکردن لە بەرپرسیارێتی
پێناسەکان
پوختەی پڕۆژە
ڕێسا گشتییەکانی کەمکردنەوە: مەرجەکانی لێهاتوویی و پابەندبوون مەرجەکانی گەرەنتی تەندەر و فۆرمەکان پەیکەری کۆمپانیای پێشکەشکاری تەندەری سەرکەوتوو مەرجەکانی یەکێتی دارایی ڕۆڵی دەسەڵاتی گرێبەستکردن خشتەی کاتەکانی پێشکەشکردنی تەندەر ڕێکەوتەکانی تەندەر و بەرپرسیارێتی لە دواکەوتن پشکنینی پابەندبوونی پێشکەشکارانی تەندەر پرۆسەی ڕوونکردنەوەکان ڕەشنووسی ڕێککەوتنی پڕۆژە تێچووەکانی پرۆسەی کەمکردنەوە زمان شێواز و واژۆکردن دروستیی تەندەر پوچەڵکردنەوەی پرۆسەی تەندەر نهێنیپارێزی پیادەکردنە ساختەکاری و گەندەڵکارییەکان

پاشکۆی ٦

فۆرمی راپۆرتی چاودێری جێبەجێکردنی پرۆژەکانی هاوبەشی

TEMPLATE FOR MONITORING REPORTS DURING IMPLEMENTATION

خولیی (دوري - **Periodicity**): لەسەر بنەمای رێککەوتنی هاوبەشی، پێویستە لایەنەکان بڕیاربدەن لە کاتەکان و چەندجارەی پێشکەشکردنی راپۆرتی بەرەوپێشچوون. پێویستە لایەنەکان هاوکات بڕیاربدەن لەسەر کاتەکان و چەندجارەی گۆڕینی راپۆرتی بەرەوپیشچوون لە قۆناغە جیاوازەکانی جێبەجێکردن.

<u>**یەکەم:**</u> پێویستە راپۆرتی بەرەوپێشچوون لە قۆناغی بونیاتنان ئەمانە لەخۆبگرێت:

أ. پابەندبوون بە مەرجە پێشینەکان و ئەنجامدانی واژۆکردنی گرێبەستی داراییکردن لەماوەی دیاریکراو لە رێککەوتنی هاوبەشی.

ب. پابەندبوون بە کات و ماوە دیاریکراوەکان و ئەرکەکانی تر کە لە رێککەوتنی هاوبەشی دەقیان لەسەر کراوە. پێشکەشکردنی راپۆرت لەسەر رێکارەکانی ئاڵوگۆڕی زانیاری لەنێوان هاوبەشی تایبەت ودەسەڵاتی گرێبەستکردن، کە لەوانەیە پێویستی بە سیستمی زانیاری بەڕێوەبردن (**Management Information System**) هەبێت.

ج. پێشکەشکردنی راپۆرت لەسەر ئەدا بەپێی ستاندارده دیاریکراوەکان.

د. رێکارە چارەسەرییەکان وپلانی کار بۆ چارەسەرکردنی کەموکوڕییەکان، بەتایبەتی کاتێک ستانداردەکانی ئەدا بەدیناهێنرێن.

هـ. گفتوگۆکردن لەسەر هەڵەی لایەنی بەرامبەر و چۆنێتی سەپاندنی سزا.

و. دانان و کۆکردنەوەی کرێ و رسومی بەکارهێنەران، بەپێی پرنسیپە پەسەندکراوەکان.

ز. بەرەوپێشچوون لە ناکۆکییە بەردەوامەکان و رێکارەکانی ناوبژیوانی، ئەگەر هەبوو.

<u>**دووەم:**</u> پێویستە لایەنەکان پابەندبن بە رێککەوتنیان لەسەر ناوەڕۆکی راپۆرتە ساڵانەکان، پێویستە ئەمانە جەخت بخەنە سەر رووداوەکان و پرسەکانی پابەندنەبوونی پەیوەست بە بڕگەکانی گرێبەستی پەیوەندیدار، بەتایبەتی پەیوەست بە ستانداردەکانی ئەدا یان زیانگەیاندن بە حکومەت یان بەکارهێنەران. پێویستە یەکێک لە راپۆرتە ساڵانەکان، بریتی بێت لە راپۆرتی بەدەرکاری (أستثنائي - **exception**) بۆ پێشنیار کردنی رێکارە چارەسەرییەکان کە پێویستە بگیرێنەبەر بۆ جێبەجێکردنی مەرجەکانی رێککەوتنی هاوبەشی نێوان کەرتەکانی گشتی و تایبەت. لەکۆتایدا، پێویستە راپۆرتی ساڵانە هەڵسەنگاندن بکات بۆ نارەزایی و سکاڵای بەکارهێنەران و پێشنیار ی چارەسەر بکات، هەروەها بۆ ئەو پرسانەی کاریگەرییان هەیە لەسەر بەرژەوەندییەکانی حکومەت و پەیوەستن بە خەرجی و داهاتەکانی پرۆژەی هاوبەشی.

پاشکۆی ٥

راپۆرتی هەڵسەنگاندنی تەندەر بۆ پڕۆژەکانی هاوبەشی

TEMPLATE FOR BID EVALUATION REPORT

وردەکارییەکانی پڕۆژە	پێناسە و روونکردنەوەی پڕۆژە
	پوختەی پرۆسەی تەندەر و پێوەرەکانی هەڵسەنگاندن
	ژمارەی تەندەرە پابەندەکان و تەندرەکانی تر
گونجاویی تێچوو	بەراوردکردنی هەر تەندرێک لەگەڵ بودجەی دامەزراوە (دەسەڵاتی گرێبەستکردن)
بەها بەرامبەر پارە	بەراوردکردنی مەترسییە هەموارکراوەکان بەپێی بەها بۆ هەر یەکێک لە تەندەرەکان لەگەڵ گرێبەستکردنی گشتی ئاسایی
دابەشکردنی مەترسییەکان	بەراوردکردنی رێژەی مەترسی گوێزراوە بۆ لایەنی تایبەت لە هەر یەکێک لە تەندەرەکان
کەموکورییەکانی تەندەر	هۆکارەکانی ئەوەی بۆچی هەندێک تەندەر کەموکوڕن یان لەئاستی مەرجەکانی بانگەوازی کەمکردنەوە (وەسفی کار)دا نین
باشترین و کۆتا ئۆفەر	ئەگەر شێوازی باشترین و کۆتا ئۆفەر پەیڕەوکرا، راپۆرت لەسەر ئەوە پێشکەش بکرێت
پلانی دانوستان	لەسەر بنەمای بەراوردکردنی تەندەرەکان، راوێژ پێشکەش بکرێت لەسەر ستراتیژی دانوستان

کرێ و رسوم وەربگرێت، پێویستە مەترسی وەرگرتن و کۆکردنەوە بکەوێتە ئەستۆی حکومەت.

ح. مەترسی قەرز: کۆمپانیای تایبەت بەتەنها بەرپرسە لە قەرزەکانی و سوود و خزمەتگوزاریی وەرگیراو لە قەرزەکانی.

ط. مەترسیی رووداوی هێزی زاڵکار (القوة القاهرة – **Force Majeure**): رووداوی هێزی زاڵکار، لەوانەیە کاریگەری هەبێت لەسەر هەردوو لایەن و لەژێر کۆنترۆڵی هیچ لایەنێکیان نییە، وەک شەڕ، کارەساتی سروشتی (زەوی لەرزە، پەتا، هتد) و مانگرتن، پشێویی و رووداوی تری هێزی زاڵکار (دەرەکۆنترۆڵ). بەگشتی، رووداوی دەرەکۆنترۆڵ رێگەدەدات بە لایەنەکان درێژکردنەوە وەربگرن بۆ جێبەجێکردنی ئەرکە گرێبەستییەکانیان.

ی. مەترسی سیاسی: ئەمانە بەگشتی بەرپرسیارێتی حکومەتن، چۆنکە لەژێر کۆنترۆڵی ئەودان، وەک گۆڕانکاری لە یاسا، هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەت، دەستبەسەرداگرتن (مصادرة – **expropriation**) و هەر کارێکی تری جیاکاری (تمييزي - **discriminatory**)ی حکومەت.

سێیەم: پێویستە تۆماری مەترسی هەڵبگیرێت لەمیانەی قۆناغی جێبەجێکردنی ڕێککەوتنی هاوبەشی. پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن زانیاری بدات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لەکاتی هەبوونی هەر لادانێک لە مەرجە ڕێککەوتن لەسەرکراوەکان. پێویستە بەشێوەی خولیی ڕاپۆرت بدرێت لەسەر ئەم مەترسیانەی خوارەوە و/یان لەکاتی ڕووداوەکان کە دەبنە هۆی دروستبوونی هەندێک مەترسی دیاریکراو:

أ. مەترسی نەخشەسازی (دیزاین): پێویستە لایەنی تایبەت بەرپرس بێت لە نەخشەسازی کاڵا و خزمەتگوزارییەکان، بەو شێوەیەی سەرەتا ڕێککەوتنیان لەسەر کراوە، بەم پێیە لایەنی تایبەت ڕەزامەندە لەسەر مەترسی نەخشەسازی و پێویستە هەموو تێچووەکانی دووبارەکردنەوەی نەخشەسازی بدات لە ئەگەری پابەندنەبوون بە ستانداردە پێویستەکان.

ب. مەترسی بونیاتنان (بیناسازی): لایەنی تایبەت بەرپرسە لە لەئەستۆگرتنی هەموو تێچووەکانی بەدیهێنانی خەسڵەتەکان و مەرجەکان و خشتەکانی کات.

ج. مەترسی شوێن: هەموو مەترسییە پەیوەستەکان بە بارودۆخی شوێن، وەک دۆخی خاک، تێچووەکانی خاوێنکردنەوە دەکەوێتە ئەستۆی ئەو لایەنەی بەرپرسە لە وەرگرتنی شوێنەکە و بەگشتی دەسەڵاتی گرێبەستکردن لایەنی بەرپرس دەبێت.

د. مەترسی بەگەڕخستن (تشغیل): لایەنی تایبەت بەرپرسە لە بەگەڕخستن و لەئەستۆگرتنی هەموو تێچووەکان، تەنها بەدەرکاری لەمە، بریتیە لە بەرزبوونەوەی تێچوو بەهۆی گۆڕانکاری لە یاسا یان باجەکان، کە لایەنی تایبەت کۆنترۆڵی لەسەر ئەم بوارانە نییە.

هـ. مەترسی خواست: لایەنی تایبەت بەرپرسە لە ئەنجامدانی هەڵسەنگاندن بۆ خواست لەکاتی ئامادەکردن و هەڵسەنگاندنی پڕۆژەکە و هەموو مەترسییەکانی پەیوەست بە فرۆشتن بە بەکارهێنەران دەکەونە ئەستۆی لایەنی تایبەت، تەنها لەو کاتەدا نەبێت کە لایەنی تایبەت بەرهەم/خزمەتگوزارییەکەی نەفرۆشێت بە بەکارهێنەران، ئەوا دەسەڵاتی گرێبەستکردن مەترسی خواست لەئەستۆدەگرێت.

و. مەترسی هاتوچۆ (ترافیک): هەموارکردنەکانی هاتوچۆ – بەشیوەی دەوری و چەندجارە هەموارکردنی بەرەو سەرەوە ئەنجام دەدرێت – لەمیانی دانوستانەکانی گرێبەستکردن گفتوگۆیان لەسەر دەکرێت، لایەنی تایبەت بەرپرسە لە زامنکردنی گونجاویی پڕۆژەکە لەڕووی داراییەوە.

ز. مەترسیی وەرگرتن و کۆکردنەوەی کرێ و رسوم: ئەگەر بەپێی ڕێککەوتنی هاوبەشی، کۆمپانیای تایبەت بەرپرس بێت لە وەرگرتن و کۆکردنەوەی کرێ یان رسوم لە بەکارهێنەران، ئەوا مەترسی کۆکردنەوە دەکەوێتە ئەستۆی لایەنی تایبەت، بەپێچەوانەوە ئەگەر حکومەت

	داوای گرێدانی کۆبوونەوەی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی بکات بۆ بڕیاردان لەسەر گرێبەستکردن یان گرێبەست نەکردن بۆ پرۆژەکە.	
٣٢	پاش رەزامەندیی ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، دەسەڵاتی گرێبەستکردن بەڵگەنامەکانی کەمکردنەوە پێشکەش دەکات بۆ پێداچوونەوەی لیژنەی تەکنیکی، پێش بڵاوکردنەوەی داواکاری بۆ شیاندن (RFQ)	لەماوەی ٥ رۆژ
	دەسەڵاتی گرێبستکردن داواکاری بۆ شیاندنی پێدەگات لە پێشکەشکارانی تەندەر	لەماوەی ١٥ رۆژ
٣٣	دەسەڵاتی گرێبەستکردن و لیژنەی تەکنیکی هەڵسەنگاندن دەکەن بۆ داواکاری بۆ شیاندنی پێشکەشکارانی تەندەر و ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی لیستی پوخت (شۆرت لیست) پەسەند دەکات	لەماوەی ٣٠ رۆژ
٣٤	پاش پەسەندکردنی لیستی پوخت لەلایەن ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، دەسەڵاتی گرێبەستکردن داواکاری بۆ پێشکەشکردنی ئۆفەر (RFP) بڵاودەکاتەوە	لەماوەی ١٥ رۆژ
٣٥	دەسەڵاتی گرێبەستکردن ئۆفەرەکانی پێدەگات لەلایەن پێشکەشکارانی تەندەری لیستی پوخت (شۆرت لیست کراو)	لەماوەی ١٥٠ رۆژ
٣٧	دەسەڵاتی گرێبەستکردن هەڵسەنگاندن دەکات بۆ ئۆفەرەکان، لیژنەی تەکنیکی پێداچوونەوەیان بۆ دەکات و ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی پەسەندیان دەکات یان رەتیان دەکاتەوە	لەماوەی ٦٠ رۆژ
٣٨	دەسەڵاتی گرێبەستکردن و یەکەی هاوبەشی ئامادەکارییەکان دەکەن و دەستدەکەن بە دانوستانەکان	لەماوەی ٥ رۆژ
	ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، دەسەڵاتی گرێبەستکردن و لیژنەی تەکنیکی دانوستانەکان ئەنجام دەدەن	لەماوەی ١٥ رۆژ
٤٣	پاش کۆتایی دانوستانەکان، وەزارەتی دارایی و ئابووری رەزامەندیی کۆتایی دەدات	لەماوەی ٥ رۆژ
٤٥	دەسەڵاتی گرێبەستکردن ماوەی سکاڵا دەدات بۆ وەرگرتن و یەکلاکردنەوەی سکاڵاکان	٧ رۆژ
	پاش بەسەرچوونی ماوەی سکاڵا، دەسەڵاتی گرێبەستکردن سپاردنی گرێبەست ئەنجام دەدات	لەماوەی ٥ رۆژ

پاشکۆی ٧ - أ: خشتەی پرۆسەی ئامادەکاریی و گرێبەستکردنی پڕۆژەی هاوبەشی

ماوە	بابەت	مادده
لەماوەی ١٥ رۆژ	پێویستە یەکەی هاوبەشی پشکنینی بەرایی بکات بۆ شیکاری پێش لێکۆڵینەوەی کەڵک، کە دەسەڵاتی گرێبەستکردن پێشکەشی کردووە	٢٢
لەماوەی ٥ رۆژ	پێویستە وەزارەتی پلاندانان لەماوەی (٥) رۆژدا بەڵگەنامەکانی. کارنامەی پڕۆژە پێشکەش بکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی، بۆ رەزامەندی لەسەر جێبەجێکردنی پڕۆژە بەشێوەی دەربڕینی هاوبەشی	
لەماوەی ١٠ مانگ	پێویستە دەسەڵاتی گرێبەستکردن راویژکاری گرێبەستکردن (Transaction Advisors) بەکاربخات بۆ ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەی کەڵک (دراسة جدوى – **feasibility study**)	٢٤
لەماوەی ٥ رۆژ	دەسەڵاتی گرێبەستکردن راپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵک پێشکەش دەکات بە یەکەی هاوبەشی بۆ بەڕێکردنی	٢٦
لەماوەی ١٥ رۆژ	یەکەی هاوبەشی راپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵک پێشکەش دەکات بە لیژنەی تەکنیکی بۆ پێداچوونەوە	
لەماوەی ٥ رۆژ	یەکەی هاوبەشی بەستەی پڕۆژەکە ئامادە دەکات و راپۆرتی لێکۆڵینەوەی کەڵک و پێداچوونەوەی لیژنەی تەکنیکی پێشکەش دەکات بە وەزارەتی دارایی و ئابووری و دەستەی وەبەرهێنان	
لەماوەی ١٥ رۆژ	پێویستە وەزارەتی دارایی و ئابووری پێداچوونەوەی هاوتەریبی خۆی بکات و بینێرێتەوە بۆ یەکەی هاوبەشی	٢٨
	پێویستە دەستەی وەبەرهێنان پێداچوونەوەی هاوتەریبی خۆی بکات و بینێرێتەوە بۆ یەکەی هاوبەشی	٢٩
لەماوەی ٥ رۆژ	یەکەی هاوبەشی بەستەی پڕۆژە ئامادە دەکات کە پێکدێت لە لێکۆڵینەوەی کەڵک، هەڵسەنگاندنی لیژنەی تەکنیکی و پێداچوونەوەکانی وەزارەتی دارایی و ئابووری و دەستەی وەبەرهێنان	٣٠
لەماوەی ١٥ رۆژ	پێویستە یەکەی هاوبەشی، لە رێی وەزیری پلاندانانەوە، بەستەی دۆکۆمێنتەکان پێشکەش بکات بە ئەنجومەنی باڵای هاوبەشی و	٣١

پاشکۆی ٧ - ب

هێڵکاری پرۆسەی ئامادەکاری و گرێبەستکردنی پڕۆژەی هاوبەشی